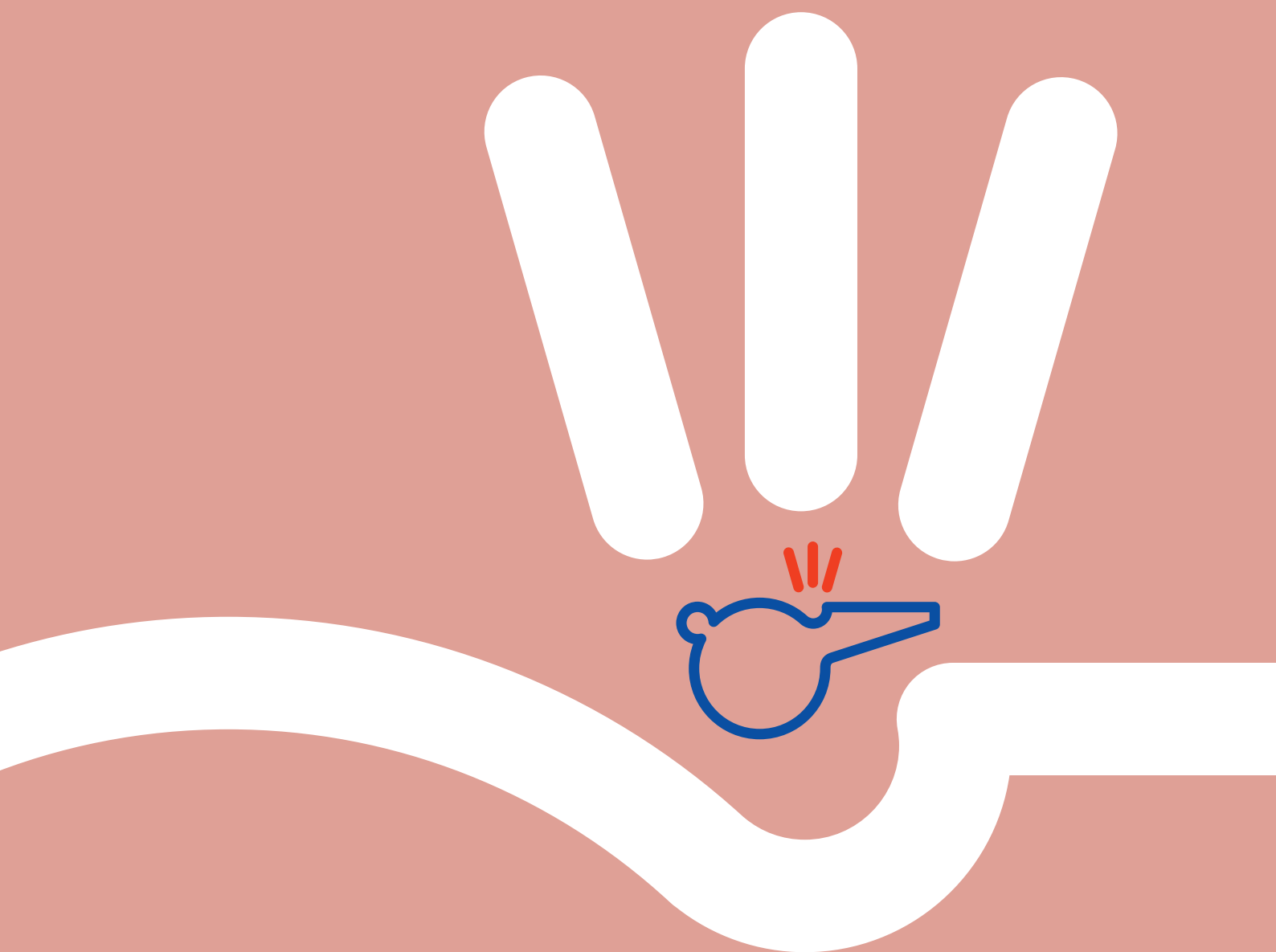

Komparativní studie k etickým kodexům soudců a státních zástupců

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

OBJEDNATEL

Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti

se sídlem: Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2

ZPRACOVATEL

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář

se sídlem: Hvězdova 1716/2b, Nusle, 140 00 Praha 4

DATUM ZPRACOVÁNÍ

24. května 2023

Obsah

1	VÝCHOZÍ STAV A ZADÁNÍ	6	5	NĚMECKO	29
2	ČESKÁ REPUBLIKA	7	5.1.	Soudci	29
2.1.	Soudci	7		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	29
	Etické kodexy v České republice, jejich formy, oblasti úpravy a působnost	7		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	30
	Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	9		Příklady dobré praxe	31
	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	12	5.2.	Státní zástupci	31
	Pravidla pro užívání sociálních sítí	13		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	31
	Příklady dobré praxe	14		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	31
2.2.	Státní zástupci	14		Příklady dobré praxe	31
	Závaznost etických kodexů, jejich působnost a formy	14	6	KANADA	32
	Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	15	6.1.	Soudci	32
	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	16		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	33
	Příklady dobré praxe	17		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	33
3	SLOVENSKO	17		Příklady dobré praxe	33
3.1.	Soudci	17	6.2.	Státní zástupci	33
	Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost	17		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	33
	Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	18		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	34
	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	20		Příklady dobré praxe	34
	Příklady dobré praxe	21	7	DÁNSKO	35
3.2.	Státní zástupci	21	7.1.	Soudci	35
	Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost	21		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	35
	Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	22		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	35
	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	23		Příklady dobré praxe	36
	Příklady dobré praxe	24	7.2.	Státní zástupci	36
4	RAKOUSKO	25		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	36
4.1.	Soudci	25		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	37
	Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	25		Příklady dobré praxe	37
	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	26	8	NORSKO	38
	Příklady dobré praxe	27	8.1.	Soudci	38
4.2.	Státní zástupci	27		Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	38
	Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	27		Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	39
	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	28		Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	40
	Příklady dobré praxe	28		Příklady dobré praxe	40
			8.2.	Státní zástupci	41
				Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	41
				Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	42
				Příklady dobré praxe	42

9 FINSKO	43	12 LITVA	55
9.1. Soudci	43	12.1. Soudci	55
Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	43	Forma etických kodexů, jejich působnost a závaznost	55
Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	44	Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	55
Příklady dobré praxe	45	Statistiky porušení etiky	57
9.2. Státní zástupci	45	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	57
Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	45	Příklady dobré praxe	58
Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	46	12.2. Státní zástupci	58
Příklady dobré praxe	46	Forma etických kodexů, jejich působnost a závaznost	58
10 ŠVÉDSKO	47	Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení	59
10.1. Soudci	47	Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	59
Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	47	Příklady dobré praxe	60
Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	48	13 ZÁVĚR	61
Příklady dobré praxe	48	13.1. Shrnutí poznatků	61
10.2. Státní zástupci	48	Soudci	61
Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	48	Státní zástupci	64
Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	50	13.2. Shrnutí příkladů dobré praxe	66
Příklady dobré praxe	50	14 SEZNAM PŘÍLOH	68
11 ESTONSKO	51	15 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	69
11.1. Soudci	51	16 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	51		
Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	52		
Příklady dobré praxe	53		
11.2. Státní zástupci	53		
Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost	53		
Vzdělávání a podpora v oblasti etiky	54		
Příklady dobré praxe	54		

1 Výchozí stav a zadání

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář (dále jen „Zpracovatel“), připravila na základě veřejné zakázky s názvem „Zintenzivnění boje proti korupci; Část 3 – Etické kodexy pro soudce a státní zástupce – Komparativní studie a brožura“ komparativní studii určenou pro potřeby Ministerstva spravedlnosti (dále jen „Objednatel“).

Komparativní studie popisuje stav etických kodexů ve vybraných státech: Česká republika, Slovensko, Rakousko, Německo, Kanada, Dánsko, Norsko, Finsko, Švédsko, Estonsko, Litva.

Komparativní studie zodpovídá okruhy otázek, které Objednatel uvedl v příloze č. 1 Smlouvy o dílo na vyhotovení komparativní studie a odborných dokumentů. Komparace etických kodexů je zpracována v následujících oblastech:

- 1) formy etických kodexů – jakým typem dokumentu jsou etické kodexy stanoveny a jaká závaznost z nich vyplývá,
- 2) oblasti chování a jednání, které jsou, případně nejsou, etickými kodexy pokryty,
- 3) způsob zveřejnění etických kodexů (včetně informace, zda jsou dostupné pro širokou veřejnost),
- 4) působnost – zda jsou etickými kodexy zavázány všechny úrovně soudců a státních zástupců,
- 5) metodická podpora pro praktické využití etických kodexů, která je či není poskytována zainteresovaným osobám, včetně formy metodické podpory (metodické návody, příručky, příklady z praxe, komentáře, guidelines, školení, konzultace, etická komise apod.),
- 6) vymahatelnost etických kodexů (zda je právně ukotvena a v jakém předpisu, zda jsou stanoveny sankce za nedodržení a jaké),
- 7) instituty, které řeší případné porušení etických kodexů – využití soudcovských rad, komisí pro etiku, kárných senátů, aj.,
- 8) způsoby řešení porušení etiky, možnost odvolání proti uloženým sankcím,
- 9) poradenství v otázkách etiky, kdo zajišťuje, a jakým způsobem; zájem o tuto podpůrnou službu ze strany dotčených osob,
- 10) poskytovaná školení pro etické kodexy (zda jsou poskytována, v jaké formě, kým jsou poskytována a jak často),
- 11) vyhodnocení statistik týkajících se porušení pravidel etiky uvedených v etických kodexech (jsou-li dostupné),
- 12) přehledné shrnutí identifikovaných příkladů dobré praxe.

Zpracovatel na základě požadavku Objednatele provedl též analýzu dostupných informací o dokumentech, které upravují chování soudců a státních zástupců na sociálních sítích v jednotlivých zemích.

Zpracovatel při přípravě studie vycházel nejen z veřejně dostupných zdrojů, ale též z podkladů poskytnutých příslušnými institucemi ve vybraných státech, které byly za tímto účelem Zpracovatelem individuálně osloveny. Přehled obdržených odpovědí oslovených institucí je přílohou této studie.

2 Česká republika

2.1 Soudci

Etické kodexy v České republice, jejich formy, oblasti úpravy a působnost

V současné době v České republice nezávisle na sobě existují dva etické kodexy, které se vztahují na chování soudců. Prvním z těchto kodexů je **Etický kodex soudce**, který byl zpracován pod vedením současného předsedy Nejvyššího soudu JUDr. Petra Angyalossyho, Ph.D.¹ Druhý dokument není výslovně označen za etický kodex. Jedná se o **Etické zásady chování soudce**, jejichž autorem je Soudcovská unie České republiky. Etické zásady chování soudce byly schváleny 15. Shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie České republiky dne 26. listopadu 2005. Etické zásady chování soudce značně ovlivnily podobu novějšího Etického kodexu soudce.

Současný Etický kodex soudce se odvolává na návrh kodexu chování soudců zpracovaného v roce 2001 v Bangaloru². Kodex se též hlásí k tomu, že vychází z Etických zásad chování soudce. Etický kodex soudce je reakcí na hodnotící zprávu České republiky přijaté skupinou GRECO na 72. plenárním zasedání ve Štrasburku ze dne 1. 7. 2016, v rámci Čtvrtého hodnotícího kola týkajícího se prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům. České republice bylo doporučeno přijmout etický kodex pro všechny soudce doplněný vysvětlujícími poznámkami a příklady.³

Etický kodex soudce a Etické zásady chování soudce jsou dostupné online pro širokou veřejnost. Etické zásady chování soudce jsou dostupné na webových stránkách Soudcovské unie České republiky.⁴ Etický kodex soudce⁵ je dostupný z webových stránek jednotlivých soudů (v podrobnostech níže). V komparaci s ostatními porovnávanými státy je však odlišný v tom, že není možné dohledat žádnou oficiální webovou stránku, která by obsahovala sdělení, že Etický kodex soudce byl přijat, resp. kdy byl přijat, komu je určen, a která by se věnovala jeho stručnému popisu⁶. V tomto se odlišuje i od etického kodexu, který byl vydán pro státní zástupce.⁷ Lze tak konstatovat, že by Etický kodex soudce mohl být více rozšířen do povědomí širší veřejnosti vhodnou osvětovou činností. Osvětová činnost může mít podobu přehledné webové stránky, která seznámí širokou veřejnost s problematikou a potřebností Etického kodexu soudce, či může mít podobu brožury, jak je tomu např. v Litvě.

Mezi Etickým kodexem soudce a Etickými zásadami chování soudce je zásadní rozdíl v jejich **působnosti**. Tento rozdíl vychází z povahy orgánu, který daný dokument přijal. Soudcovská unie České republiky je ryze „dobrovolné stavovské sdružení soudců ČR“⁸. Přesný počet členů Soudcovské unie České republiky není veřejně dostupný.

1 Uvádí se, že Angyalossy pracoval na návrhu Etického kodexu s dvacítkou dalších soudců. Konkrétní seznam 23 jmen autorů není veřejně dostupný (srov. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/eticky-kodex-soudcu-je-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove-110432>). K vytvoření pracovní skupiny Angyalossy uvedl: „Pracovní skupina, která etický kodex vytvářela, se pak rekrutovala ze soudců obecných soudů všech stupňů vč. zástupců Soudcovské unie. Takže jejími členy byli lidé, kterým dali důvěru všichni soudci z jednotlivých soudů a pověřili je reprezentováním jejich názorů.“ (Srov. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/rozhovor-petr-angyalossy-statse-soudcem-byl-muj-zivotni-sen-jako-predseda-vsak-mohu-prilozit-ruku-k-dilu-byt-justici-prospesny-i-v-jinych-smerech>)

2 K těmto principům srov. např.:

<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/03/Bangalore-Principles-of-Judicial-Conduct-instrument-2002-eng.pdf>

3 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2016, bod 118., dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c319a>

4 Dostupné z <https://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>

5 Dostupný např. z: <https://justice.cz/documents/16809/0/Etick%C3%BD+kodex+soudc%C5%AF-2020.pdf/113b03de-faf7-43f0-a5c8-3bd04401c732>

6 Informace o přijetí Etického kodexu soudce byla uvedena na webových stránkách jednotlivých soudů, nicméně zpětně není jednoduše dohledatelná.

7 Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/eticky-kodex-statniho-zastupce/>

8 Dostupné z: <https://www.soudci.cz/o-nas/su-cr.html>

Dle jejich webových stránek „[p]odle podílu členů na celkovém počtu soudců patří Soudcovská unie České republiky k nejsilnějším profesním sdružením v rámci Evropy.“⁹ Objevují se údaje, které uvádí počet členů od jedné třetiny¹⁰ do jedné poloviny¹¹ všech soudců.

Přijetí Etického kodexu soudce provázely určité výzvy. Šlo především o to, že by soudcům neměl etický kodex „diktovat nikdo zvenčí“.¹² Nešlo však o jediný problém. Přijímání Etického kodexu naráželo na to, že zde neexistuje žádný nejvyšší orgán soudnictví, který by sdružoval všechny soudce v republice. Do jisté míry by toto poslání mohla plnit Soudcovská unie. Ta nicméně nesdružuje úplně všechny soudce, neboť členství v ní není povinné a navíc již svůj vlastní etický kodex má.¹³

S nastíněnou problematikou souvisí zásadní otázka závaznosti. Postavení soudců je v mnoha ohledech specifické a již **na ústavní úrovni je opakovaně deklarována jejich nezávislost** (srov. např. čl. 81 a 82 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Ústava**“) či čl. 36 odst. 1 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Listina základních práv a svobod**“). Je tak přirozené, že lze v odborné literatuře vysledovat závěr, že přijetí etického kodexu zavazujícího všechny soudce nemůže učinit nikdo jiný než soudci sami.¹⁴ Na tento problém upozorňuje i vysvětlující přípis, který byl jednotlivým soudům odeslán společně s návrhem Etického kodexu soudce: „*Soudní moc však dosud nemá žádný reprezentativní orgán, který by byl nadán k vydání etických pravidel závazných pro všechny soudce.*“¹⁵

Tvůrci Etického kodexu soudce proto přišli s řešením, dle kterého by Etický kodex soudce měly schválit jednotlivé soudcovské rady: „*Při neexistenci vrcholného orgánu samosprávy soudů, na který by soudci delegovali pravomoc etický kodex vytvořit, zůstává na každém ze soudců, aby jednotlivé etické problémy řešil podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Soudní moc však z hlediska platného práva má jediný demokraticky konstituovaný orgán, který byl v době svého vzniku zamýšlen jako zárodek soudní samosprávy. Jsou jím soudcovské rady (shromáždění soudců), jako poradní orgány předsedů soudů. Mezi zákonem předvídaná oprávnění soudcovských rad nespadá přijímání etického kodexu, svojí demokratickou podstatou jsou však způsobilou platformou, která může etická pravidla soudcům předložit.*“¹⁶

Některé soudcovské rady nicméně zprvu odmítaly Etický kodex soudce projednat, neboť působnost pro projednání takového dokumentu jim zákon nestanoví.¹⁷

V červnu 2021 byl připraven návrh Etického kodexu soudce, který byl předán ministryni spravedlnosti Marii Benešové.¹⁸ Následně však Angyalossy v rozhovoru uvedl, že tento návrh byl následně rozeslán soudcům k seznámení: „*Dali jsme jim poměrně dlouhou lhůtu k vyjádření, mj. i vzhledem k letním měsícům, kdy lze předpokládat, že dovolené mohou projednání na jednotlivých soudech protáhnout. **Předběžně máme domluvenou lhůtu do konce***“

9 Dostupné z: <https://www.soudci.cz/o-nas/su-cr.html>

10 Dostupné z: <http://www.sucr.cz/zpravy-a-stanoviska/slovo-soudce/762-je-nas-hodne-nebo-malo-.html>

11 Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/11/soudcovskou-unii-povede-jeji-nekdejsi-prezident-libor-vavra/>

12 Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soud-soudci-eticky-kodex-marie-benesova-ministerstvo-spravedlnosti_1908011219_dok
Obdobně též <https://www.ceska-justice.cz/2019/08/soudci-se-vzepreli-ministerstvu-kvuli-etickemu-kodexu/>
Dále též FINDEJS, Stanislav. Etický kodex – co nového přináší. Právní prostor [online]. 2020 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/glosa-stanislava-findejse/eticky-kodex-co-noveho-prinasi>

13 Srov. např. FINDEJS, Stanislav. Etický kodex – co nového přináší. Právní prostor [online]. 2020 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/glosa-stanislava-findejse/eticky-kodex-co-noveho-prinasi>

14 FINDEJS, Stanislav. Etický kodex – co nového přináší. Právní prostor [online]. 2020 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/glosa-stanislava-findejse/eticky-kodex-co-noveho-prinasi>

15 Setkání zástupců soudcovských rad – vysvětlující přípis ze dne 1. 9. 2020. Dostupný z: <https://www.justice.cz/documents/15689/2426015/TMP08175623Setkani+zastupcu+soudcovskych+rad+-+vysvetlujici+dopis.docx/8a73052a-de51-46d2-8318-c269a73ef727>

16 Setkání zástupců soudcovských rad – vysvětlující přípis ze dne 1. 9. 2020. Dostupný z: <https://www.justice.cz/documents/15689/2426015/TMP08175623Setkani+zastupcu+soudcovskych+rad+-+vysvetlujici+dopis.docx/8a73052a-de51-46d2-8318-c269a73ef727>

17 Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/kratce-z-justice-prijeti-soudcovskeho-etickeho-kodexu-se-zacina-komplikovat.A200829_212603_ln_byznys_pravo_ssu

18 Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/eticky-kodex-soudcu-je-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove-110432>

září – do té doby bych měl na předložený etický kodex dostat zpětnou vazbu. Víze je asi taková, že jej projednají soudcovské rady v rámci všech soudů v republice a vyjádří se, zda kodex přijímají za svůj a zda jej budou akceptovat. Jakmile toto proběhne, etické kodexy budou zveřejněny na webových stránkách soudů. Se zástupci všech soudcovských rad bych se rád sešel u nás na Nejvyšším soudě začátkem září, při této příležitosti bychom probrali mechanismus akceptace a případně vysvětlím vše, co nebude z kodexu, komentáře a přiložené judikatury kárných senátů jasně.”¹⁹ Avizované setkání bylo nakonec zrušeno z důvodu protiepidemických opatření.²⁰

Angyalossy nakonec v říjnu 2022 uvedl: „**Etický kodex je zveřejněn na webových stránkách všech soudů a nemáme žádnou negativní odezvu, že by někdo ze soudců měl k němu výhrady. Jde totiž o souhrn základních pravidel, která by měl mít každý soudce ve svém vlastním srdci a já věřím, že jej tam skutečně má.**“²¹ **Z tohoto výroku a z kontextu předchozích vyjádření lze uzavřít, že i přes některé počáteční nejasnosti byl Etický kodex jednotlivými soudy přijat, a to v původní verzi.**

Co se týče **oblastí, které obě zmíněná etická pravidla upravují**, oba dokumenty mají rozsah velmi podobný. Etický kodex soudce je rozdělen do 4 částí:

- A. Nezávislost;
- B. Nestrannost a rovnost – řeší především otázky projevů, které by mohly založit podezření z jeho podjatosti, zdrženlivosti při veřejném vyjadřování politických názorů nebo vyvarování se diskriminace;
- C. Bezúhonnost a důstojnost – řeší především otázky toho, jak soudce přispívá k vnímání spravedlivosti rozhodnutí, otázky přijímání darů či jiných výhod, vztahu s médii či chování na sociálních sítích;
- D. Odbornost a svědomitost – řeší především otázku vztahu soudcovských povinností a jiných profesních činností, či otázku mlčenlivosti.

Etické zásady chování soudce dělí pravidla do 6 částí:

- A. Nezávislost – řeší např. otázku hájení nezávislosti v osobním i profesním životě;
- B. Nestrannost – upravuje též vztah soudce k médiím;
- C. Bezúhonnost – řeší především otázku přijímání darů či odpovědné vystupování při správě vlastního majetku;
- D. Důstojnost – řeší otázky vztahu soudce k médiím či vyvarování se nevhodného jednání;
- E. Rovnost – rozvádí otázky vyvarování se jakékoli diskriminace;
- F. Odbornost – upravuje otázku vztahu soudcovských povinností a jiných profesních činností či prohlubování odborných znalostí včetně vývoje mezinárodního práva.

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Etický kodex **není závaznou normou**. Porušení etických pravidel obsažených v Etickém kodexu soudce tedy samo o sobě nevede ke kárnému řízení [pokud zároveň nenaplní předpoklady v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSS“ nebo „zákon o soudech a soudcích“), viz dále].

Etický kodex soudce si neklade za cíl rozšiřovat zákonné povinnosti soudců. To mimo jiné potvrzuje i předseda Nejvyššího soudu Angyalossy: „[p]řínos kodexu vidí Angyalossy i v tom, že v posledních letech ubylo prohřešků postihovaných kárnými žalobami, **byť samotné porušení kodexu nemůže být podkladem pro kárné řízení – je totiž formulován poněkud širěji než zákon o soudech a soudcích.**“²²

19 Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/rozhovor-petr-angyalossy-stat-se-soudcem-byl-muj-zivotni-sen-jako-predseda-vsak-mohu-prilozit-ruku-k-dilu-byt-justici-prospesny-i-v-jinych-smerech>

20 Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/kratce-z-justice-prijeti-soudcovskeho-etickeho-kodexu-se-zacina-komplikovat.A200829_212603_In_byznys_pravo_ssu

21 Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/kratce-z-justice-prijeti-soudcovskeho-etickeho-kodexu-se-zacina-komplikovat.A200829_212603_In_byznys_pravo_ssu

22 Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/10/eticky-kodex-ubylo-karnych-prohresku-u-soudcu-rekl-predseda-nejvyssiho-soudu/>

Za důležitý interpretační nástroj k Etickému kodexu soudce je nutné považovat již zmíněný vysvětlující přípis. Tento přípis stručně vysvětluje náhled na závaznost pravidel, následky jejich porušení i účel a cíl daného etického kodexu: „*Etická pravidla vytvořená pracovní komisí, je třeba považovat za nezávazná, tedy jejich porušení nemůže být považováno za porušení služební kázně nebo za porušení pracovních povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu, jako je tomu u etického kodexu Úřadu vlády. I když jsou nezávazná, představují rozvedení vysokého standardu soudcovské funkce stanoveného zákonem a trvání na jejich dodržování uvnitř moci soudní může vést k prohloubení důvěry veřejnosti v její fungování.*“

Jestliže má být cílem kodexu ujednotit a zpřehlednit etická pravidla, není možné navíc hovořit o jejich závaznosti ve smyslu závaznosti právních norem. Jak už je rozvedeno výše, etická pravidla mají formovat lidské jednání v situacích, kdy existuje možnost volby prostřednictvím svobodné vůle. Neslouží tedy primárně k posuzování dovoleného či zakázaného chování, ale k uvědomění si „nejlepší cesty“, kterou si může jedinec v konkrétních životních situacích zvolit. Nelze potom ani hovořit o jednoznačné závaznosti takových pravidel a vůbec již ne o trestání jejich nedodržení. K tomu slouží pravidla disciplinární a z nich odvozená kárná odpovědnost soudce.“²³

Obdobně se též v úvodu komentáře k Etickému kodexu soudců uvádí, že „*ambicí [Etického kodexu soudce] rozhodně není (a ani nemůže být) stanovování rigidních pravidel chování, či dokonce rozšiřování povinností soudce nad rámec platné právní úpravy.*“²⁴

Co se týče **Etických zásad chování soudce**, zde z povahy věci nelze uvažovat o závaznosti, jelikož se vztahuje pouze na soudce, kteří jsou zároveň členy Soudcovské unie České republiky. Ani pro ty však Etické zásady chování soudce nejsou závaznou normou v pravém slova smyslu, neboť jejich porušení není spojeno s žádnou sankcí. Rovněž Hodnotící zpráva Skupiny GRECO²⁵ uvádí, že ani Etické zásady chování soudce **nejsou závaznou** normou.

Je možné uzavřít, že Etický kodex soudce ani Etické zásady chování soudce nejsou závazné a vymahatelné, a tedy jejich porušení není kárným proviněním a ani za jejich porušení nelze uložit kárné opatření.

Pro úplnost Zpracovatel dále ve stručnosti pojednává o kárné odpovědnosti soudců. Soudci jsou odpovědní za kárná provinění, která jsou definována v § 88 odst. 1 ZSS jako „**zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce** [resp. dle § 88 odst. 2 ZSS porušení povinností spojených s funkcí předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu] **nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.**“

Povinnosti soudců jsou vymezeny v § 79 a násl. ZSS. Jedná se zejména o tyto povinnosti:

- povinnost vykonávat funkci nezávisle, v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě (§ 79 odst. 1),
- povinnost vykonávat funkci svědomitě, podávat oznámení o osobním zájmu, o činnostech, majetku, příjmech a závazcích (§ 80 odst. 1),
- povinnost odmítnout jakýkoliv zásah, nátlak, vliv, přání nebo žádost, jejichž důsledkem by mohlo být ohrožení nezávislosti soudnictví [§ 80 odst. 2 písm. c)],
- povinnost vystupovat nezaujatě a bez jakýchkoli ekonomických, sociálních, rasových, sexuálních, náboženských nebo jiných předsudků [§ 80 odst. 2 písm. e)],
- povinnost poskytnout každému účastníku řízení nebo straně soudního řízení anebo jejich zástupcům plnou možnost k uplatnění jejich práv (§ 80 odst. 3),
- povinnost rozhodnutí srozumitelně a pečlivě odůvodnit (§ 80 odst. 3),
- povinnost při činnosti mimo výkon soudce počínat si tak, aby to neohrozilo a nenarušilo důvěru v rozhodování soudu (§ 80 odst. 4),

23 *Setkání zástupců soudcovských rad – vysvětlující přípis ze dne 1. 9. 2020. Dostupný z: <https://www.justice.cz/documents/15689/2426015/TMP08175623Setkani+zastupcu+soudcovskych+rad+-+vysvetlujici+dopis.docx/8a73052a-de51-46d2-8318-c269a73ef727>*

24 *Komentář k Etickému kodexu soudce, s. 5.*

25 *Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2016, bod 116., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c319a>*

- povinnost zachovávat úctu k ostatním soudcům, osobám vykonávajícím právníká povolání a ostatním účastníkům soudního řízení (§ 80 odst. 6),
- povinnost mlčenlivosti (§ 81),
- povinnost odbornosti (§ 82 odst. 1),
- povinnost soustavného vzdělání a prohlubování odborných právních a dalších znalostí (§ 82 odst. 2),
- povinnost přispívání znalostmi a zkušenostmi (§ 83 odst. 1).

Kárně odpovědní jsou soudci, předsedové soudů, místopředsedové soudů, předsedové kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu. Kárná odpovědnost soudců Ústavního soudu je řešena přímo v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o Ústavním soudu**“).²⁶ Kárným proviněním soudce Ústavního soudu je „*jednání, jímž soudce snižuje vážnost a důstojnost své funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé a nestranné rozhodování Ústavního soudu, jakož i jiné zaviněné porušení povinností soudce.*“²⁷

Příslušným kárným soudem je od roku 2008 Nejvyšší správní soud, který jedná a rozhoduje v senátech složených z předsedy senátu, jeho zástupce, soudce a 3 přísedících. V § 4 odst. 1 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon č. 7/2002 Sb.**“), je uvedeno, že „Předseda senátu je soudcem Nejvyššího správního soudu, jeho zástupce je soudcem Nejvyššího soudu a další člen senátu z řad soudců je soudcem vrchního, krajského nebo okresního soudu. Jde-li o řízení ve věcech soudců rozhodujících ve správním soudnictví, je předsedou senátu soudce Nejvyššího soudu a jeho zástupcem soudce Nejvyššího správního soudu. Mezi přísedícími musí být vždy nejméně jeden státní zástupce, jeden advokát a jedna osoba vykonávající jiné právníká povolání, je-li zapsána v seznamu přísedících pro řízení ve věcech soudců.“

Samotné kárné řízení se vždy zahajuje na návrh, který jsou oprávněni podat subjekty uvedené v § 8 zákona č. 7/2002 Sb. Na podání návrhu na zahájení kárného řízení je stanovena subjektivní lhůta 6 měsíců a objektivní 3 roky. Obviněný je oprávněn si zvolit obhájce z řad soudců nebo advokátů. V případě potřeby se provede předběžné šetření nejasných skutečností. V případě opačném dojde rovnou k ústnímu jednání před kárným senátem.

Dojde-li senát k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, rozhodne většinou hlasů všech členů, že je vinen, a uloží mu kárné opatření nebo rozhodne o upuštění od uložení kárného opatření. Podle závažnosti kárného provinění lze soudci uložit některé z těchto kárných opatření:²⁸

- důtku,
- snížení platu až o 30 % na dobu nejvíce 1 roku a při opětovném kárném provinění, jehož se soudce dopustil v době před zhlazením kárného opatření, na dobu nejvíce 2 let,
- odvolání z funkce předsedy senátu a
- odvolání z funkce soudce.

Kárná opatření, která lze uložit předsedům nebo místopředsedům soudů, příp. předsedovi kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu, jsou uvedena v § 88 odst. 2 ZSS.

Je-li to postačující, může ministr spravedlnosti vyřídit drobné nedostatky v práci nebo drobné poklesky v chování pouhým vytknutím těchto chyb. Dále může dočasně zprostit výkonu funkce soudce na základě § 100 odst. 1 písm. b) ZSS soudce, který je „*kárně stíhán pro takové kárné provinění, pro které je v kárné žalobě navrženo uložení kárného opatření odvolání z funkce, a to na dobu do pravomocného skončení kárného řízení.*“

Proti rozhodnutí kárného soudu se není možné odvolat – jedná se tedy o řízení jednoinstanční (srov. § 21 zákona č. 7/2002 Sb.).

26 Viz § 132 a násl. zákona o Ústavním soudu.

27 Viz § 133 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

28 Srov. § 88 odst. 1 ZSS.

K dispozici bohužel nejsou žádné statistiky, které by se přímo týkaly porušení pravidel etiky uvedených v etických kodexech. Na webových stránkách Nejvyššího správního soudu jsou nicméně prostřednictvím vyhledávacího formuláře dohledatelná jednotlivá kárná rozhodnutí. Za rok 2022 rozhodoval kárný senát Nejvyššího správního soudu o 19 případech kárného provinění, přičemž v 1 případě byla soudkyně kárného obvinění zproštěna. Z 18 případů kárného provinění se jednalo v 11 případech o průtahy v řízení. V žádném z těchto rozhodnutí však není výslovně uvedena informace, že došlo k porušení Etického kodexu soudce.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Metodická podpora pro praktické využití kodexů se sestává především z komentáře k etickému kodexu, který je součástí širšího vydání Etického kodexu soudce.²⁹ Komentář detailně rozebírá každý odstavec a každou větu kodexu. Poskytuje ke každé větě související právní předpisy, které mohou být pro širší pochopení této problematiky relevantní, obecný výklad ke každé větě daného ustanovení, jakož i příležitostně judikaturu. Judikatura obsažená v tomto komentáři zahrnuje nejen rozhodnutí obecných soudů, ale též kárnou rozhodovací praxi, tedy rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu. Kde je to vhodné, komentář obsahuje také seznam relevantní odborné literatury. Komentář na konci každého komentovaného odstavce obsahuje otázky etického charakteru, které by si měl soudce umět položit.

Spektrum otázek je velice široké. Zahrnuje otázky, které mohou být vzneseny při posuzování podjatosti (příkladem takové otázky je např.: „*Jsem připraven oznámit důvod své podjatosti i tehdy, pokud není veřejně známý a jeho zveřejnění může být pro mě nepříjemné?*“³⁰), i při vystupování soudce navenek (např.: „*Nemohou být mnou prezentované názory vnímány jako podpora konkrétního politického programu nebo politického subjektu?*“³¹). Zpracování těchto otázek je nutné hodnotit kladně, neboť umožňují soudci lépe reagovat v konkrétních situacích a předcházet tak pochybnostem o osobě soudce, resp. jeho nestrannosti a nezávislosti.

Etický kodex soudce, resp. komentář k němu, má však být vnímán až jako podpůrný nástroj, když si soudce není schopen vyřešit etické otázky sám.³² Z tohoto vyplývá, že na soudce je v tomto směru kladena velká zodpovědnost a že každý soudce má být osoba morálně i osobnostně vyspělá natolik, aby vyvstalé etické otázky primárně dokázal vyřešit sám.

Pokud by se však jednalo o složitý problém, na který by daný soudce neuměl odpovědět ani za použití Etického kodexu soudce či Etických zásad chování soudce, může požádat o radu předsedu soudu, ministra spravedlnosti či Soudcovskou unii České republiky.

Soudcovská unie České republiky navíc vydala Otevřený soubor etických dilemat soudce, který je dostupný na jejich webových stránkách.³³ Jak se přímo uvádí v jeho preambuli, má „*podobu komentáře, úvah a otázek a odkazů na související soudní rozhodnutí i zajímavé články k jednotlivým bodům Etického kodexu Soudcovské unie.*“³⁴ Jedná se navíc o „*živý dokument*“, který má být „*průběžně doplňován a upravován Etickým soudem Soudcovské unie ve spolupráci s Republikovou radou Soudcovské unie.*“³⁵

29 Na webových stránkách soudů můžeme nalézt dvě varianty Etického kodexu soudce. První varianta obsahuje pouze samotný text těchto pravidel, druhá varianta obsahuje i obsáhlý komentář.

30 Komentář k Etickému kodexu soudce, s. 15.

31 Komentář k Etickému kodexu soudce, s. 28.

32 Komentář k Etickému kodexu soudce, s. 5.

33 Dostupné z: <https://www.soudci.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%C3%BDch-dilemat-soudce.html>

34 Otevřený soubor etických dilemat soudce, dostupné z: <https://www.soudci.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%C3%BDch-dilemat-soudce.html>

35 Tamtéž.

Soudcovská unie České republiky navíc disponuje specializovaným orgánem, který se věnuje řešení etických otázek. Tímto specializovaným orgánem je Etický soud Soudcovské unie. Etický soud se sestává z pěti členů³⁶ a dvou náhradníků³⁷. Existenci instituce tohoto charakteru lze ocenit, a to zvláště za situace, kdy „je svými radami otevřený i nečlenům soudcovské unie.“³⁸

Obecně se vzdělávání soudců v otázkách etiky věnuje též Justiční akademie a krajské soudy. Justiční akademie běžně pořádá nepovinné třídní semináře dvakrát ročně a za rok se jich zúčastní okolo 100 soudců a státních zástupců.³⁹ Krom toho Nejvyšší soud pravidelně pořádá tzv. Kulaté stoly k etice, které slouží k debatě o etických otázkách na vybrané téma.

Pravidla pro užívání sociálních sítí

V návaznosti na dodatečný dotaz klienta Zpracovatel stručně zmiňuje též problematiku projevů soudců na sociálních sítích.

V Etickém kodexu soudce, na rozdíl od Etických zásad chování soudce, je tato problematika řešena. Čl. III bod 11 Etického kodexu soudce stanoví, že „*Sociální síť a podobné platformy užívá soudce obezřetně, aby jeho názorová vyjádření, zveřejňované informace, obrazové a zvukové záznamy nenarušovaly soudcovskou důstojnost.*“

Co se týče právní úpravy, předně je třeba na toto téma nahlížet z hlediska ústavního práva svobody projevu. Svoboda projevu soudců je zásadně omezena jejich funkcí. Jde zejména o to, aby veřejné vystoupení neohrožovalo důstojnost soudcovské funkce, nezpochybňovalo důvěru v justici a soudcovu osobní nestrannost a nezávislost.⁴⁰ Poslední dvě hodnoty jsou zakotveny v Ústavě v čl. 82 odst. 1. Samotné omezení je poté zakotveno v čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, čl. 10 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nebo § 80 ZSS.

Porušení povinností v § 80 ZSS znamená dopuštění se kárného provinění, které se řeší pomocí disciplinárního řízení před kárným soudem. To je samozřejmě možné spáchat i přes internet.

U projevů zveřejněných prostřednictvím **sociálních sítí** je třeba zkoumat konkrétní způsob jejich zveřejnění. Je rozdíl, zdali je projev směřován jedné konkrétní osobě (v rámci tzv. „chatu“) nebo je uveřejněn způsobem, kdy se příspěvek dostane do dosahu většího počtu osob. Takové rozlišování je často velmi sporné a nejednoznačné. Ústavní soud např. konstatoval, že „*povaha sociální sítě Facebook není dle názoru Ústavního soudu jednoznačně soukromá či veřejná*“⁴¹ a že vždy je nutné vzít v potaz ochranu soukromí profilu toho kterého uživatele, tedy není možné vyloučit, aby skrze Facebook probíhala ryze soukromá komunikace. Zároveň hraje roli povaha konkrétní platformy, např. pokud by se dala označit jako extremistická, tj. napadající podstatu demokratické společnosti.⁴²

Problém může představovat samotné „přátelství“ na sociálních sítích (zejm. Facebook). To může totiž svědčit o případné podjatosti soudce v případě, že by rozhodoval spor, ve kterém by dotyčná osoba figurovala. Vzájemným přidáním se do seznamu „přátel“ uživatel podle Soudcovské unie České republiky vyjadřuje jistou náklonnost.⁴³ K tomu se vyjádřil také Nejvyšší soud, který uvedl, že „*uvedení osoby mezi tzv. „přátele“ na síti Facebook může být*

36 JUDr. Ladislav Derka (VS Praha), JUDr. Veronika Křestianová (MS Praha), Mgr. Ondřej Kubů (OS Tábor), Mgr. Zdeněk Chalupa (OS Jihlava), JUDr. Zlataše Jíchová (KS Praha).

37 Mgr. Karel Šemík (OS Ústí nad Labem), JUDr. Alena Fintová (KS Plzeň).

38 Komentář k Etickému kodexu soudce, s. 5.

39 Nejbližší nadcházející seminář je nyní seminář Etika v právu s datem konání ve dnech 9. – 11. října 2023, kterého se mohou účastit soudci i státní zástupci. Dostupné z: https://asja.jac.cz/index.php?pageid=1006&course_id=13687

40 DERKA, Ladislav. Etické meze působení soudce na sociálních sítích. Soudcovská unie České republiky [online]. 2017, [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>

41 Nález Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13.

42 DERKA, Ladislav. Etické meze působení soudce na sociálních sítích. Soudcovská unie České republiky [online]. 2017, [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>

43 Tamtéž.

samo o sobě důvodem pro vyloučení příslušného soudce z projednání věci podle § 30 odst. 1 tr. ř.“⁴⁴ Pozor by si měl soudce dát i na funkci „like“, která také představuje formu určité sympatie či souhlasu s příspěvkem (ať už se jedná o sdílení, článek, komentář, fotku atd.).⁴⁵ Potenciální hrozbu představují články či příspěvky, které sdílejí ostatní uživatelé na profil daného soudce. Takový příspěvek jej může ovlivnit (a tím ohrozit nestrannost), zejména pokud se týká věci, ve které má rozhodovat.⁴⁶

Soudcovská unie České republiky zdůrazňuje, že vše uvedené platí, i když soudce vystupuje na sociálních sítích anonymně, tj. nikoliv pod svým jménem.⁴⁷

Příklady dobré praxe

Zpracovatel považuje za vhodné kladně hodnotit striktně vyjádřenou nezávaznost kodexu. Základní principy chování soudců jsou již popsány v zákoně o soudech a soudcích a jako takové jsou závazné a vymahatelné. Etický kodex soudce, resp. Etické zásady chování soudce, naopak slouží jako „návod“, jak dosáhnout nejvyšších standardů chování.

To je důležité nejen pro zachování nestrannosti a nezávislosti soudců, kdy dodržování etických standardů jim může napomoci v konkrétních případech volit vhodný postup, ale také pro budování důvěry v soudy jakožto nezávislé instituce v očích veřejnosti.

Kladně je nutné hodnotit skutečnost, že komentář k Etickému kodexu soudce obsahuje otázky, které se týkají konkrétních situací, ve kterých se může daný soudce ocitnout. Některé otázky jsou provázané a odpovědi soudce se tak dělí do několika kroků. Zodpovězením těchto otázek si soudce sám může v konkrétní věci odvodit, jaké chování je nejen v souladu s právními normami, ale je též eticky správné. Vyzdvihnout je nutné např. tuto sérii provázaných otázek: „Je událost, které se hodlám zúčastnit veřejná či soukromá? Jsou mi známy další osoby, které se této události zúčastní? Je mi znám plánovaný či předpokládaný průběh události? Hodlám se takové události zúčastnit z pozice své funkce či jako soukromá osoba? Bude má účast aktivní či pasivní? Naznačují odpovědi na shora uvedené otázky, že by má účast mohla vést ke snížení vážnosti soudcovského stavu?“⁴⁸

2.2 Státní zástupci

Závaznost etických kodexů, jejich působnost a formy

Státní zástupci v České republice svůj etický kodex mají a je závazný pro všechny státní zástupce (**Etický kodex státního zástupce** ze dne 16. 4. 2019 s účinností od 1. 5. 2019). Jak vyplývá mimo jiné i z webových stránek Nejvyššího státního zastupitelství, tento etický kodex byl vydán jako **společné opatření** státních zástupců všech úrovní⁴⁹, č. j. 7 SPR 269/2017 (dále jen „**společné opatření**“).⁵⁰ Na stejném místě je uvedeno, že „[t]ento etický kodex je **závazný pro všechny státní zástupce**“⁵¹, což vyplývá i z čl. III odst. 1 společného opatření. **Závaznost a působnost Etického kodexu státního zástupce jsou tak jasně deklarovány.**

Etické kodexy pro státní zástupce mají v České republice poměrně dlouhou tradici. Etický kodex státního zástupce ze dne 16. 4. 2019 je v pořadí již čtvrtým dokumentem této povahy. Před tímto kodexem již etické otázky výkonu

44 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1289/2011.

45 DERKA, Ladislav. Etické meze působení soudce na sociálních sítích. Soudcovská unie České republiky [online]. 2017, [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>

46 Tamtéž.

47 Tamtéž.

48 Komentář k Etickému kodexu soudce, s. 32.

49 Resp. krajsí státní zástupci vydali toto společné opatření též pro příslušná okresní státní zastupitelství.

50 Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/eticky-kodex-statniho-zastupce/>

51 Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/eticky-kodex-statniho-zastupce/>

funkce státního zástupce upravovaly Kodex profesionální etiky státního zástupce (tvůrcem Nejvyšší státní zastupitelství), Mravní kodex státního zástupce (tvůrcem Unie státních zástupců České republiky) a Etické kodexy pro státní zástupce (přijaté jako součást interních protikorupčních opatření na jednotlivých státních zastupitelstvích).⁵²

Etický kodex státního zástupce je dostupný online pro širokou veřejnost⁵³. Tento kodex upravuje víceméně stejné **oblasti chování** jako obdobné etické kodexy či obdobná etická pravidla v ostatních posuzovaných státech. Etický kodex konkrétně upravuje:

- A. zákonnost a nezávislost – upravuje výkon působnosti podle zákona a podle svědomí státního zástupce bez závislosti na jiných vlivech;
- B. nestrannost;
- C. odbornost – řeší otázku výkonu funkce na nejvyšší odborné úrovni;
- D. důvěryhodnost – řeší otázky důvěryhodnosti též v osobním životě, včetně nepřijímání darů;
- E. důstojnost a vystupování – upravuje otázky mlčenlivosti, zdvořilého a slušného vystupování, včetně vhodného oblečení;
- F. oblast spolupráce nejen s ostatními státními zástupci, ale i s dalšími orgány, a to i zahraničními.

Statistiky o porušení Etického kodexu státního zástupce nejsou k dispozici.

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Etický kodex státního zástupce sice deklaruje svou závaznost pro všechny státní zástupce. Objevují se však určité pochybnosti, zda samotné porušení Etického kodexu státního zástupce může založit disciplinární odpovědnost. Jak uvádí odborná literatura: „*Etický kodex de facto rozvíjí a specifikuje povinnosti státního zástupce zakotvené v komentovaném ustanovení a § 25 zák. o státním zastupitelství. Je otázkou, zda by bylo možno dovozovat závaznost těch částí etického kodexu, které by překračovaly zákonné povinnosti státních zástupců, vzhledem k aktuálnímu obsahu etického kodexu jde nicméně o otázku teoretickou.*“⁵⁴

Etický kodex státního zástupce byl vydán jako společné opatření podle § 13c odst. 7 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o státním zastupitelství**“).

Státní zástupci jsou odpovědní za kárná provinění, která jsou definována v § 28 zákona o státním zastupitelství jako „*zaviněné porušení povinností státního zástupce, zaviněné chování nebo jednání státního zástupce, jímž ohrožuje důvěru v činnost státního zastupitelství nebo v odbornost jeho postupu anebo snižuje vážnost a důstojnost funkce státního zástupce.*“

Dle odborné literatury může porušení povinnosti vyplývat i z porušení opatření dle § 13c odst. 7 zákona o státním zastupitelství.⁵⁵ Bylo by proto možné uzavřít, že porušení Etického kodexu státního zástupce může založit odpovědnost za kárné provinění, a že je tedy vymahatelný. Tento závěr je však do jisté míry relativizován kárnou rozhodovací praxí. V kárných řízeních nebylo dosud vydáno rozhodnutí, ve kterém by byla dovozena kárná odpovědnost

52 Komentář k Etickému kodexu státního zástupce, s. 2.

53 Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/eticky-kodex-statniho-zastupce/>

54 PAVLÍK, J. § 24. [Povinnosti státního zástupce]. In: LATA, J., PAVLÍK, J., ZEZULOVÁ, J. Zákon o státním zastupitelství. Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

55 PAVLÍK, J. § 28. [Kárné provinění]. In: LATA, J., PAVLÍK, J., ZEZULOVÁ, J. Zákon o státním zastupitelství. Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

státního zástupce na základě porušení Etického kodexu státního zástupce, resp. předchozího Kodexu profesionální etiky státního zástupce. Kárný soud doposud dovozuje kárnou odpovědnost pouze na základě porušení příslušných ustanovení zákona o státním zastupitelství.

Vzhledem k tomu, že Etický kodex státního zástupce nepřidává státnímu zástupci nové povinnosti nad rámec zákonných, kárný soud přihlíží především k tomu, zda bylo porušeno příslušné ustanovení zákona o státním zastupitelství.

Co se týče průběhu kárného řízení, v rámci kárného řízení jedná a rozhoduje kárný soud, kterým je Nejvyšší správní soud. Jedná a rozhoduje vždy v senátech složených z předsedy senátu, jeho zástupce a 4 přísedících. V § 4a odst. 1 zákona č. 7/2002 Sb. je uvedeno, že „*Předseda senátu je soudcem Nejvyššího správního soudu a jeho zástupce je soudcem Nejvyššího soudu. Dva z přísedících jsou státní zástupci, dva jsou osoby navržené podle odstavce 4 věty třetí. Mezi přísedícími, kteří nejsou státními zástupci, musí být vždy nejméně jeden advokát a jedna osoba vykonávající jiné právnícké povolání, je-li zapsána v seznamu přísedících pro řízení ve věcech soudců.*“

Samotné kárné řízení se vždy zahajuje na návrh, který jsou oprávněni podat subjekty uvedené v § 8 odst. 5 zákona č. 7/2002 Sb. Obviněný je oprávněn si zvolit obhájce z řad státních zástupců nebo advokátů. V případě potřeby se provede předběžné šetření nejasných skutečností. V případě opačném dojde rovnou k ústnímu jednání před kárným senátem.

Dojde-li senát většinou všech hlasů k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, může státnímu zástupci uložit podle závažnosti kárného provinění některé z těchto kárných opatření: důtku, snížení platu až o 30 % na dobu nejdéle 1 roku a při opětovném kárném provinění, jehož se státní zástupce dopustil v době před zahlazením kárného postihu, na dobu nejdéle 2 let a odvolání z funkce. Pokud je projednání kárného provinění státního zástupce postačující, lze od jeho uložení upustit. V případě drobných nedostatků a poklesků může jednání být bez zahájení kárného řízení vedoucím státním zástupcem písemně vytknuto.⁵⁶ Ministr spravedlnosti dočasně zproští výkon funkce státního zástupce, je-li kárně stíhán pro takové kárné provinění, pro které je možno uložit kárné opatření odvolání z funkce, a to na dobu do skončení kárného řízení.⁵⁷

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Významnou metodickou podporou pro praktické využití Etického kodexu státního zástupce je především komentář, který je součástí širšího vydání Etického kodexu státního zástupce.⁵⁸ Komentář detailně rozebírá každý odstavec kodexu. Poskytuje ke každému odstavci podrobný výklad, jakož i přílehlavou judikaturu. Judikatura obsažená v tomto komentáři zahrnuje nejen rozhodnutí obecných soudů, ale též kárnou rozhodovací praxi, tedy rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu, a stanoviska Etické komise Unie státních zástupců České republiky.

Co se týče poskytování podpory v etických otázkách, vedoucí státní zástupci poskytují na žádost konzultace k výkladu a dodržování Etického kodexu (srov. čl. IV společného opatření). Vzdělávání v otázkách etiky je pro všechny státní zástupce povinné. Etických otázek spojených s výkonem funkce státního zástupce se týká školení při nástupu do funkce a dále každé tři roky (srov. čl. V společného opatření). Státní zástupci se též s žádostí o radu mohou obracet na specializovanou instituci – **Etická komise Unie státních zástupců České republiky** poskytuje stanoviska k problematickým otázkám, které mohou v praxi vznikat. Stanoviska jsou následně publikována na webových stránkách a jsou veřejně dostupná. Dosud byly Etickou komisí Unie státních zástupců České republiky zpracována stanoviska k otázkám:

56 Srov. § 30 zákona o státním zastupitelství.

57 Srov. § 22 odst. 2 zákona o státním zastupitelství.

58 Na webových stránkách státního zastupitelství můžeme nalézt jak samotný Etický o kodex státního zástupce, tak verzi s obsáhlým komentářem.

- možnosti státního zástupce vykonávat lektorskou činnost na základě živnostenského oprávnění;⁵⁹
- užívání obecních bytů státními zástupci za zvýhodněných podmínek;⁶⁰
- účasti státních zástupců v televizních vědomostních soutěžích;⁶¹
- členství státních zástupců v Rotary klubech;⁶²
- pořádání výstav v prostorách státního zastupitelství;⁶³
- účasti státních zástupců v orgánech právnických osob;⁶⁴
- vystoupení JUDr. Prokešové před novinářem;⁶⁵
- dopisu Mgr. Novákové adresovanému ministru spravedlnosti ohledně dalšího funkčního zařazení JUDr. Vesecké.⁶⁶

Obecně se vzdělávání státních zástupců v otázkách etiky věnují též Justiční akademie a krajská, vrchní a Nejvyšší státní zastupitelství. Vzdělávací aktivity státních zástupců jsou často společné se soudci. Justiční akademie běžně pořádá nepovinné třídní semináře dvakrát ročně a za rok se jich zúčastní okolo 100 soudců a státních zástupců.⁶⁷

Příklady dobré praxe

Za pozitivní lze považovat jasnou deklaraci závaznosti tohoto etického kodexu a působnosti na všechny státní zástupce. Etický kodex státního zástupce je možné vnímat jako „návod“, jak dosáhnout nejvyšších standardů chování, což je důležité nejen pro zachování nezávislosti a nestrannosti státních zástupců, ale též pro obraz justice ve veřejném mínění.

59 Stanovisko Etické komise k možnosti státního zástupce vykonávat lektorskou činnost na základě živnostenského oprávnění ze dne 12. listopadu 2019, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-moznosti-statniho-zastupce-vykonavat-lektorskou-cinnost-na-zaklade-zivnostenskeho-opravneni/>

60 Stanovisko Etické komise k užívání obecních bytů státními zástupci za zvýhodněných podmínek ze dne 22. února 2019, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-uzivani-obecnich-bytu-statnimi-zastupci-za-zvyhodnenych-podminek/>

61 Stanovisko Etické komise k účasti státních zástupců v televizních vědomostních soutěžích ze dne 14. května 2015, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-ucasti-statnich-zastupcu-v-televiznich-vedomostnich-soutezich/>

62 Stanovisko Etické komise k členství státních zástupců v Rotary klubech s pravidly profesní etiky ze dne 26. listopadu 2012, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-clenstvi-statnich-zastupcu-v-rotary-klubech-s-pravidly-profesni-etiky/>

63 Stanovisko Etické komise k pořádání výstav v prostorách státního zastupitelství ze dne 10. srpna 2012, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-poradani-vystav-v-prostorach-statniho-zastupitelstvi/>

64 Prohlášení Etické komise k účasti státních zástupců v orgánech právnických osob 7. listopadu 2011, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/prohlaseni-eticke-komise-k-ucasti-statnich-zastupcu-v-organech-pravnickych-osob/>

65 Stanovisko Etické komise USZ k vystoupení JUDr. M. Prokešové ze dne 7. června 2011, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-usz-k-vystoupeni-judr-m-prokesove/>

66 Stanovisko – Mgr. Věra Nováková ze dne 1. prosince 2010, dostupné z: <https://www.uniesz.cz/stanovisko-mgr-vera-novakova/>

67 Nejblíže nadcházející seminář je nyní seminář Etika v právu s datem konání ve dnech 9. – 11. října 2023, kterého se mohou účastit soudci i státní zástupci. Dostupné z: https://asja.jac.cz/index.php?pageid=1006&course_id=13687

3 Slovensko

3.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost

Súdna rada Slovenskej republiky vydala dne 17. prosince 2015 Zásady sudcovskej etiky. Nebyly to však první zásady, které na Slovensku existovaly. Tyto nové zásady totiž zároveň stanovily, že se zrušují „Zásady sudcovskej etiky schválené Radou sudcov Slovenskej republiky dňa 14.04.2001.“ O těchto zrušených zásadách hovoří i Hodnotící zpráva GRECO z roku 2013 v bodě 84.⁶⁸

Súdna rada Slovenskej republiky je orgán, který má svůj základ v čl. 141a a násl. ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky. Dle čl. 141a odst. 1 ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, je Súdna rada Slovenskej republiky „ústavným orgánom sudcovskej legitimacy.“ Do působnosti Súdnej rady Slovenskej republiky patří dle čl. 141a odst. 6 písm. i) ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, „vydávať zásady sudcovskej etiky v spolupráci s orgánmi sudcovskej samosprávy“. V komparaci ostatními zeměmi, které jsou předmětem této analýzy, se jedná o výjimečné zakotvení etických zásad nejen soudců, ale i státních zástupců, na ústavní úrovni.

Dle čl. 141a odst. 6 písm. a) ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, je též úkolem této rady „zabezpečovať plnenie úloh verejnej kontroly súdnictva“. Významné postavení Súdnej rady Slovenskej republiky je možné vysledovat již z toho, že je to právě ona, kdo podává prezidentovi republiky návrhy na jmenování nových soudců (srov. § 6 a 7 zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcích a přísedících).

Soudci dle § 30 odst. 2 písm. g) zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcích a přísedících, jsou povinni dodržovat zásady soudcovské etiky. Nadpis citovaného ustanovení zní „Základné povinnosti sudcu“. Nadto se v textu Zásad sudcovskej etiky výslovně uvádí, že stanovují normy pro regulaci chování soudců. Tím se značně odlišují od ostatních porovnávaných textů soudcovské etiky, které jsou pojímány spíše jako nezávazné a doporučující „návody“ správného chování. **Je tedy možné hovořit o závaznosti těchto etických zásad, a to na základě zákona. Z toho vyplývá též všeobecná působnost na všechny soudce.**

Zásady sudcovskej etiky jsou **dostupné online** pro širokou veřejnost na webových stránkách Súdnej rady Slovenskej republiky.⁶⁹

Oblasti chování, které tyto etické zásady upravují, se nikterak zvláště neliší od podobných dokumentů v porovnávaných státech. Zásady sudcovskej etiky nejprve upravují v čl. II všeobecné zásady, pod které podřazují dodržování základních hodnot jako je nezávislost a nestrannost, bezúhonnost, spravedlnost a transparentnost, zdvořilost, diskrétnost, zachovávání důvěrnosti, tolerance, stejné zacházení a dostatečná odborná kvalifikace. Dále je kladen důraz na osobní kvality soudce. Těmito kvalitami Zásady sudcovskej etiky míní výkon funkce soudce s lidskostí, odvahou, vážností, rozvážností, pracovitostí, respektem a schopností naslouchat. Na konci tohoto článku jsou upraveny i povinnosti soudce z těchto zásad vyplývající. Tyto povinnosti jsou rozděleny na povinnosti při výkonu funkce, povinnosti vůči profesi a povinnosti v občanském životě. Povinnosti v občanském životě se dále dělí na soukromý život soudce, jeho mimopracovní aktivity, ale i na veřejný život.⁷⁰

68 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2013, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca488>

69 Dostupné z: <https://www.sudnarada.gov.sk/zasady-sudcovskej-etiky/>

70 Srov. Zásady sudcovskej etiky, s. 3.

Následně jsou ze všeobecných zásad vyvozena v čl. III konkrétní pravidla, jsou stanoveny záruky dodržování zásad a odpovědnost za jejich porušení. Například z výše zmíněné povinnosti dodržovat základní hodnoty jako nezávislost a nestrannost vyplývá konkrétní pravidlo v čl. III odst. 1, které stanoví, že „*Soudce respektuje a podporuje nezávislost, bezúhonnost, morální integritu a nestrannost soudní moci a vyvaruje se nevhodného chování nebo jednání, včetně takového, které objektivně vzbuzuje dojem nevhodnosti.*“. Upravena je též konzultační činnost (v podrobnostech níže).

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Dle § 53 odst. 1 písm. d) zákona č. 757/2004 Z. z., o súdech: „**Predseda súdu dohliada na dodržiavanie zásad sudcovskej etiky, zásad dôstojnosti súdneho konania a plynulosti súdneho konania a na tento účel sleduje dodržiavanie sudcovskej etiky.**“.

Dle § 53 odst. 3 zákona č. 757/2004 Z. z., o súdech: „*Ak predseda súdu zistí, že došlo k porušeniu zásad sudcovskej etiky, zásad dôstojnosti súdneho konania a plynulosti súdneho konania, je povinný prerokovať zistené nedostatky s dotknutým sudcom [...] a podľa potreby uložiť opatrenia v jeho pôsobnosti vedúce k náprave zistených nedostatkov a k odstráneniu ich príčin.*“ Soudci jsou následně dle citovaného ustanovení povinni postupovat v souladu s těmito opatřeními v rozsahu svých povinností podle zvláštních předpisů.

Soudci jsou dle § 115 zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcoch a prísediacich, odpovědni za kárná provinění, která se dále dělí na kárné provinění, závažné kárné provinění a závažné kárné provinění neslučitelné s funkcí soudce. Přesný výčet provinění je uveden v § 116 zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcoch a prísediacich. Odpovědnost za ně zaniká promlčením, jehož lhůta je 5 let na zaviněné chování, které způsobilo průtahy v řízení, a 3 roky v ostatních případech.

S ohledem na výše uvedené je důležité, že z pohledu disciplinární odpovědnosti se povinnost dodržovat zásady soudcovské etiky podřazuje mezi základní povinnosti soudců. Disciplinárním proviněním je totiž dle § 116 odst. 1 písm. a) zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcoch a prísediacich, i zavinění nesplnění anebo porušení povinností soudců.

Příslušným kárným soudem je Nejvyšší správní soud (Najvyšší správny súd Slovenskej republiky), který jedná a rozhoduje v disciplinárních senátech (srov. § 3 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky). Senáty jsou pětičlenné a skládají se z předsedy, dvou soudců senátu a dvou přisedících soudců (srov. § 5 odst. 1 a 2 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky).

Samotné kárné řízení se vždy zahajuje na návrh, který jsou oprávněny podat subjekty uvedené v § 15 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky. Na podání návrhu na zahájení řízení je stanovena subjektivní lhůta 1 roku a objektivní 3 roky. V případě potřeby se provede předběžné šetření nejasných skutečností. V případě opačném dojde rovnou k ústnímu jednání před kárným senátem. Obviněný je oprávněn si zvolit obhájce z řad soudců nebo advokátů.

Kárný senát může většinou svých hlasů uložit následující opatření za spáchání kárného provinění:⁷¹ napomenutí, snížení platu až o 30 % na dobu nejvíce 3 měsíců a při opětovném provinění, které dotýčný spáchal před zahlazením prvního provinění, na dobu až 6 měsíců.

V případě drobných pracovních nedostatků či poklesků v chování může subjekt, který je oprávněny podat kárný návrh, soudci jednání písemně vytknout, pokud je takováto forma nápravy dostačující (srov. § 117 odst. 7 zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcoch a prísediacich).

71 Srov. § 117 zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcoch a prísediacich.

Proti rozhodnutí v disciplinárním řízení je možné se odvolat do 15 dnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí (§ 37 odst. 2 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárním poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky). Odvolání může podat soudce, o němž bylo rozhodováno, nebo navrhovatel, a to za podmínek uvedených v § 37 odst. 1 citovaného zákona. Další přípustné prostředky dle § 37 odst. 5 citovaného zákona přípustné nejsou. Dle § 37 odst. 4 citovaného zákona navíc může účastník řízení požádat o obnovu řízení ve lhůtě tří let ode dne, kdy disciplinární rozhodnutí nabylo právní moci.

Lze tak uzavřít, že Zásady sudcovskej etiky jsou závazné, vymahatelné a lze za jejich porušení uložit i disciplinární opatření.

K dispozici bohužel nejsou žádné statistiky, které by se týkaly porušení pravidel etiky uvedených v Zásadách sudcovskej etiky.

Slovenští soudci nedisponují speciálními pravidly pro chování na sociálních sítích, je však možné přiměřeně použít ustanovení Zásad sudcovskej etiky.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Stejně tak jako v případě českého soudnictví i zde platí, že hlavní garantem dodržování zásad soudcovské etiky je soudce sám (srov. čl. IV odst. 1 Zásad sudcovskej etiky).

Dalším garantem soudcovské etiky je na Slovensku **Súdna rada Slovenskej republiky**. Súdna rada Slovenskej republiky však dle čl. IV odst. 2 Zásad sudcovskej etiky vykonává všeobecný dohled nad aplikací etických zásad a jejich dodržováním. Zároveň dle tohoto citovaného odstavce **má Zásady sudcovskej etiky pravidelně aktualizovat a sjednocovat jejich výklad**. Za účelem sjednocení výkladu má zveřejňovat stanoviska a doporučení na svých webových stránkách [srov. čl. IV odst. 3 Zásad sudcovskej etiky a § 27c písm. f) zákona č. 385/2000 Z. z., o sudcoch a prísediacich].⁷² Do její působnosti patří i poskytovat odpovědi na konkrétní otázky a etická dilemata soudců (srov. čl. V odst. 1 Zásad súdcovskej etiky).

V souvislosti s **poradenskou činností** zmiňují Zásady sudcovskej etiky i možnost příslušných orgánů soudcovské samosprávy poskytovat konzultace etických otázek na žádost soudce [srov. čl. V odst. 2 písm. a) Zásad sudcovskej etiky].

Na rozdíl od české úpravy není veřejně přístupný **komentář** k Zásadám sudcovskej etiky a ani není jasné, zda existuje. Jeho existenci však předpokládá čl. VI odst. 4 Zásad sudcovskej etiky.

Co se týče **školení**, závěry Hodnotící zprávy GRECO z roku 2013 v bodě 84.⁷³ uvádí, že: „*Etickými otázkami se zabývají úvodní a – příležitostně – specializované vzdělávací kurzy, které soudcům nabízí Justiční akademie.*“

Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015⁷⁴ uvádí, že „*Justiční akademie již několik let pořádá školení o etických otázkách. Například v roce 2015 se uskutečnila dvě školení o profesní etice soudců a státních zástupců, která se mimo jiné zabývala přípravou „Zásad soudcovské etiky“. Po jejich přijetí bude školení o Zásadách soudcovské etiky zařazeno do vzdělávacího plánu Justiční akademie.*“

72 Všechna stanoviska jsou dostupná z: <https://www.sudnarada.gov.sk/stanoviska-sudnej-rady-slovenskej-republiky/>. Srov. např. nejnovější Stanovisko Súdnej rady Slovenskej republiky z 30. apríla 2018 k interpretácii Zásad sudcovskej etiky podľa čl. V ods. 1 písm. a) Zásad sudcovskej etiky, dostupné z: https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/916_stanovisko-sudnej-rady-slovenskej-republiky-z-30-apríla-2018-k-interpretácii-zasad-sudcovskej-etiky-podla-cl-v-ods-1-pism-a-zasad-sudcovskej-etiky.pdf?csr=6039960107433892501

73 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2013, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca488>

74 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, bod 37., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca50e>

Ze závěrů Hodnotící zprávy GRECO z roku 2013 v bodě 84.⁷⁵ vyplývá, že: „*Etickými otázkami se zabývají úvodní a – příležitostně – specializované vzdělávací kurzy, které soudcům nabízí Justiční akademie.*“

Příklady dobré praxe

Lze pozitivně akcentovat úlohu Súdnej rady Slovenskej republiky, jakožto hlavního orgánu, navíc zřízeného přímo na základě ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, který se soustavně věnuje otázkám soudcovské etiky. Kladně lze hodnotit též dvojinstančnost disciplinárního řízení.

Je také možné kladně hodnotit skutečnost, že o závaznosti těchto etických pravidel nejsou pochybnosti.

3.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost

Státní zástupci na Slovensku mají svůj vlastní etický kodex (**Etický kódex prokurátora**). Tento kodex byl přijat Radou prokurátorov Slovenskej republiky na svém řádném zasedání dne 11. ledna 2016. Etický kodex již na první pohled vyniká tím, že má svůj zákonný základ – ustanovení zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry. Dle § 217a tohoto zákona: „*Pravidlá prokurátorskej etiky sú obsiahnuté v etickom kódexe prokurátora. Etický kódex prokurátora schvaľuje rada prokurátorov; etický kódex prokurátora sa zverejňuje na webovom sídle generálnej prokuratúry.*“

Charakteristiku etického kodexu přináší obsáhlý komentář: „*Etický kódex nie je možné považovať za rigidný a uzatvorený dokument. Naopak, ide o dokument živý, otvorený poznatkom vyplývajúcim z rozhodovacej činnosti etickej komisie, ako aj z poznatkov prokuratúry vyplývajúcich z podaní fyzických a právnických osôb týkajúcich sa správania a vystupovania prokurátora. Jeho zmeny a doplnenia schvaľuje rada prokurátorov.*“⁷⁶

Závaznost Etického kodexu prokurátora vyplývá přímo ze zákona. Dle § 26 odst. 1 písm. n) zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry: „*Prokurátor je povinný dodržiavať pri výkone svojej funkcie pravidlá prokurátorskej etiky*“. V preambuli daného etického kodexu se navíc výslovně uvádí, že „*Etický kódex prokurátora je závazný pre všetkých prokurátorov*“.

Etický kódex prokurátora je dostupný online pro širokou veřejnost⁷⁷.

Co se týče **oblastí chování a jednání**, které jsou tímto kodexem upraveny, Etický kódex prokurátora konkrétně nejprve upravuje v čl. 1 požadavky na dodržení zákonnosti a nezávislosti jednání prokurátora. Tyto požadavky se konkretizují v jednotlivých ustanoveních, proto např. v čl. 1.2 je možné najít, že prokurátor nesmí při výkonu svých úředních povinností překročit pravomoci svěřené mu zákonem. Jinými slovy jde o projev zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí. Prokurátor též nesmí např. přijímat dary či jiné výhody, kterými by vzbudil podezření o své nezávislosti (čl. 1.4).

Následuje požadavek na nestrannost prokurátora, který je vyjádřen v čl. 2 Etického kodexu prokurátora. Ne-strannost je dle čl. 2.1 jedním ze základních principů práce prokurátora. Musí se proto zdržet např. veřejných projevů a připomínek, které by mohly negativně zasáhnout do řízení (srov. čl. 2.1.2).

75 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2013, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca488>

76 Komentář k Etickému kodexu prokurátora, s. 2, dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/eticka-komisia-prokuraturoy/komentar-k-etickemu-kodexu-prokuratorov-3971.html>

77 Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/eticka-komisia-prokuraturoy/eticky-kodex-prokuratora-3970.html>

Etický kódex prokurátora se dále v čl. 3 věnuje tématům odbornosti a profesionality vystupování prokurátora. V této souvislosti je nutné akcentovat zejména povinnost zvyšovat nejen své odborné vědomosti, ale též sociální dovednosti a vybrané osobnostní kvality (srov. čl. 3.3). Etický kódex prokurátora navíc prohlubuje sounáležitost mezi prokurátory, když ukládá, aby prokurátor své vědomosti a zkušenosti sdílel s kolegy (čl. 3.6).

To vše se následně promítá do požadavku na jeho důvěryhodnost (čl. 4), zdvořilost a slušnost (čl. 5). Prokurátor se proto musí chovat v souladu s pravidly etiky i mimo svůj úřad (čl. 4.1), přičemž se musí chovat zdvořile a ohleduplně ke svému okolí (čl. 5.1).

Důkazem značného důrazu, který je kladen na prokurátorskou etiku, je i znění slibu, který skládá právní čekatel prokuratury při jmenování do své funkce. Dle § 239 odst. 3 zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátorech a právních čekatelích prokuratury, skládá právní čekatel prokuratury slib, ve kterém se mimo jiné zavazuje k tomu, že se bude svědomitě připravovat na výkon funkce prokurátora a že si **osvojí zásady prokurátorské etiky**.

Slovenští prokurátoři nedisponují speciálními pravidly pro chování na sociálních sítích, je však možné přiměřeně použít ustanovení Etického kódexu prokurátora.

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Dle § 188 odst. 1 písm. a) zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátorech a právních čekatelích prokuratury, je disciplinárním proviněním „*zavinené nesplnenie alebo porušenie povinností prokurátora*.“ Lze tak předpokládat, že režim bude obdobný jako v případě soudce. Nadpis § 26 zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátorech a právních čekatelích prokuratury, zní „*Základné povinnosti prokurátora*“ a jeho odst. 1 písm. n) stanoví, že prokurátor je povinný dodržovat při výkonu své funkce pravidla prokurátorské etiky. **Vzhledem k tomuto je proto možné uzavřít, že Etický kódex prokurátora je závazný a vymahatelný a že porušení pravidel v něm obsažených může vyústit až v disciplinární řízení.**

Disciplinární řízení probíhá běžně jako v případě jiného kárného porušení, až na jednu odchylku. V případě, když se subjekt oprávněný podat návrh na kárné řízení domnívá, že kárné provinění státního zástupce spočívá v porušení etických pravidel, požádá Etickou komisi o stanovisko, které je pro něho závazné (srov. § 217b odst. 1 zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátorech a právních čekatelích prokuratury).

Odpovědnost zaniká promlčením, jehož lhůta je 5 let na zaviněné chování, které způsobilo průtahy v řízení, a 3 roky v ostatních případech (srov. § 194 odst. 1 zákona č. 154/2001 Z. z., o prokurátorech a právních čekatelích prokuratury).

Příslušným kárným soudem je Nejvyšší správní soud (Najvyšší správny súd Slovenskej republiky), který jedná a rozhoduje v disciplinárních senátech (srov. § 3 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnem poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky). Senáty jsou pětičlenné a skládají se z předsedy, dvou soudců senátu a dvou přísedících soudců (srov. § 5 odst. 1 a 2 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnem poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky).

Samotné kárné řízení se vždy zahajuje na návrh, který jsou oprávněny podat subjekty uvedené v § 16 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnem poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky. Na podání návrhu na zahájení řízení je stanovena subjektivní lhůta 1 rok a objektivní 3 roky. V případě potřeby se provede předběžné šetření nejasných skutečností. V případě opačném dojde rovnou k ústnímu jednání před kárným senátem. Obviněný je oprávněn si zvolit obhájce z řad advokátů nebo prokurátorů (srov. § 22 odst. 1 a 2 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárnem poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky).

Kárný senát může většinou svých hlasů prokurátorovi za kárné provinění udělit písemnou důtku nebo snížení základního platu až o 15 % nejvýše na tři měsíce; při opětovném disciplinárním provinění, kterého se dopustil v době před zahlazením kárného opatření, nejvýše na šest měsíců. V případě spáchání závažného provinění lze uložit trest v podobě snížení základního platu o 15 % až 50 %, nejvýše na jeden rok, odvolání z funkce vedoucího prokurátora, přeložení na prokuraturu nižšího stupně nebo zbavení funkce.⁷⁸

Proti rozhodnutí v disciplinárním řízení je možné se odvolat do 15 dnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí (§ 37 odst. 2 zákona č. 432/2021 Z. z., o disciplinárním poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky). Odvolání může podat prokurátor, o němž bylo rozhodováno, nebo navrhovatel, a to za podmínek uvedených v § 37 odst. 1 citovaného zákona. Další přípustné prostředky dle § 37 odst. 5 citovaného zákona přípustné nejsou. Dle § 37 odst. 4 citovaného zákona navíc může účastník řízení požádat o obnovu řízení ve lhůtě tří let ode dne, kdy disciplinární rozhodnutí nabylo právní moci.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v etických kodexech nejsou dostupné.

Lze tak uzavřít, že Etický kódex prokurátora je závazný, vymahatelný a lze za jeho porušení uložit i disciplinární opatření.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Existuje komentář k etickému kodexu, který byl vydán 4. února 2016. V porovnání s českým komentářem k Etickému kodexu státního zástupce, ale i s českým komentářem k Etickému kodexu soudce, není tento komentář tak obsáhlý. Neobsahuje ani přehled odkazů na jednotlivé relevantní zákony, neuvádí příslušnou judikaturu a ani odbornou literaturu. Pouze podává stručný výklad ke každému ustanovení Etického kódexu prokurátora.

Samotný komentář upozorňuje, že se nejedná o „**rigidní návod na aplikáciu kódexu navrhovateľom alebo samotnou etickú komisiou.**“⁷⁹ Jde pouze o určité vodítko k výkladu textu daného etického kodexu.

Na důležitost dalšího vzdělávání prokurátorů je kladen důraz též v samotném textu Etického kódexu prokurátora – je mu věnována celá kapitola č. 3 „*Odbornosť a profesionalita prokurátora*“. Komentář následně na straně 6 přibližuje fungování dalšího vzdělávání prokurátorů na Slovensku: „*Na účel zabezpečenia celoživotného vzdelávania prokurátora sú každý rok organizované desiatky vzdelávacích podujatí. Justičná akadémia Slovenskej republiky je vzdelávacou inštitúciou, ktorá zabezpečuje a organizuje vzdelávacie aktivity celoživotného vzdelávania prokurátorov. Tieto vzdelávacie aktivity sú plánované v spolupráci so samotnými prokurátormi, a preto vždy odzrkadľujú ich reálne potreby. Vzdelávacie aktivity pre prokurátorov sú organizované aj samotnými prokuratúrami, osobitne Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky. Je nevyhnutné, aby sa prokurátor zúčastňoval takých vzdelávacích aktivít, ktoré prispievajú k udržiavaniu a prehlbovaniu jeho odborných znalostí potrebných pre riadny a profesionálny výkon funkcie prokurátora.*“⁸⁰

Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015 v bodě 55.⁸¹ uvádí, že: „*do učebního plánu Slovenské justiční akademie na rok 2015 byly zařazeny vzdělávací aktivity v oblasti etiky, konkrétně dvě školení na téma, Profesní etika soudců a státních zástupců' a jedno školení na téma ,Etika soudce a kvalita soudních rozhodnutí'. Semináře na tato témata jsou naplánovány na květen a říjen 2015 a učební plán bude podle potřeby aktualizován.*“ Tyto vzdělávací akce pokračovaly i podle Druhé zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017, bod 59.⁸²

78 Srov. § 189 zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakaateľoch prokuratúry.

79 Komentář k Etickému kódexu prokurátora, s. 2.

80 Komentář k Etickému kódexu prokurátora, s. 6.

81 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca50e>

82 Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017, dostupné z: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/168075f4b7>

Příklady dobré praxe

Kladně je možné hodnotit skutečnost, že i v případě prokurátorů je na Slovensku postaveno na jisto, že etická pravidla obsažená v Etickém kódexu prokurátora jsou závazná a vymahatelná.

Jeví se, že Slovensko klade na právní etiku velký důraz. Uvedené dobře ilustruje, že právní čekatel prokuratury skládá slib, ve kterém se mimo jiné zavazuje k tomu, že se bude svědomitě připravovat na výkon funkce prokurátora a že si osvojí zásady prokurátorské etiky.

4 Rakousko

4.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Jak uvádí **Svaz rakouských soudců** (*Die Vereinigung der österreichischen Richterinnen und Richter*) na svých webových stránkách⁸³, v roce 2003 inicioval Svaz rakouských soudců ve Welsu diskusní proces, kterého se mohli zúčastnit všichni soudci z celého Rakouska. Dne 8. listopadu 2007 přijali rakouští soudci deklaraci soudcovské etiky, která se podle místa svého vzniku nazývá „Welser Erklärung“ (**Deklarace z Welsu**). Jak již z názvu dokumentu vyplývá, Deklarace z Welsu má **povahu nezávazného doporučujícího dokumentu**.

Deklarace z Welsu je dostupná online pro širokou veřejnost na webových stránkách Svazu rakouských soudců.⁸⁴ Vzhledem ke své nezávazné povaze se může uplatnit na chování všech soudců na všech úrovních.

Deklarace z Welsu řeší **širokou oblast chování soudce**, a to i chování mimo úřad v tom smyslu, že chování mimo úřad je ponecháno na vlastní zodpovědnosti každého soudce (srov. čl. IX Deklarace z Welsu). První článek Deklarace z Welsu obsahuje v porovnání s ostatními státy ne zcela tradiční princip, a sice ochranu lidských práv a základních svobod, včetně demokratického a ústavního pořádku. V čl. II je upravena nezávislost soudce. Pod nezávislost je řazeno též odmítání nevhodných darů a pozvání na různé události, nebo odmítání jakéhokoliv protekcionismu. Čl. III rozvádí požadavky na vlastní odpovědnost a organizaci každého soudce, kam podřazuje např. též osobní rozvoj ve všech relevantních oblastech či proaktivní a cílevědomou organizaci práce. Deklarace z Welsu je koncipována tak, že nejde pouze o osobní rozvoj daného soudce, ale též o příkladné školení těch, kteří danému soudci byli svěřeni do výcviku (srov. čl. IV). Důraz je též kladen na co nejlepší organizaci a správu soudnictví (čl. V).

Čl. VI upravuje problematiku objektivního a rovného přístupu k účastníkům řízení za účelem zajištění spravedlivého procesu. V následujícím čl. VII je upraven požadavek na rychlé a kvalitní rozhodování, a to bez přepjatého formalismu. Autoři Deklarace z Welsu si též uvědomují důležitost judikatury, a proto dbají na to, aby ústní i písemná vyjádření byla veřejnosti srozumitelná (čl. VIII). V posledním čl. X je též brán ohled na společenské vlivy.

Vzhledem ke své nezávazné doporučující povaze není Deklarace z Welsu ani vymahatelná a porušení těchto zásad nemůže založit disciplinární provinění. Studie proto nepojednává o způsobech řešení porušení etiky a o institutech tuto problematiku řešící.

Svaz rakouských soudců však je dle Hodnotící zprávy GRECO z roku 2016, bod 103.,⁸⁵ pouze jednou z profesních organizací. Tato zpráva v bodě 104. uvádí, že rakouské úřady též považují za etický kodex chování přijatý v roce 2008 (a aktualizovaný v roce 2012) Spolkovým kancléřstvím pro státní zaměstnance. To může dle bodu 105. citované zprávy vyvolávat rozpory, neboť není jasné, na kolik budou oba kodexy shodně aplikovatelné.

Tento rozpor přetrvává i nadále. Dle vyjádření Ministerstva spravedlnosti se **Compliance pokyny** (*Compliance-Leitlinien*) jím vydané vztahují na všechny zaměstnance rakouské justice, tedy i na všechny soudce a státní zástupce.⁸⁶ Svaz rakouských soudců naopak ve svém vyjádření uvádí, že uznávají pouze Deklaraci z Welsu.⁸⁷

83 Dostupné z: <https://richtervereinigung.at/ueber-uns/ethikerklaerung/>

84 Dostupné z: <https://richtervereinigung.at/ueber-uns/ethikerklaerung/>

85 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2016, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806f2b42>

86 Odpověď rakouského Ministerstva spravedlnosti na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 1.

87 Odpověď Svazu rakouských soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 2.

Zpracovatel přesto stručně popíše i Compliance pokyny. Ani tyto pokyny **nejsou** ze své podstaty **závazné**. Compliance pokyny jsou dostupné pro širokou veřejnost z webových stránek Ministerstva spravedlnosti.⁸⁸ Oblasti chování, které tyto pokyny upravují, jsou nezávislost, dodržování zákonů a respekt k právnímu státu, objektivita a nestrannost, bezúhonnost, spravedlivý postup respektující ochranu základních práv, transparentnost, právní jistota, kvalitní průběh řízení a spravedlnost.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených dokumentů nejsou dostupné, i s ohledem na nezávaznost a nevymahatelnost těchto etických pravidel.

Svaz rakouských soudců ve spolupráci s Radou pro etiku (*Der Ethikrat*) vydal **doporučení pro používání sociálních médií soudci**. Článek IX. Deklarace z Welsu nabádá soudce, aby byli ve svém jednání a výrocih obezřetní, aby se vyhnuh jakémukoli zdání závislosti a zachovali si důvěryhodnost jako soudci. V doporučení je přímo uvedeno, že čl. IX nevyklučuje aktivity na sociálních médiích, ale poskytuje základ pro výklad etických hodnot při jejich používání.⁸⁹

Doporučení uznává rostoucí význam sociálních médií a nebezpečí s nimi spojená. Doporučení shrnují, že soudci mohou svobodně vyjadřovat své názory a přesvědčení, ale musí být citliví ke svému postavení soudce a k dopadu své činnosti na sociálních sítích na svou pověst a postavení v právním systému. Pokyny obsahují konkrétní doporučení, jako je např. vyhýbání se sdílení informací o probíhajících případech a zvažování možného dopadu osobních prohlášení na vnímání soudní moci veřejností. Pokyny rovněž doporučují soudcům, aby byli opatrní při volbě slov a neverbální komunikaci na sociálních sítích (např. zveřejňování fotografií).

Doporučení ohledně používání sociální sítí obsahují též Compliance pokyny, které nabádají ke zvláštní opatrnosti: „I v případě sociálních sítí platí, že se nesmí šířit žádný obsah, který by mohl poškodit pověst úřadu, služebního orgánu nebo profesní image (např. obsah, který by mohl vyvolat dojem zaujatosti a/nebo diskriminace). Na sociálních sítích je rovněž zakázáno šířit interní služební informace nebo jiné informace, které se staly známými ze služební činnosti (např. podrobnosti ze spisů).“⁹⁰

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

K 10. výročí přijetí Deklarace z Welsu byl Svazem rakouských soudců zpracován komentář k jednotlivým zásadám obsažených v této Deklaraci. Obsáhlý komentář přehledně zpracovává pojednání o všech člancích Deklarace z Welsu.⁹¹

Pro účely poradenství v etických otázkách byla zřízena v roce 2017 Rada pro etiku (*Der Ethikrat*). Svou činnost započala v roce 2018, kdy byli zvoleni první členové. Rada pro etiku se dle komentáře k Deklaraci z Welsu zabývá otázkami soudcovských hodnot, opatřeními pro vzdělávání soudců, jakož i výkladem a předkládáním konkrétních návrhů na další rozvoj této Deklarace, a to včetně **poradní funkce**.⁹²

Poradenství v otázkách etiky upravují též Compliance pokyny. O radu je možné požádat nadřízeného či vedoucího oddělení, a pokud to nestačí, je možné kontaktovat příslušné oddělení Ministerstva spravedlnosti.⁹³

Zpracovateli bylo ze strany Svazu rakouských soudců sděleno, že doposud se soudci na Radu pro etiku obrátili pouze v několika případech. Přesná čísla však k dispozici nemají, protože o těchto žádostech nevedou žádné záznamy.⁹⁴

88 Dostupné z: <https://www.justiz.gv.at/justiz/compliance.79b.de.html>

89 Dostupné z: <https://richtervereinigung.at/ueber-uns/empfehlungen-im-umgang-mit-sozialen-medien/>

90 Srov. Compliance pokyny, s. 43 a 44, dostupné z: <https://www.justiz.gv.at/justiz/compliance.79b.de.html>

91 Srov. přílohu č. 2.

92 Srov. komentář k Deklaraci z Welsu, s. 5–6, dostupné z:

https://richtervereinigung.at/wp-content/uploads/delightful-downloads/2019/07/2019_Welser-Erkl%3%a4rung-Brasch%3%bcre.pdf

93 Compliance pokyny, s. 44, dostupné z: <https://www.justiz.gv.at/justiz/compliance.79b.de.html>

94 Odpověď Svazu rakouských soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 2.

Dle Hodnotící zprávy GRECO z roku 2016, bod 173: „Během této počáteční přípravy [soudců, pozn. Zprac.] je součástí kurzů etika a profesní chování, které se od soudců a státních zástupců očekává.“ Dále tato zpráva v daném bodě uvádí, že: „Svaz rakouských soudců uspořádal na konci roku 2012 dvoudenní seminář, na kterém představil revidovanou verzi Deklaraci z Welsu a zvýšil povědomí o jejím novém obsahu.“⁹⁵

Ze strany rakouského Ministerstva spravedlnosti bylo zjištěno, že vzdělávací program rakouského soudnictví nabízí širokou škálu seminářů v oblasti osobního rozvoje. Zvláštní důraz je kladen především na témata etiky, služebního zákona pro soudce a státní zástupce, náplně práce soudců a státních zástupců, komunikačního vzdělávání, interakce mezi soudy, znalci a účastníky řízení, profesionálního zvládnání náročných nebo neobvyklých situací v soudním řízení a nestranného rozhodování. Aby bylo zajištěno komplexní školení, jsou všechna tato témata již součástí školení pro justiční čekatele. Vzdělávací akce (obvykle prezenční semináře) se konají tak pravidelně, že je mohou absolvovat všichni justiční čekatelé v rámci svého vzdělávání.⁹⁶

Kromě toho organizátoři vzdělávání v rakouském soudnictví (Spolkové ministerstvo spravedlnosti, vyšší soudy, vyšší státní zastupitelství, Nejvyšší soud a Svaz rakouských soudců, jakož i Sdružení rakouských státních zástupců) nabízejí každoročně v různé frekvenci řadu vzdělávacích akcí v této oblasti. Cílem těchto vzdělávacích akcí je zejména na zvýšit povědomí v oblasti nezávislosti soudů.⁹⁷

Dotazem na Svaz rakouských soudců bylo zjištěno, že v současné době nepořádají žádné kurzy, které by se věnovaly etice. Probíhá nicméně online školení na téma compliance, a to pro všechny profese v rámci soudnictví.⁹⁸

Příklady dobré praxe

K Deklaraci z Welsu je zpracován kvalitní komentář, který může soudcům pomoci v rozhodování o etických otázkách, kterým mohou ve své praxi čelit. Soudci mají také k dispozici širokou škálu školení zaměřených na etiku, resp. osobní rozvoj.

Kladně lze hodnotit též existenci doporučení pro používání sociálních médií soudci vydané Svazem rakouských soudců ve spolupráci s Radou pro etiku.

4.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Dle preambule **Profesního kodexu (Berufskodex)** „[j]ako orgány soudní moci ve smyslu článku 90a rakouského spolkového ústavního zákona, a tedy součástí třetí státní moci, se rakouští státní zástupci zavazují k dodržování Deklarace zásad Sdružení rakouských soudců ze dne 8. listopadu 2007 (Deklarace z Welsu), jakož i ‚Standardů profesní odpovědnosti a prohlášení o základních povinnostech a právech státních zástupců‘ (Profesní kodex Mezinárodního sdružení státních zástupců) ze dne 23. dubna 1999 a přijímají Profesní kodex.“⁹⁹

Profesní kodex je nutné vnímat jako nezávazný dokument, který však svou povahou působí na chování všech státních zástupců. Profesní kodex je **dostupný online pro širokou veřejnost** na webových stránkách **Sdružení rakouských státních zástupců (Vereinigung Österreichischer Staatsanwältinnen und Staatsanwälte)**.¹⁰⁰

95 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2016, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806f2b42>

96 Odpověď rakouského Ministerstva spravedlnosti na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 1.

97 Odpověď rakouského Ministerstva spravedlnosti na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 1.

98 Odpověď Svazu rakouských soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 2.

99 Dostupné z: <https://staatsanwaelte.at/wer-wir-sind/berufskodex/>

100 Dostupné z: <https://staatsanwaelte.at/wer-wir-sind/berufskodex/>

Co se týče oblastí chování a jednání, které Profesionální kodex upravuje, tato ustanovení se nijak zvláště neliší od ostatních porovnávaných etických pravidel. Úvodem však podobně jako Deklarace z Welsu upravuje v čl. I respekt k lidským právům a základním svobodám a dodržování zásad demokratického právního státu.

Profesionální kodex dále upravuje požadavky na:

- A) nestrannost a objektivní výkon povinností (čl. II);
- B) nezávislost (čl. III);
- C) kvalitu rozhodování státních zástupců co do pečlivosti, rychlosti a srozumitelnosti (čl. IV);
- D) soustavné vzdělávání, a to i v otázkách etiky (čl. V);
- E) chování mimo službu (čl. VI);
- F) společensko-politickou angažovanost s ohledem na důvěryhodnost státních zástupců (čl. VII);
- G) vztahy státního zástupce s veřejností skrze média (čl. VIII).

Vzhledem ke své nezávazné doporučující povaze není Profesionální kodex ani vymahatelný a jeho porušení nemůže založit disciplinární odpovědnost. Studie proto nepojednává o způsobech řešení porušení etiky a o institutech tuto problematiku řešících.

Na státní zástupce se dle výkladu Ministerstva spravedlnosti též vztahují Compliance pokyny. Pojednání o těchto pokynech v kapitole 4.1 tak obdobně platí i pro státní zástupce.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v Profesionálním kodexu nejsou dostupné, s ohledem na nezávaznost a nevymahatelnost tohoto kodexu.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Jak bylo potvrzeno ze strany Sdružení rakouských státních zástupců, k Profesionálnímu kodexu neexistují další materiály ve smyslu komentáře, praktické příručky či jiných obdobných dokumentů. Není zřízena ani žádná instituce, která by se věnovala poradenství v etických otázkách.¹⁰¹

Školení v oblasti etiky jsou společná pro soudce a státní zástupce. Zpracovatel proto odkazuje na příslušnou kapitolu výše.

Příklady dobré praxe

Zpracovatel z důvodu velmi kusé úpravy etických otázek rakouských státních zástupců neidentifikoval žádné příklady dobré praxe.

¹⁰¹ Odpověď Svazu rakouských soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 2.

5 Německo

5.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

V dubnu 2013 přijalo Spolkové shromáždění zástupců Svazu německých soudců (*Die Bundesvertreterversammlung des Deutschen Richterbundes*) diskusní dokument „**Etika soudců v Německu – teze pro diskusi o profesní etice soudců a státních zástupců v Německém svazu soudců**“ (*Richterethik in Deutschland – Thesen zur Diskussion Richterlicher und Staatsanwaltlicher Berufsethik im Deutschen Richterbund*).¹⁰² **Dokument se záměrně zdržuje formulování pokynů nebo „kodexu“:** „*Etické jednání je vždy výsledkem procesu zvažování a rozvažování na základě svobodné vůle. Na mnoho otázek neexistuje jediná správná nebo špatná odpověď. Deutscher Richterbund se proto záměrně rozhodl nevypracovávat směrnice nebo kodexy chování z hlediska profesní etiky. Místo toho ve svých tezích o profesní etice soudců a státních zástupců přijímá ty hodnoty, které charakterizují uvědomělé a odpovědné soudce a státní zástupce. Konečný kánon hodnot v tomto kontextu neexistuje. Deutscher Richterbund je však přesvědčen, že hodnoty, o nichž pojednává následující text, jsou pro profesi soudců a státních zástupců zásadní.*“¹⁰³

Tento dokument je dostupný široké veřejnosti z webových stránek Svazu německých soudců (*Der Deutsche Richterbund*).¹⁰⁴

Co se týče oblastí chování a jednání, diskusní dokument rozvádí soubor hodnot, který by měl být pro soudce a státní zástupce nepostradatelný. Mezi tyto hodnoty patří:

- A) nezávislost;
- B) nestrannost;
- C) osobní integrita a bezúhonnost – je vhodné se tímto způsobem chovat nejen ve svém úřadě, ale i v osobním životě; u soudců a státních zástupců je důležitým aspektem osobní integrity důvěryhodnost, pevné odhodlání, ale též odvaha přiznat své chyby a umět je napravit;
- D) smysl pro odpovědnost;
- E) umírněnost – je vhodné se chovat tak, aby nebyla poškozena důvěra v soudnictví, resp. ve státní zastupitelství; vhodná je též emocionální zdrženlivost;
- F) lidskost – je vhodné se k ostatním chovat při výkonu soudce či státního zástupce s respektem, včetně snahy o vzájemné porozumění;
- G) odvaha;
- H) pečlivost;
- I) transparentnost.

Obdobně jako v ostatních etických kodexech diskusní dokument na prvním místě zmiňuje nezávislost a nestrannost, klade též důraz na jeho osobní integritu, smysl pro odpovědnost, umírněnost, lidskost, odvahu, vytrvalost a transparentnost.

Na základě hodnotící zprávy Skupiny GRECO nicméně Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitele vydalo v březnu 2016 kompendium etických a profesních standardů pro soudce a státní zástupce, které čítá přes 500 stran. **Toto kompendium na str. 509 uvádí, že v Německu neexistuje samostatný etický kodex soudců a státních zástupců.**¹⁰⁵

102 Srov. <https://www.drb.de/positionen/themen-des-richterbundes/ethik>

103 Dostupné z: https://www.drb.de/fileadmin/DRB/pdf/Ethik/1901_DRB-Broschuere_Richterethik_EN_Judicial_Ethics.pdf

104 Dostupné z: https://www.drb.de/fileadmin/DRB/pdf/Ethik/1901_DRB-Broschuere_Richterethik_EN_Judicial_Ethics.pdf

105 *Regelungen in Bund und Ländern über das berufsethische Verhalten von Richtern und Staatsanwälten*; dostupné z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Fachinformationen/Kompendium_von_Regelungen_in_Bund_und_Laendern_%C3%BCber%20_das_berufsethische_Verhalten_von_Richtern_und_Staatsanwaelten_Web.pdf?__blob=publicationFile&v=2

Ačkoli v Německu neexistuje žádný zvláštní etický kodex soudce, existují právní předpisy, které etické zásady zohledňují. Zvláštní povinnosti soudců jsou stanoveny v § 38 až 43 německého zákona o soudnictví (*Deutsches Richtergesetz, BGBl. I S. 713*). Spolkový zákon o státní službě (*Bundesbeamtengesetz, BGBl. I S. 160*) dále např. upravuje přípustnost nesoudcovské činnosti během soudcovské služby a výdělečné činnosti nebo jiného zaměstnání mimo státní službu v prvních letech po odchodu do důchodu (srov. § 99, 100 a § 105). Za porušení těchto zákonných ustanovení může být soudce odpovědný dle příslušných předpisů [německý zákon o soudnictví (*Deutsches Richtergesetz, BGBl. I S. 713*)] a Spolkového disciplinárního zákona (*Bundesdisziplinargesetz, BGBl. I S. 1510*). Nejde však čistě o porušení etických pravidel a uvedeného diskuzního dokumentu.

Povahu etického kodexu mohou mít též **Pokyny pro chování soudců Spolkového ústavního soudu** (*Verhaltensleitlinien für Richterinnen und Richter des Bundesverfassungsgerichts*). Tyto pokyny jsou dostupné pro širokou veřejnost z webových stránek Spolkového ústavního soudu.¹⁰⁶ Oblasti chování, které tyto pokyny upravují, zahrnují pokyny typické pro všechny etické kodexy, jako je např. nezávislost, nestrannost či bezúhonnost. Pokyny však obsahují i instrukce odpovídající zvláštnímu postavení soudce Spolkového ústavního soudu: zdrženlivost při kritice jiných právních názorů, účast pouze na akcích odpovídajících důstojnosti funkce. V pokynech jsou obsažena i speciální pravidla chování po skončení funkce. Soudce např. nesmí kohokoliv zastupovat před Spolkovým ústavním soudem či nesmí na ostatní působit dojmem, že nepatřičně využívá interních znalostí. Zpracovatel se nepodařilo nalézt informaci, že by tyto pokyny byly závazné. Jejich závaznost nevyplývá z Jednacího řádu Spolkového ústavního soudu (*Geschäftsordnung des Bundesverfassungsgerichts*), ani ze zákona o Spolkovém ústavním soudu (*Bundesverfassungsgerichtsgesetz, BGBl. I S. 1473*). Dané zákony nestanoví ani důsledky porušení těchto pokynů. Zpracovatel proto uzavírá, že ani tyto pokyny nejsou závazné a vymahatelné.

Vzhledem ke své nezávazné doporučující povaze uvedených dokumentů zabývajících se soudcovskou etikou není porušení etických pravidel v něm uvedených vymahatelné a samotné porušení těchto zásad nemůže založit disciplinární odpovědnost. Studie proto nepojednává o způsobech řešení porušení etiky a o institutech tuto problematiku řešící.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených ve výše zmíněných dokumentech nejsou dostupné, s ohledem na nezávaznost a nevymahatelnost tohoto dokumentu.

Ze strany Spolkového soudního dvora (*Bundesgerichtshofs*) bylo potvrzeno, že v současné době neexistují žádná speciální pravidla, která by upravovala používání sociálních sítí.¹⁰⁷

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Jak již bylo zmíněno výše, cenným přehledem etických standardů v právních předpisech je kompendium etických a profesních standardů pro soudce a státní zástupce, které čítá přes 500 stran. Též výše uvedený diskusní dokument „Etika soudců v Německu – teze pro diskusi o profesní etice soudců a státních zástupců v Německém svazu soudců“ je nutné považovat za významný zdroj vzdělávání soudců a státních zástupců v otázkách etiky.

Soudci a státní zástupci mohou využít společně pořádaná školení německou Justiční akademií (*der Deutschen Richterkademie*). Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014 uvádí, že Justiční akademie každoročně pořádá týdenní konference na témata jako „Soudcovská etika – základy, perspektivy, celosvětové srovnání etických norem soudců“ a „Nezávislost soudců – evropské srovnání“. Účast na nich je dobrovolná a je určena soudcům ze všech spolkových zemí. V letech 2009–2013 se těchto kurzů zúčastnilo celkem 766 soudců a státních zástupců.¹⁰⁸

106 Dostupné z: <https://www.bundesverfassungsgericht.de/DE/Richter/Verhaltensleitlinie/Verhaltensleitlinie.html>

107 Odpověď Spolkového soudního dvora na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 3.

108 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014, body 186. a 187., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c639b>

Justiční akademie navíc každý rok zveřejňuje své roční plány chystaných školení a konferencí.¹⁰⁹ V letošním roce Justiční akademie zařadila do svého programu konferenci s názvem Etika soudců a státních zástupců – justiční standardy v mezinárodním srovnání (*Richterliche und staatsanwaltliche Ethik – Justizielle Standards im länderübergreifenden Vergleich*). Konference je určena všem soudcům a státním zástupcům, kteří mají zájem diskutovat o profesní etice. Cílem je informovat účastníky o vývoji v jiných zemích a podnítit je k sebekritickému posouzení svých hodnot a jednání a posílení vnitřní nezávislosti.

Z veřejně dostupných zdrojů nevyplývá, že by existovala specializovaná instituce, která by poskytovala poradenství či stanoviska v etických otázkách a na kterou by se mohli jednotliví soudci obracet se svými dotazy.

Příklady dobré praxe

Nejen z tradice vzdělávacích akcí je zřejmé, že etika soudců a státních zástupců má v Německu dlouhou tradici. Lze ocenit existenci propracovaného dokumentu, který **soudcům a státním zástupcům neklade nové povinnosti, ale očekává od nich, že budou nad etickými otázkami diskutovat a lépe je tak dobrovolně přijmou za své**. Lze vysledovat tendenci neomezovat se na etická pravidla bezprostředně související s výkonem funkce, ale zohledňovat i taková, která mají **obecný etický rozměr** (např. statečnost).

5.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

V Německu jsou řešeny otázky etiky státních zástupců a soudců společně. Výše uvedený diskuzní dokument „Etika soudců v Německu – teze pro diskusi o profesní etice soudců a státních zástupců v Německém svazu soudců“, stejně tak jako obsáhlé kompendium, se uplatní i na státní zástupce. Uvedené vyplývá již ze samotného názvu dokumentu (*Richtereethik in Deutschland – Thesen zur Diskussion Richterlicher und Staatsanwaltlicher Berufsethik im Deutschen Richterbund*). **Též oblasti chování a jednání, které jsou tímto dokumentem upraveny, jsou shodné pro státní zástupce a soudce**. Zpracovateli se nepodařilo dohledat žádné samostatné dokumenty, které by se týkaly pouze úpravy etiky státních zástupců.

Uvedené potvrzuje Hodnotící zpráva GRECO z roku 2014, bod 147: „**Stejně jako v případě soudců neexistuje ani pro státní zástupce samostatný etický kodex, existují však právní předpisy týkající se etických zásad a pravidel chování.**“¹¹⁰ Nejde však čistě o porušení etických pravidel a uvedeného diskuzního dokumentu.

Zpracovatel nezjistil, že by v současné době existovala speciální pravidla, která by upravovala používání sociálních sítí.¹¹¹

Vzhledem ke skutečnosti, že jsou otázky etiky státních zástupců a soudců řešeny společně, Zpracovatel odkazuje na závěry kapitoly 5.1. Zpracovatel nedohledal informace ve vztahu k etickým pravidlům, která by platila pouze pro státní zástupce nad rámec výše uvedeného.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Dle závěrů hodnotící zprávy GRECO z roku 2014, bod 248., jsou „vzdělávací aktivity pro soudce přístupné i státním zástupcům.“¹¹² Zpracovatel proto i v tomto případě odkazuje na závěry kapitoly 5.1.

Příklady dobré praxe

V návaznosti na výše uvedené Zpracovatel odkazuje na závěry kapitoly 5.1.

109 Aktuální roční program je dostupný z: https://www.deutsche-richterakademie.de/jcc/drade/nav/4fc/4fc060c6-20f5-0318-e457-6456350fd4c2&class=net.icteam.cms.utils.search.AttributeManager&class_uBasAttrDef=a001aaaa-aaaa-aaaa-eeee-000000000054.htm

110 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c639b>

111 Odpověď Spolkového soudního dvora na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 3.

112 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c639b>

6 Kanada

6.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

V současné době jsou platné **Etické principy pro soudce** (*Ethical Principles for Judges*), které vydala **Kanadská soudní rada** (*the Canadian Judicial Council, CJC*).

Soudcovská etika má v Kanadě dlouhou tradici. Kanadská soudní rada se soudcovské etice věnuje již desítky let. V roce 1991 vydala Komentář k soudcovskému chování (*Commentaries on Judicial Conduct*). Následně vydala v roce 1998 **Etické principy pro soudce** (*Ethical Principles for Judges*). Tyto zásady byly ve své době nejkomplexnějším zpracováním tohoto tématu v Kanadě a staly se zásadním zdrojem informací v rámci vzdělávání a dalšího profesního rozvoje soudců. V roce 2016 byla zahájena revize Etických principů pro soudce z roku 1998 s cílem zohlednit společenské změny a vyvíjející se úlohu soudců. Revidovaný dokument, který zachovává formát původního dokumentu, prošel širokými konzultacemi v rámci soudnictví i mimo něj a zahrnuje zpětnou vazbu od soudců, profesních organizací a veřejnosti. Nové vydání poskytuje větší významovou konzistenci mezi anglickou a francouzskou verzí a je napsáno genderově neutrálním jazykem.¹¹³

Etické principy pro soudce jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webových stránek Kanadské soudní rady.¹¹⁴ Tyto etické principy však mají pouze omezenou působnost, neboť se uplatní pouze pro soudce jmenované na federální úrovni.¹¹⁵ Oblasti, které Etické principy pro soudce upravují, jsou pojaty velmi obecně. Jsou totiž formulovány pouze jako doporučení v níže uvedených oblastech. Jednotlivé oblasti následně obsahují další dílčí zásady, resp. konkretizaci těchto zásad:

- A) nezávislost – řeší otázky vyhýbání se nevhodným vlivům a jejich odmítání, důvěry veřejnosti, institucionální a administrativní nezávislosti;
- B) osobní integrita – řeší otázky chování v osobním životě, důvěrnosti a mlčenlivosti, slušnosti a úcty, přístupu ke spravedlnosti a nezastoupených účastníků řízení, chování k druhým, využití postavení nebo pravomoci, fundraisingu, poskytování referencí, kolegiální podpory;
- C) svědomitost a kvalifikovanost – řeší otázky včasnosti, profesního rozvoje, ale též fyzické a duševní pohody;
- D) rovnost – řeší otázky rovnosti v řízení, vyhýbání se stereotypům, vyvarování se spojování s diskriminačními organizacemi;
- E) nestrannost – řeší otázky soudcovských povinností, sebeomezení, politických aktivit, veřejných prohlášení, povýšení, účasti na veřejném životě, chování na sociálních sítích, přijímání darů, účasti na konferencích a jiných akcích či střetu zájmů.

Etické principy pro soudce jsou **nezávazné, a tedy nevymahatelné**: „*Etické zásady formulované v tomto dokumentu mají doporučující charakter. Nejsou zamýšleny jako kodex chování, který by stanovoval minimální standardy. Mají poradní charakter a jejich cílem je (i) popsat příkladné chování, které se všichni soudci snaží zachovávat; (ii) pomoci soudcům při řešení obtížných etických a profesních otázek, s nimiž se potýkají, a (iii) pomoci veřejnosti lépe pochopit roli soudce.*“¹¹⁶

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v Etických principech pro soudce nejsou dostupné, z důvodu nezávaznosti a nevymahatelnosti těchto principů.

113 Srov. *Etické principy pro soudce*, s. 8–12.

114 Dostupné z: https://cjc-ccm.ca/sites/default/files/documents/2021/CJC_20-301_Ethical-Principles_Bilingual_Final.pdf

115 Srov. *Etické principy pro soudce*, s. 6.

116 *Etické principy pro soudce*, s. 7.

Požadavkům na chování soudce na sociálních sítích se věnuje část 5.B.15 až 5.B.18 komentovaných Etických principů pro soudce. Požadavky zdůrazňují význam chování soudců na sociálních sítích. Soudci si mají uvědomit, jaký dopad může mít jejich činnost na ně samotné a na jejich schopnost vykonávat své povinnosti. Komunikace na sociálních sítích je veřejná a trvalá, a to s potenciálem sdílení zpráv mimo zamýšlené publikum. Soudci by se měli vyvarovat nevhodné komunikace a jednání, které by mohly vyvolat obavy z podjatosti.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Jak již bylo zmíněno, revidované Etické principy pro soudce zachovávají formát původního dokumentu. Každá kapitola obsahuje soubor zásad, které rozvádí příslušné části komentáře, které jsou s každým principem spojeny. Prohlášení vyjadřují základní hodnoty nebo témata soudcovské etiky, zatímco zásady identifikují součásti každého prohlášení a vyjadřují chování, které naplňuje nejvyšší standardy s ohledem na danou zásadu.

Obecně se právní etice v Kanadě věnuje nezisková organizace **The Canadian Association for Legal Ethics/Association canadienne pour l'éthique juridique (CALE/ACEJ)**.¹¹⁷ Tato organizace zároveň vyučuje soudcovskou etiku.¹¹⁸ **Poradní výbor CJC pro soudcovskou etiku (Advisory Committee on Judicial Ethics)** je dalším orgánem, který reaguje na etické otázky a zajišťuje, aby byla soudcům, kteří hledají radu, snadno dostupná pomoc. Zájem soudců Zpracovatel z veřejných zdrojů nezjistil a ze Zpracovatelem obesaných institucí nebylo v tomto rozsahu odpovězeno.

Příklady dobré praxe

Soudcovská etika v Kanadě má dlouhou historii a je na ni v životě soudce kladen značný důraz. Je nutné ocenit podobu etických principů, které mají povahu „živého“ dokumentu, který se neustále vyvíjí, neboť ani etické výzvy, se kterými se soudce při své praxi setká, nejsou neměnné.

6.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Kanadští státní zástupci nedisponují kodexem, který by se výslovně vztahoval pouze k řešení a úpravě etických otázek. **Kodex chování (Code of Conduct)** se vztahuje na všechny zaměstnance prokuratury.

Kodex chování je dostupný online pro širokou veřejnost z webových stránek státního zastupitelství (*Public Prosecution Service of Canada*)¹¹⁹.

Co se týče oblastí chování a jednání, Kodex chování upravuje obecné zásady:

- A) úcta k druhým (čl. 7.1) – řeší otázky chování k druhým, včetně popisu očekávaného chování, obtěžování, diskriminace a řešení problémů na pracovišti, používání úředních jazyků;
- B) respekt k instituci (čl. 7.2) – řeší též otázky politických aktivit, chování mimo úřad, veřejné kritiky státního zastupitelství a federální vlády, komunikace s veřejností;
- C) profesionalita a bezúhonnost (čl. 7.3) – řeší též otázky zveřejňování informací o protiprávním jednání na pracovišti, poskytování informací a jejich důvěrnost, ochranu informací, poskytování informací nebo svědectví, střetu zájmů a situaci po skončení pracovního poměru, přijímání darů a jiných výhod, používání návykových látek, vhodně upraveného zevnějšku;
- D) řádná péče (čl. 7.4) – řeší též otázky péče o státní majetek nebo cennosti a jejich používání, navrácení či ztrátu, přístup do počítačové sítě a její používání, používání státního majetku, vybavení a služeb pro osobní účely či otázku pracovní doby.

117 Dostupné z: <https://ethicsincanada.com/about/>

118 Dostupné z: <https://cjc-ccm.ca/en/training-new-judges>

119 Dostupné z: <https://www.ppsc-sppc.gc.ca/eng/bas/cc.html>

Kodex chování zavazuje všechny zaměstnance státního zastupitelství. Zaměstnanci, kteří nedodrží hodnoty a očekávání stanovená v tomto Kodexu chování, mohou být vystaveni administrativním nebo disciplinárním opatřením, která mohou vést až k ukončení pracovního poměru (srov. kapitulu 4. Kodexu chování).

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v Kodexu chování nejsou dostupné.

Zpracovateli se z veřejně dostupných zdrojů nepodařilo dohledat, že by existovaly závazné pokyny pro chování státních zástupců na sociálních sítích, a ze Zpracovatelem obeslaných institucí nebylo v tomto rozsahu odpovězeno. Pouze v čl. 7.2.1 Kodexu chování je uvedeno, že zaměstnanci by měli dbát zvýšené opatrnosti, zejména při používání sociálních médií a dalších nástrojů pro spolupráci, které umožňují informační technologie, aby nebyla zpochybněna jejich profesionalita a schopnost vykonávat své povinnosti nestranným způsobem nebo aby nedošlo k neúmyslnému prozrazení informací, které nejsou určeny pro veřejnost.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Vzdělávání státních zástupců se věnuje státnímu zastupitelství v programu s názvem „*School for Prosecutors*“. Jedná se o interní právní vzdělávací program pro federální státní zástupce, který spravuje Oddělení pro řízení právní praxe kanadského státního zastupitelství (*the Law Practice Management Division of the Public Prosecution Service of Canada*).¹²⁰ Konkrétní programy školení se Zpracovateli z veřejně dostupných zdrojů získat nepodařilo.

Státní zástupci, kteří čelí etickému dilematu, se mohou obrátit na svého nadřízeného a požádat o radu (srov. kapitulu 9. Kodexu chování). Z veřejně dostupných informací nevyplývá, jak často je o radu žádáno, a z povahy věci je možné předpokládat, že ani takové statistiky vedeny nebudou.

Příklady dobré praxe

Zpracovatel v daném případě neidentifikoval příklady dobré praxe.

120 Dostupné z: <https://www.ppsc-sppc.gc.ca/eng/spr-epo/index.html>

7 Dánsko

7.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Pro potřeby dánských soudců jsou k dispozici **Etické principy pro soudce** (*Etiske principper for dommere*), které vydala Dánská asociace soudců (*Den danske Dommerforening*). Ze Zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2016, bod 28., vyplývá, že se tyto **etické principy uplatní na všechny soudce**.¹²¹

Etické principy pro soudce jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webové stránky Dánské asociace soudců.¹²²

Oblasti chování, které jsou těmito principy upraveny, zahrnují:

- A) nezávislost, nestrannost a bezúhonnost soudce – navíc upozorněno v bodě 4. Etických principů pro soudce, že soudce, stejně jako každý jiný, má ústavní práva, včetně svobody projevu a svobody sdružování. Při výkonu svých práv si soudce musí být vědom zvláštní role soudů a soudců ve společnosti;
- B) vhodné zacházení se třetími osobami a mlčenlivost,
- C) kvalitní výkon povinností – včetně udržování a rozvíjení odbornosti (srov. bod 8. Etických principů pro soudce),
- D) otevřenost veřejnosti a
- E) odpovědnost za chod soudu a soudnictví (včetně spolupráce s ostatními soudci).

Vzhledem k nezávazné doporučující povaze Etických principů pro soudce není porušení etických pravidel v nich uvedených vymahatelné a samotné porušení těchto zásad nemůže založit disciplinární odpovědnost. Studie proto nepojednává o způsobech řešení porušení etiky a o institutech tuto problematiku řešící.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v Etických principech pro soudce nejsou dostupné, a to i z důvodu nevymahatelnosti těchto principů.

Stejně tak nejsou dostupná ani speciální pravidla chování soudců na sociálních sítích. Lze usuzovat, že je možné v těchto případech vycházet z Etických principů pro soudce.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Dle Zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2016: „*Etické zásady jsou také předmětem vzdělávacího kurzu ‚Etika do pracovního dne moderního soudce‘, který je nabízen v rámci vícedenního programu kurzů na Justiční akademii.*“¹²³

Dle Průběžné zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2019 měla Dánská asociace soudců vydat též komentář k uvedeným etickým principům.¹²⁴ Tento komentář však není veřejně dostupný.

Z veřejně dostupných zdrojů není zřejmé, že by existovala instituce poradenské povahy, která by vydávala stanoviska či doporučení v problematických etických otázkách, nebo na kterou by se mohli obracet jednotliví soudci s žádostí o radu.

121 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2016, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c3240>

122 Dostupné z: <https://www.dommerforeningen.dk/dommerforeningen/etiske-principper-for-dommere/>

123 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2016, bod 28., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c3240>

124 Průběžná zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2019, bod 29. Dostupné z: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/16809a59ea>

Příklady dobré praxe

Zajímavým aspektem daných etických zásad je jejich poslední bod č. 10 (Ansvarlighed), který klade na soudce požadavek na odpovědnost za chod soudu a soudnictví, včetně související spolupráce s ostatními soudci. Jde o ustanovení, které bere v úvahu soudcovu odpovědnost za širší dění v soudcovské samosprávě.

7.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Státní zástupci mají ve vztahu k etickým kodexům poměrně odlišné postavení než státní zástupci ve většině ostatních porovnávaných zemí. Je tomu tak z důvodu, že nedisponují etickým kodexem v pravém slova smyslu, který by se vztahoval výlučně na jejich činnost. Místo toho i na ně dopadá **Obecný kodex chování** (*Code of Conduct in the Public Sector*).¹²⁵ Krom toho však existuje dokument, který tento Obecný kodex chování doplňuje, sice **Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství** (*God adfærd og etik i anklagemyndigheden*).¹²⁶ Tyto doplňující zásady však nejsou veřejnosti přístupné.

Obecný kodex chování pokrývá následující oblasti chování a jednání:

- A) chování v souladu se základními hodnotami (kapitola 1) – jde např. o hodnoty demokracie, vlády práva, objektivního přístupu, nezávislosti, zákonné a dobré správy;
- B) pravomoc vydávat pokyny (kapitola 2) – jde např. o právo i povinnost odmítnout protiprávní příkaz;
- C) svoboda projevu (kapitola 3) – řeší např. otázky vyjadřování se svým jménem nebo jménem orgánu veřejné moci či problematiku whistleblowingu;
- D) důvěrnost (kapitola 4) – řeší problematiku důvěrných informací, opatrnosti při zveřejňování informací či požadavky při výměně informací mezi orgány veřejné moci;
- E) nestrannost (kapitola 5) – včetně otázek střetu zájmů;
- F) přijímání darů a dalších výhod (kapitola 6);
- G) další zaměstnání (kapitola 7) – včetně požadavků, které musí toto další zaměstnání splňovat;
- H) práva, povinnosti, odpovědnost (kapitola 8);
- I) řádné hospodaření s financemi (kapitola 9).

Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství upravují:

- A) požadavky na vzhled a profesionální vystupování – obsahuje též upozornění, aby chování či vzhled nebyly vnímány např. jako projev sympatií určité politické straně (např. použití loga, sloganu);
- B) správné a vhodné vyjadřování a komunikace – obsahuje např. požadavky na jednoznačnost vyjadřování, obezřetnost při používání ironie či slangu;
- C) důvěrnost – nelze např. pouze ze zvědavosti nahlížet do kolegova spisu;
- D) přístup do registrů a specializovaných systémů v souladu se zákonem – přístup do systémů pouze v nezbytné souvislosti s konkrétními pracovními úkoly;
- E) nestrannost;
- F) nepřijímání darů a dalších výhod – resp. určení toho, co je ještě přijatelné – např. bonboniéry, květiny, několik lahví vína přiměřené hodnoty za přednášku;
- G) svoboda projevu, vztah k sociálním sítím;
- H) chování mimo úřad.

125 Dostupné široké veřejnosti z: <https://modst.dk/media/18742/code-of-conduct-in-the-public-sectorforside.pdf>

126 Viz. příloha č. 15.

Přímo z Pokynů pro správné chování a etiku na státním zastupitelství plyne, že jsou **závazné** a jednání v rozporu s těmito pokyny může vést k **sankcím podle služebních předpisů**. V závažnějších případech může porušení povinnosti zachovávat služební tajemství a zneužití rejstříků, dokladů totožnosti, služebních záznamů vést i k trestnímu stíhání [srov. § 152 dánského trestního zákoníku (*Straffeloven, LBK nr 1360 af 28/09/2022*)].

Nejde však o disciplinární odpovědnost pro porušení etických principů jako takových. Jedná se vždy o porušení zákonné povinnosti, která je odrazem daného etického pravidla. Přímo v uvedených Pokynech pro správné chování a etiku na státním zastupitelství jsou vyjmenovány zákony, k jejichž porušení může dojít. Těmito zákony jsou zákon o veřejné správě (*Forvaltningsloven, LBK nr 433 af 22/04/2014*), zákon o státní službě (*Funktionaerloven, LBK nr 1002 af 24/08/2017*), zákon o ochraně osobních údajů (*Persondataloven, LOV nr 429 af 31/05/2000*)¹²⁷, zákon o správě soudnictví (*Retsplejelovens, LBK nr 1655 af 25/12/2022*), zákon o státních úřednících (*Tjenestemandsløven, LBK nr 511 af 18/05/2017*) či již zmíněný trestní zákoník. Nelze proto hovořit o vymahatelnosti etického kodexu jako takového a o institucích povoláných k řešení etických provinění.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v etických pokynech nejsou dostupné.

Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství přímo obsahují doporučení, **jak se má státní zástupce chovat na sociálních sítích**. Státní zástupci mají právo vyjadřovat své názory a stanoviska jako každý jiný občan, ale musí si být vědomi povinnosti zachovávat služební tajemství a obecných požadavků na čest a poctivost. Pokud se vyjadřují k otázkám týkajícím se státního zastupitelství, musí být zřejmé, že hovoří svým vlastním jménem a názory nevyjadřují jménem státního zastupitelství. Musí si také uvědomit, že obsah zveřejňovaný na sociálních sítích může být veřejně přístupný, a pečlivě zvažovat, kdo má k němu přístup. Státní zástupci by se měli též vyvarovat zveřejňování informací o spolupracovnících bez jejich souhlasu.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství jsou koncipovány tak, že každý jednotlivý pokyn detailněji rozvádí. To umožňuje snadnější řešení vzniklých etických otázek.

Ředitel státního zastupitelství vytvořil „tréninkový balíček“ na téma etiky.¹²⁸ Etika je též součástí školení nových státních zástupců (zaměřeno na typická etická dilemata v praxi). Dle katalogu školení pro rok 2023 je první modul školení pro nové státní zástupce nazván Role státního zástupce a úvod do správné práce u soudu (*Rollen som anklager og introduktion til det gode retsarbejde*). Součástí tohoto školení je správné chování a etika ve státním zastupitelství (*God adfærd og etik i anklagemyndigheden*).¹²⁹

Čekatelé na funkci státního zástupce mají během své přípravy k dispozici svého mentora. Mohou se tak na něj či na svého nadřízeného obrátit s žádostí o radu v etických otázkách. Státní zástupci se mohou vždy s žádostí o radu obrátit na místního policejního komisaře, personální středisko ředitele státního zastupitelství nebo personální odbor ministerstva spravedlnosti.¹³⁰

Příklady dobré praxe

Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství si uvědomují význam sociálních sítí v dnešní době, a proto formulují doporučení ohledně správného chování upraveného pro potřeby internetového prostředí.

127 Tento zákon byl již zrušen a nahrazen novým zákonem o ochraně osobních údajů (*Databeskyttelsesloven, LOV nr 502 af 23/05/2018*).

128 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2016, bod 33., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c3240>

129 Katalog školení pro rok 2023, s. 15, dostupné z: <https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/inline-files/Anklagemyndighedens%20uddannelseskatalog%202023.pdf>

130 Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014, bod 178., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c323e>

8 Norsko

8.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Již v úvodu zdůrazňují **Etické zásady chování soudců** z října 2010 (*Etiske prinsipper for dommeratferd*), že se **vztahují na všechny soudce a uplatní se na jeho chování i mimo jeho úřad**. Konkrétně se dle citovaných zásad uplatní na všechny soudce z povolání u obecných soudů a soudů pro pozemkové úpravy, a to jak v rámci soudní činnosti, tak mimo ni. Z průvodního textu, který je uveřejněn na webových stránkách **Dozorčí komise (Tilsynsutvalget for dommere)**, vyplývá, že základem těchto zásad je 55 odst. 3 zákona o soudech (*Lov om domstolene, LOV-1915-08-13-5*). Zde se uvádí, že: „*Soudce je ve své soudní činnosti nezávislý. Soudce vykonává své soudcovské povinnosti nestranně a způsobem, který vzbuzuje všeobecnou důvěru a respekt.*“¹³¹ Etické zásady chování soudců byly dle uvedeného zdroje přijaty Norskou asociací soudců (*Den norske Dommerforening*), organizací Tekna (*Teknas etatsforening for jordskifterettene*) a Správou soudnictví (*Domstoladministrasjonen*) a byly vypracovány ve vzájemné spolupráci.¹³²

Etické zásady chování soudců jsou závazné, avšak vzhledem k jejich obecné povaze nejsou přímo vymahatelné (podrobnosti níže v následující kapitole). Účelem zásad je podporovat, aby soudci jednali způsobem, který vytváří důvěru v soudy a jejich rozhodnutí. Zásady mají také sloužit k poskytování informací o tom, co představuje správnou soudní praxi.¹³³

Etické zásady chování soudců jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webových stránek Dozorčí komise.¹³⁴

Oblasti chování a jednání, které jsou Etickými zásadami chování soudců upraveny, zahrnují:

- A) základní požadavky na jednání v souladu se zákonem a dobrou soudní praxí;
- B) nezávislost;
- C) nestrannost – soudce též musí vykonávat funkci bez předsudků;
- D) bezúhonnost – včetně zákazu přijímat dary a jiné výhody;
- E) důraz na rovné zacházení s účastníky řízení a správné chování k nim – včetně toho, že soudce respektuje úlohu advokátů a státních zástupců při výkonu spravedlnosti. Advokát nesmí být ztotožňován se svým klientem;
- F) náležitou přípravu soudních rozhodnutí, včetně řádného odůvodnění;
- G) diskrétnost – včetně toho, že soudce nesmí sdělovat rozhodnutí před jeho vyhlášením;
- H) odbornost;
- I) efektivní výkon povinností;
- J) obezřetnost ve vyjadřování;
- K) vztah soudce k médiím;
- L) chování soudce mimo službu;
- M) netradiční z pohledu ostatních porovnávaných etických pravidel, avšak z etického hlediska pochopitelnou, je vhodné chování po zániku funkce;
- N) netradiční povinnost zasáhnout, pokud se soudce dozví o podstatném porušení povinností jiným soudcem.

131 Dostupné z: <https://www.domstol.no/no/tilsynsutvalget-for-dommere/etiske-retningslinjer/>

132 Dostupné z: <https://www.domstol.no/no/tilsynsutvalget-for-dommere/etiske-retningslinjer/>

133 Srov. *Etické zásady chování soudců*, s. 1.

134 Dostupné z: <https://www.domstol.no/no/tilsynsutvalget-for-dommere/etiske-retningslinjer/>

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Dohledem na eticky správné chování soudců je pověřen **Dozorčí výbor** (*Tilsynsutvalget*). Dozorčí výbor je možné definovat jako disciplinární orgán, který projednává stížnosti na soudce a rozhoduje o nich.¹³⁵

Dle § 236 zákona o soudech (*Lov om domstolene, LOV-1915-08-13-5*) může Dozorčí výbor rozhodnout o kárném opatření, pokud soudce úmyslně nebo z nedbalosti poruší povinnosti vyplývající z jeho funkce nebo jinak jedná v rozporu s dobrými mravy soudce. Jak uvádí v této souvislosti Výroční zpráva Dozorčího výboru z roku 2018, při posuzování toho, co je správné chování soudce, jsou pro Dozorčí výbor důležitým nástrojem Etické zásady chování soudce¹³⁶. Tyto zásady jsou aktivně uplatňovány při rozhodování tohoto výboru. Jak však bylo potvrzeno Zpracovateli ze strany Norské správy soudů (*Norges domstoler*), vzhledem k obecné povaze těchto zásad nejsou jako takové vymahatelné. Dozorčí výbor obvykle dospěje k závěru, že soudce porušil pravidla řádného chování soudce (viz § 236 posledně citovaného zákona), přičemž jakožto referenční kritérium řádného chování použije Etické zásady chování soudců.¹³⁷

Dle citovaného ustanovení důsledkem porušení povinností může být disciplinární opatření v podobě udělení výtky (*kritikk*) nebo varování (*advarsel*). Dozorčí výbor může též vydat stanovisko k tomu, co se považuje za řádné chování soudce, aniž by soudci uložil kárné opatření.

Právo podat stížnost k Dozorčímu výboru proti postupu soudce mají osoby vyjmenované v § 237 zákona o soudech (*Lov om domstolene, LOV-1915-08-13-5*) – např. účastníci a osoby zúčastněné na řízení, pokud jsou daným postupem přímo sami dotčeni, předseda soudu či Norská advokátní komora. Pouze však ministerstvo, správa soudu a předseda soudu daného soudce mají právo podat stížnost proti soudci z důvodů chování mimo úřad.

Proti rozhodnutí dozorčího výboru není přípustné odvolání, ale může být napadeno žalobou¹³⁸ dle § 239 zákona o soudech (*Lov om domstolene, LOV-1915-08-13-5*).

Základní statistiky ohledně počtu podaných stížností obsahují každoroční výroční zprávy Dozorčího výboru. Doposud jsou veřejně přístupné výroční zprávy z let 2002 až 2020¹³⁹. Výroční zpráva z roku 2020 obsahuje shrnutí těchto statistik za uvedené roky:

*„V období let 2002–2020 obdržel Dozorčí výbor 2078 stížností. Dozorčí výbor přijal celkem 2002 rozhodnutí, z nichž 1040 bylo zamítavých. Plénum výboru věcně přezkoumalo 834 případů. Zbývající případy byly vyřízeny jiným způsobem, obvykle stažením stížnosti nebo jejím odložením z jiných důvodů. Dozorčí výbor rozhodl o uložení disciplinárního opatření celkem v 87 případech, přičemž v sedmi z nich bylo vydáno varování (*advarsel*). Dvě výtky (*kritikk*) byly následně zrušeny.*

Počet stížností se v jednotlivých letech poněkud liší, v roce 2003 to bylo 66 stížností (nejméně) a v roce 2011 se jednalo o 176 stížností (nejvíce). Jedním z trendů v tomto období je, že se počet stížností ustálil na vyšší úrovni než dříve. Jedním z důvodů může být to, že se postup podávání stížností stal mezi stranami a zúčastněnými stranami známějším a že se za dobu existence výboru snížil práh pro podávání stížností na soudce. Mezi lety 2015 a 2017 se počet stížností zvýšil ze 109 na 148. Jednalo se o výrazný nárůst o 73 %.

135 Dostupné z: <https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/domstol.no/om-domstolene/klage-pa-dommere/tilsynsutvalget/bokmal.pdf>

136 Výroční zpráva Dozorčí komise z roku 2018, s. 2, dostupné z: <https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/domstol.no/om-domstolene/tilsynsutvalget/arsmeldinger/arsmelding-2018.pdf>

137 Odpověď Norské správy soudů na dopis ze dne 13. 3. 2023. Nепublikovaný materiál, viz. příloha č. 4.

138 Patrně se svou povahou bude jednat o správní žalobu.

139 Dostupné z: <https://www.domstol.no/no/tilsynsutvalget-for-dommere/publikasjoner/arsmelding/>

V roce 2018 bylo podáno 124 stížností a v roce 2019 se jednalo o 130 stížností. Je obtížné říci, zda to odráží nový trend, nebo náhodné kolísání počtu obdržených stížností. V roce 2020 bylo přijato pouze 97 stížností. To je oproti předchozím letům zřetelné snížení. Je přirozené, že to souvisí s pandemií koronaviru, a snížení tedy nemusí nutně odrážet obecný trend.¹⁴⁰

Norská správa soudů navíc vydala doporučení, jak používat sociální média pro zaměstnance soudů, včetně soudců. Jedná se pouze o doporučení, která sama o sobě nejsou závazná. Text doporučení není veřejně dostupný. Kromě toho existují doporučení, jak využívat sociální sítě pro soukromé účely, které jsou vydány pro všechny zaměstnance veřejného sektoru.¹⁴¹

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Dozorčí výbor přispívá k rozvoji soudcovské etiky a spolupracuje ve vzdělávacích programech. Kromě projednávání podaných stížností se může dozorčí výbor zabývat přestupky z vlastní iniciativy. Kromě toho výbor může vydávat obecná prohlášení o tom, co zahrnuje pojem „vhodné chování soudce“. Tím má rovněž charakter etické rady.¹⁴²

Představenstvo Norské asociace soudců však navíc rozhodlo o zřízení výboru pro soudcovskou etiku. Účelem výboru je podněcovat diskusi o otázkách soudcovské etiky v rámci asociace a na soudech. Kromě toho by výbor měl být schopen poskytovat soudcům pokyny k etickým otázkám.

Povinné vzdělávání soudců se zaměřuje i na etické otázky. Jak bylo Zpracovateli sděleno Norskou správou soudnictví, toto povinné vzdělávání soudců lze rozdělit na a) úvodní školení a b) průběžné školení. Úvodní školení probíhá v prvním roce po jmenování a je rozděleno do modulů, přičemž zejména modul 4 se výslovně zabývá etikou. Je třeba zdůraznit, že vzdělávání soudců v Norsku je zaměřeno na správný výkon povolání soudce (*judgecraft*) a etika je jeho nedílnou součástí. Součástí průběžného vzdělávání budou často kurzy a semináře týkající se etiky.¹⁴³

Příklady dobré praxe

Kladně lze hodnotit výslovné ukotvení Etických zásad chování soudců jako interpretační pomůcky při posuzování disciplinárních provinění soudců a jejich aktivní využívání k tomuto účelu v praxi.

Etické zásady chování soudců vhodně formulují zákaz chování soudce mimo svůj úřad. Bod 13. daných etických zásad stanoví, že soudce nesmí používat titul soudce, pokud by takové použití mohlo být vnímáno jako záměna rolí nebo pokud k tomu není jiný objektivní důvod. Zároveň musí být soudce obezřetný při poskytování poradenství nebo při jiném zapojení se do činnosti v soudních sporech jiných osob.

Etické zásady chování soudců též obsahují **netradiční povinnost zasáhnout**, pokud se soudce dozví o podstatném porušení povinností jiným soudcem. Tato zakročovací povinnost není v porovnávaných státech typická, a to ani v případě etických pravidel státních zástupců. Její zavedení lze však hodnotit kladně, a to především s ohledem na to, že svou povahou jde o deklaraci toho, že soudce je odpovědný za správný rozvoj soudnictví a soudcovského stavu.

Zpracovatel též hodnotí kladně skutečnost, že **Dozorčí výbor vede statistiky ohledně řešených případů**. V komparaci s ostatními státy, jejichž úprava etických zásad je předmětem této analýzy, se jedná o výjimku.

140 Výroční zpráva Dozorčí komise z roku 2020, s. 10, dostupné z: https://www.domstol.no/contentassets/09a214a619a3464ab4cabdbf64e86800/arsmelding_2020_digital.pdf

141 Dostupné z: <https://www.digdir.no/digitalisering-og-samordning/privat-bruk-av-sosiale-medium/1956>

142 Stížnosti na soudce (*Klage på dommere*), dostupné z: <https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/domstol.no/om-domstolene/klage-pa-dommere/tilsynsutvalget/bokmal.pdf>

143 Odpověď Norské správy soudů na dopis ze dne 13. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 4.

8.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Norsko disponuje **etickými pokyny** závaznými pro všechny státní zástupce (*Etiske retningslinjer for medarbeidere i påtalemyndigheten*). Tyto pokyny byly zavedeny **oběžníkem RA-2017-2** a kromě těchto etických pokynů existují navíc obecné etické směrnice pro státní službu.¹⁴⁴ Působnost etických pokynů se vztahuje na všechny státní zástupce.

Etické pokyny jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webových stránek norského státního zastupitelství.¹⁴⁵

Oblasti chování a jednání, které tyto etické pokyny pokrývají, jsou poměrně široké a zahrnují:

- A) základní požadavky na jednání v souladu se zákonem;
- B) nezávislost;
- C) objektivní postup ve všech fázích trestního řízení – též předkládání informací a důkazů ve prospěch obviněného, nejen v jeho neprospěch;
- D) nestrannost;
- E) bezúhonnost – též zákaz přijímání darů a jiných výhod;
- F) kvalitu a efektivitu vedení trestního řízení;
- G) odbornost a profesionalitu – též v co největší míře předcházet justičním omylům;
- H) respekt k druhým a související rovný přístup – včetně obětí a svědků a osob, které byly obviněny, obžalovány nebo odsouzeny;
- I) diskrétnost;
- J) meze svobody projevu – např. neuvádět tvrzení v rozporu s presumpcí nevin, zvážit informování vedoucího svého oddělení o prohlášeních a vystoupeních v médiích, televizních pořadech, filmových produkcích apod.;
- K) informování veřejnosti a médií – vyjadřuje respekt k tomu, že veřejnost má mít k dispozici přiměřené informace o trestních věcech, a respekt k úloze a společenskému poslání tisku;
- L) chování mimo službu způsobem, který nepoškozuje důvěru ve státní zastupitelství;
- M) odpovědnost vedoucích státních zástupců za dodržování těchto etických pokynů – též odpovědnost za seznámení podřízených s těmito etickými pokyny; daný pokyn č. 13 těchto etických pokynů navíc uvádí, že každý člen státního zastupitelství, který se dozví o zjevném porušení tohoto etického kodexu, by měl na tuto záležitost vhodným způsobem upozornit v dialogu s dotyčnou osobou nebo jejím nadřízeným.

Právě poslední zmíněný pokyn č. 13 etických zásad je v porovnání s ostatními státy poměrně netradičně formulován, kvůli danému založení odpovědnosti za dodržování pokynů. Daný pokyn zní: „*Ředitel státního zastupitelství, regionální ředitelé státních zastupitelství, vedoucí správní úřadníci, vedoucí úřadů a vrchní policejní komisaři zajistí, aby byl s etickým kodexem státního zastupitelství seznámen každý jeho člen, a nesou celkovou odpovědnost za jeho dodržování. Každý člen orgánu státního zastupitelství, který se dozví o zjevném porušení tohoto etického kodexu, by měl vhodným způsobem **upozornit na problém v dialogu s dotyčnou osobou nebo s jejím nadřízeným.***“ Druhá část požadavku, tedy povinnost zakročit za určitých podmínek, je podobná té, kterou nalezneme v Etických zásadách chování soudců (srov. kapitolu 8.1 výše).

Jak bylo Zpracovateli sděleno ze strany Úřadu státního zastupitelství, porušení pokynů je interně projednáváno v rámci vyššího státního zastupitelství nebo policie. Sankce mohou zahrnovat následný rozhovor s přímým nadřízeným nebo nápravná opatření.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v etických kodexech nejsou dostupné, což Zpracovateli potvrdilo i norské státní zastupitelství.

144 Dostupné z: <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/09/Rundskriv-2017-2-Etiske-retningslinjer-for-medarbeidere-i-p%C3%A5talemyndigheten.pdf>

145 Dostupné z: <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/09/Rundskriv-2017-2-Etiske-retningslinjer-for-medarbeidere-i-p%C3%A5talemyndigheten.pdf>

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

K etickým pokynům není dostupný samostatný komentář. Většina zásad je však blíže rozvedena stručným komentářem v daných etických pokynech. Tento komentář nicméně není tak detailní jako např. komentář k českému Etickému kodexu státního zástupce. Neanalyzuje každý odstavec, spíše se věnuje vysvětlení některých ustanovení a použití uvedených pojmů.

Státní zástupci mají k dispozici soubor s fiktivními příklady. Jak plyne z dopisu ředitele státního zastupitelství ze dne 19. 3. 2019, který byl rozeslán na všechna norská státní zastupitelství, těchto 58 fiktivních příkladů může sloužit jako východisko pro diskusi a zamyšlení nad otázkami etiky státního zastupitelství nebo jako inspirace pro přípravu vlastních příkladů. Cílem je zvýšit povědomí o různých etických otázkách, s nimiž se zaměstnanci státního zastupitelství mohou při své každodenní práci setkat.¹⁴⁶

Jedná se o fiktivní příklady o Pederu Åsovi a Marte Kirkerudové, kteří jsou oba zaměstnání u státního zastupitelství. Příklady jsou např. následujícího znění: „*Marte Kirkerudová byla v mládí aktivní ekologickou aktivistkou a během demonstrací se pravidelně připoutávala k plotům apod., aby ovlivnila úřady směrem k ekologizaci. Vedoucí oddělení o tom neví a přidělí Kirkerudové případ, kdy byli členové Greenpeace nahlášeni za bránění v přepravě vrtulníkem na jednu z ropných plošin. Kirkerudová to svému nadřízenému neřekne, protože se domnívá, že to nebude mít vliv na to, jak bude případ řešit.*“¹⁴⁷

Zmíněné příklady jsou různé délky a zaměřují se na rozličná témata související se správným etickým chováním: „*Peder Ås obdrží telefonát od svého dobrého přítele. Ten našel v ložnici svého syna něco, o čem si myslí, že je to dávka drog, a přemýšlí, co má dělat. Ås se mu rozhodne poradit.*“¹⁴⁸

Soubor příkladů tak vhodně stimuluje uvažování státních zástupců v různých oblastech etického chování.

Úřad státního zastupitelství Zpracovateli sdělil, že etické pokyny jsou předmětem každoročních setkání a seminářů pro všechny státní zástupce. Kromě toho se pokyny řeší v povinném kurzu pro nově přijaté státní zástupce, který zajišťuje norská policejní akademie (Politihøgskolen). S žádostí o radu v etických otázkách je možné požádat přímo nadřízeného nebo kolegy.¹⁴⁹

Příklady dobré praxe

Fiktivní příklady z praxe jsou vhodným nástrojem pro to, aby si státní zástupci dokázali snadněji odpovědět na konkrétní otázky. Mohou tak pomoci k řešení individuálních etických dilemat, a to bez nutnosti toho, že by zde existovalo závazné a vynutitelné pravidlo chování.

Odpovědnost vedoucích státních zástupců za dodržování etických pokynů je příkladná a dokládá, že na etické principy je kladen důraz.

146 Dopis ředitele státního zastupitelství „*Etiske retningslinjer – Anvendelse på enkelttilfeller*“ ze dne 19. 3. 2019. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 6.

147 Dopis ředitele státního zastupitelství „*Etiske retningslinjer – Anvendelse på enkelttilfeller: Fiktive eksempler om Peder Ås og Marte Kirkerud som begge er ansatt i påtalemyndigheten*“ ze dne 19. 3. 2019. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 6.

148 Tamtéž.

149 Odpověď norského Úřadu státního zástupce na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 5.

9 Finsko

9.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Finská asociace soudců (*Suomen tuomariliitto*) vydala **Etické principy pro soudce** (*Tuomarin eettiset periaatteet*) v Helsinkách dne 12. října 2012 při příležitosti Dne soudce.¹⁵⁰ Tyto etické principy **nejsou závazné**, ale právě díky své nezávazné povaze se vztahují na všechny soudce. Nezávaznost je nutné dle vyjádření zástupců Poradního sboru pro etiku soudců (*Tuomareiden eettinen neuvottelukunta*) vnímat i v kontextu toho, že Finská asociace soudců není státní organizace. Uvedené zásady je proto nutné vnímat jako samoregulaci finského soudnictví.¹⁵¹

Etické principy pro soudce jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webových stránek Finské asociace soudců.¹⁵²

Oblasti chování a jednání, kterých se tyto etické principy dotýkají, jsou stručněji formulované v porovnání s ostatními dokumenty charakteru etických pravidel. Etické principy pro soudce upravují pouze:

- A) nezávislost a nestrannost – upravuje související otázky včetně respektu k lidským právům a principům vlády práva či požadavek na odpovídající chování, které posiluje důvěru v soudy, nebo limity svobody projevu;
- B) správnost a spravedlnost rozhodování – upravuje související otázky včetně zachování lidské důstojnosti účastníků řízení a osob zúčastněných na řízení;
- C) odborné dovednosti – upravuje související otázky včetně toho, že se soudce musí kontinuálně vzdělávat, nebo stanovením požadavků na rozhodování – pečlivě uvážené a dobře propracované rozhodnutí v přiměřeném čase;
- D) otevřenost veřejnosti – včetně požadavku na uvědomění si důležitosti soudního rozhodnutí, soudní rozhodnutí by mělo být jasné a snadno srozumitelné.

Vzhledem ke své nezávaznosti nemohou být vymahatelné – studie proto nepojednává o způsobech řešení porušení etiky a o institutech tuto problematiku řešících.

Dle předmluvy k Etickým principům pro soudce nejsou tyto zásady souborem pravidel, která by soudcům přímo poskytovala řešení všech problémů týkajících se profesní etiky. Dokument obsahuje především obecné zásady pro identifikaci a interpretaci etických otázek, jakož i pokyny pro projednávání a řešení těchto otázek. Soudce, který rozumí etickým aspektům, je obeznámen s hlavními zásadami soudnictví a je odhodlán tyto zásady dodržovat, tvoří základ, na němž je postaveno eticky zdravé soudnictví.¹⁵³

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v Etických principech pro soudce nejsou dostupné, s ohledem na nezávaznost a nevymahatelnost těchto etických zásad.

Finští soudci nedisponují speciálními pravidly pro chování na sociálních sítích, je však možné přiměřeně použít ustanovení Etických principů pro soudce.

150 Srov. předmluvu k etickým principům, s. 14, dostupné z: https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomariliitto.kotisivukone.com/tiedostot/tuomarin_eettiset_periaatteet.pdf

151 Odpověď Poradního sboru pro etiku soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 7.

152 Dostupné z: https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomariliitto.kotisivukone.com/tiedostot/tuomarin_eettiset_periaatteet.pdf

153 Srov. předmluvu k etickým principům, s. 14, dostupné z: https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomariliitto.kotisivukone.com/tiedostot/tuomarin_eettiset_periaatteet.pdf

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Komentář k Etickým principům pro soudce neexistuje. Většina informací o vzdělávání soudců v otázkách etiky není veřejně dostupná. Dle Druhé zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017 Ministerstvo spravedlnosti „připravilo školení týkající se etických zásad pro všechny nové soudce. Kromě toho se vzdělávací programy pro nově jmenované předsedy zabývají tímto tématem s využitím různých typů případových studií. Různé části vzdělávacích programů pro soudce se zabývají typickými problémy týkajícími se etických zásad, které se objevují v každodenní práci soudce na konkrétních případech. Každoročně se tohoto školení účastní přibližně 40 soudců z okresních a odvolacích soudů.“¹⁵⁴

Nadto byl zahájen „v roce 2015 program soudního školení pro okresní soudce stážisty: každoročně se pořádají čtyři sedmidenní školení, která zahrnují otázky, jako je vyloučení pro podjatost, chování a etika soudců. V roce 2016 byla témata související s tímto školením zpracována do podoby výukových videí a online studií, aby se dostala ke všem obecným soudům.“¹⁵⁵

Do konce roku 2019 bylo za organizaci školení pro soudce a další zaměstnance soudů zodpovědné Ministerstvo spravedlnosti. Na začátku roku 2020 byla zřízena Národní správa soudů, která je od té doby mimo jiné odpovědná za organizaci školení pro soudce a další soudní personál. Školení je plánováno ve spolupráci s nezávislou soudní Radou pro vzdělávání a soudy.¹⁵⁶

Do několika školení jsou zahrnuty oddíly o etických zásadách. Nejrozsáhlejší oddíl je součástí tříletého vzdělávacího programu pro mladší kandidáty na soudce. Celý den školení je využit k diskusi o společenské roli a etice soudce (jednou ročně). Dvouhodinová lekce o etických zásadách je zařazena do školení pro nové soudce okresních soudů (dvakrát ročně). V online materiálech určených pro stážisty k okresním soudům je videoukázka o etických zásadách. Tento tutoriál je v podstatě kdykoli k dispozici komukoli, kdo pracuje u soudu.¹⁵⁷

Na poradenství v otázkách soudcovské etiky začal být ve Finsku kladen značný důraz. Finská asociace soudců a Asociace soudců Nejvyššího soudu spolupracovaly na přípravě zřízení **Poradního sboru pro etiku soudců** (*Tuomareiden eettinen neuvottelukunta*). Na svém výročním zasedání v roce 2021 schválilo sdružení soudců zřízení poradního sboru a zřídilo pro tyto účely pracovní skupinu.

Cílem nově vzniklé instituce je dle čl. 2 Jednacího řádu Poradního sboru pro etiku soudců¹⁵⁸ podporovat povědomí o profesních etických zásadách soudců a diskusi o etických otázkách souvisejících s úlohou soudců.

Poradní sbor dle čl. 3 Jednacího řádu se mezinárodními zásadami, pokyny a doporučeními týkajícími se profesní etiky soudců a úlohy a činnosti soudců. Poradní sbor dále dle citovaného článku

- konzultuje se soudci otázky profesní etiky a vede dialog se soudci a asociacemi soudců;
- může sám organizovat školení či se podílet na školeních organizovaných jinými subjekty;
- může pro naplnění svého účelu připravovat zprávy, vydávat doporučení a stanoviska a podávat podněty ke změně zavedených etických zásad a dalších otázek profesní etiky soudců.

154 Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017, bod 15., dostupné z: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680728761>

155 Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017, bod 16., dostupné z: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680728761>

156 Odpověď finské Národní správy soudů na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 8.

157 Odpověď finské Národní správy soudů na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 8.

158 Text Jednacího řádu Poradního sboru pro etiku soudců (*Tuomareiden eettisen neuvottelukunnan säännöt*) je dostupný z: https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomarilitto.kotisivukone.com/Eettisen_neuvottelukunnan_saannot.pdf

Poradní sbor pro etiku soudců však není příslušný k tomu, aby se zabýval chováním jednotlivých soudců či na jejich chování dohlížel (srov. čl. 3 Jednacího řádu). Jednací řád též v čl. 4 stanoví, že je pouze na Poradním sboru pro etiku soudců, aby rozhodl, kterými záležitostmi se bude zabývat.

Vzhledem k tomu, že Poradní sbor pro etiku soudců teprve zahájil svou činnost, nejsou prozatím žádná data o tom, jak bude poradenská činnost této instituce soudci využívána.

Příklady dobré praxe

Zřízení Poradního sboru pro etiku soudců odráží soudobý důraz, který je kladen na soudcovskou etiku ve Finsku.

9.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Státní zástupci ve Finsku disponují **etickými pokyny** (*Eettiset linjaukset*) z roku 2016. Tyto etické pokyny jsou **nezávazné**. Svou povahou jde pouze o principy a hodnoty, které jdou nad rámec zákonných pravidel. Díky své nezávazné povaze se však mohou uplatnit na všechny státní zástupce. Jak je uvedeno v úvodu anglické verze těchto etických pokynů, ne vše lze upravit zákonem. Je třeba také dodržovat etické zásady a hodnoty. Ty popisují ideály, jimiž se řídí činnost a chování, a jdou dále než právní normy. Státní zástupci dodržující správnou praxi státního zastupitelství se řídí nejen zákonnými povinnostmi, ale také etikou profese státního zástupce.¹⁵⁹ Cílem těchto etických pokynů je usnadnit rozhodování státních zástupců v etických otázkách: „*Etické zásady fungují jako kompas, když je třeba učinit obtížná rozhodnutí.*“¹⁶⁰

Etické pokyny jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webových stránek finského státního zastupitelství (*Syyttäjälaitos*).¹⁶¹

Etické pokyny se zabývají typickými tématy obdobných etických pravidel. Etické pokyny tak upravují požadavky na:

- A) rovnost a spravedlnost;
- B) nezávislost a nestrannost, včetně problematiky střetu zájmů – odpovědné chování i mimo úřad;
- C) transparentnost – zvyšuje důvěru veřejnosti, etické pokyny stanoví, že na dotazy týkající se rozhodnutí, činností a záležitostí, které státní zastupitelství vyřizuje, je nutné odpovídat bez prodlení;
- D) důvěru a důvěrnost – řeší např. otázku zdržení se získání důvěrných informací o záležitostech, které státní zástupce osobně nevyřizuje, nebo požadavek mlčenlivost po skončení služebního poměru;
- E) odpovědnost – ve smyslu odpovědnosti rozpočtové, odpovědnosti za efektivní vynakládání veřejných prostředků či požadavku na odpovědné rozvržení pracovních úkolů;
- F) kompetentnost – řeší např. otázku osobní odpovědnosti za osvojování nových dovedností a odborných znalostí;
- G) vhodné pracovní klima – řeší např. otázku chování v pracovním prostředí, kdy takové chování má být věcné a zdvořilé;
- H) důraz na vysokou úroveň ústních i psaných projevů;
- I) nepřijímání darů a jiných výhod;
- J) vhodné chování a vystupování, včetně vhodné úpravy zevnějšku;
- K) chování v soukromém životě – chování státního zástupce nesmí narušovat důvěru ve státní zastupitelství.

159 Srov. Etické pokyny (*Eettiset linjaukset*) v anglickém jazyce, dostupné z: <https://syyttajalaitos.fi/en/the-ethical-guidelines>

160 Tamtéž.

161 Dostupné z: <https://syyttajalaitos.fi/en/the-ethical-guidelines>

Vzhledem ke své nezávaznosti nemohou být vymahatelné – analýza proto nepojednává o způsobech řešení porušení etiky a o institutech tuto problematiku řešící.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v etických pokynech nejsou dostupné, s ohledem na nezávaznost a nevymahatelnost těchto etických pokynů.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Komentář k etickým pokynům neexistuje. Informace o vzdělávání soudců v otázkách etiky nejsou veřejně dostupné a příslušné finské orgány v těchto otázkách neposkytly Zpracovateli požadovanou součinnost. Stejně tak z veřejně dostupných zdrojů nevyplývá, že by existovala instituce, na kterou by se mohli státní zástupci obracet s žádostí o radu.

Dle Zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015 byly etické zásady „několikrát projednány řídící skupinou generálního státního zastupitelství a spolupracujícími orgány státního zastupitelství. Kromě toho byla etika pro státní zástupce v roce 2014 vyučována na dvou kurzech pro státní zástupce. Školení o etických otázkách bylo rovněž zajištěno v rámci interních vzdělávacích a personálních akcí státního zastupitelství. Stejně téma bylo na programu celostátní akce pro státní zástupce, která se konala v březnu 2014 a které se zúčastnil prakticky celý personál státního zastupitelství a velké množství dalších zúčastněných stran. Dále se plánuje vypracování dokumentu poskytujícího další vysvětlení zásad, vytištění plakátu obsahujícího shrnutí jejich nejdůležitějších bodů a poskytnutí školicího materiálu k uplatňování etických zásad, který bude součástí téměř každé nadcházející vzdělávací akce pořádané pro státní zástupce.“¹⁶²

Příklady dobré praxe

Etické pokyny vhodně upravují odpovědnost ve smyslu odpovědnosti rozpočtové, odpovědnosti za efektivní vynakládání veřejných prostředků či požadavku na odpovědné rozvržení pracovních úkolů. I tyto formy odpovědnosti jsou důležité pro to, aby státní zástupce správně vnímal své postavení.

162 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, bod 38., dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c5d15>

10 Švédsko

10.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Soudci ve Švédsku nemají etický kodex v pravém slova smyslu. Disponují však třemi obsáhlými dokumenty na téma soudcovské etiky: **Správná soudní praxe** (*God domarsed*) vydaná **Švédskou asociací soudců** (*Sveriges Domareförbund*). Jde o dokumenty: *Správná soudní praxe – zásady a problémy* (*God domarsed – grundsatser och frågor*), *Správná soudní praxe – etika a odpovědnost* (*God domarsed – om etik och ansvarstagande*), *Správná soudní praxe – o profesní odpovědnosti a dohledu* (*God domarsed – om tjänsteansvar och tillsyn*).

Všechny zmíněné dokumenty jsou dostupné pro širokou veřejnost z webových stránek Švédské asociace soudců.¹⁶³

Pravidla zde obsažená se užití na všechny soudce, mají však povahu spíše obecných pravidel, která nejsou přímo závazná. V současné době probíhá revize dokumentů *Správná soudní praxe*, jejíž dokončení se předpokládá v průběhu jara 2023.¹⁶⁴ Žádný další závazný dokument týkající se profesní etiky pro švédské soudce vydán nebyl.

Oblasti chování a jednání, kterých se *Správná soudní praxe* dotýká, jsou vymezeny v první z těchto publikací s podtitulem *Zásady a problémy* (*God domarsed – grundsatser och frågor*). Za zásadní princip je označena bezúhonnost soudce a následují čtyři základní oblasti principů:

- A) nezávislost,
- B) nestrannost a rovné zacházení,
- C) dobré jednání a chování ve vztahu k druhým,
- D) odbornost a efektivita.

Tyto principy, resp. oblasti chování a jednání, které upravují, jsou v uvedeném dokumentu dále rozvedeny v 60 otázkách a více jak 100 podotázkách, které mají pomoci soudci uvědomit si jeho postavení a ulehčit rozhodování v etických otázkách. Příkladem otázky k principu nezávislosti tak je např. „*Jak mám odolat tlaku veřejného mínění a neoprávněným pokusům o ovlivňování mé soudní činnosti?*“. K principu nestrannosti a rovnému zacházení se např. váže otázka „*Jsem si vědom toho, jak by mé chování a mé výroky během jednání mohly ovlivnit to, zda strany považují soud za nestranný?*“. K dobrému jednání a chování ve vztahu k druhým se vztahuje např. otázka „*Poskytuji jasné informace přizpůsobené potřebám dané osoby?*“. K poslední zmíněnému principu odbornosti a efektivitě zní příslušná otázka např. takto: „*Dbám na to, aby moje rozhodnutí byla srozumitelná stranám a dalším osobám?*“. Na tuto otázku pak navazuje příslušná podotázka: „*Používám ve svých rozhodnutích správný, jednoduchý a srozumitelný jazyk, a to v mluvené i psané formě?*“. Je proto nutné hodnotit tyto otázky velmi kladně, neboť soudci usnadňují jednání a chování podle nejvyšších standardů.

Ve věcech disciplinárního řízení (mimo jiné) se soudci rozhoduje Státní výbor pro odpovědnost (*Statens ansvarsämnd*). Proti rozhodnutí Státního výboru pro odpovědnost se nelze odvolat. Zaměstnanec však může proti rozhodnutí o disciplinárním trestu podat žalobu, a to do tří týdnů od oznámení rozhodnutí. Případ je pak příslušným soudem posuzován v režimu pracovněprávního sporu. Pokud se věc týká soudce, musí být soudce přítomen jednání soudu.¹⁶⁵

Statistiky týkající se porušení etických pravidel soudci nejsou vedeny.

163 Dostupné z: <https://domareforbundet.se/index.php?pageId=550>

164 Revizi provádí bývalá soudkyně Nejvyššího soudu.

165 *Správná soudní praxe – etika a odpovědnost*, s. 74, dostupné z: https://domareforbundet.se/files/pages/550/god_domarsed-om_etik_och_ansvarstagande_webb.pdf

Co se týče používání sociálních sítí soudci, neexistují závazné pokyny k chování soudců na sociálních sítích. Akademie soudního vzdělávání (*Domstolsakademin*) však pro soudce připravila neveřejná doporučení vhodného chování. Soudci si především mají uvědomit, že cokoli, co na sociální síti napíše, může již navždy zůstat na internetu. Mají se také **vyvarovat toho, aby jejich příspěvky mohly být zaměnitelné s oficiálními stanovisky**. Soudci si také mají uvědomit, že kliknutí na tlačítko „to se mi líbí“ může být vnímáno jako zaujetí stanoviska. Je nutné také přistupovat kriticky k informacím, ke kterým se na sociální síti dostanou.¹⁶⁶

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Akademie soudního vzdělávání (*Domstolsakademin*), která je součástí Národní správy soudů (*Domstolsverket*) má odpovědnost za školení soudců. Všichni soudci mají průběžně možnost absolvovat kurzy v různých oblastech práva.

Akademie nabízí nepovinný pětidílný vzdělávací kurz „Role soudce“ ve formě přednášek s cílem zvýšit kompetence soudců v otázkách, které jsou pro soudce ve výkonu funkce stěžejní. Každý kurz je dvoudenní a koná se dvakrát ročně. Jedná se o širěji zaměřený kurz, v rámci kterého jsou probírány mj. etické otázky. Kurz je rozdělen do těchto tematických celků: A – Úloha soudce a fungování soudu, B – Nezávislost a rozhodování, C – Komunikace soudce, D – Kreativní soudce, E – Výlet do Evropy.

Významnou roli v otázkách týkajících se soudcovské etiky hraje již zmíněná **Švédská asociace soudců**. Ta spravuje dokumenty o správné soudní praxi a aktivně podporuje začlenění soudcovské etiky do vzdělávání soudců a diskuse o soudcovské etice.¹⁶⁷

Švédská asociace soudců sleduje vnitřní i vnější otázky ovlivňující soudcovskou profesi, účastní se diskusí a zaujímá k nim stanoviska. Švédská asociace soudců je přirozeným partnerem ve veřejné diskusi o otázkách týkajících se legislativy, výkonu spravedlnosti a nezávislosti a autonomie soudců a soudů, **jakož i o otázkách týkajících se soudcovské etiky**, úlohy soudců a odpovědnosti soudců v širším slova smyslu.¹⁶⁸ Z dostupných informací však nevyplývá, že by Švédská asociace soudců nebo jiný pověřený subjekt poskytoval konzultace v individuálních případech.

Příklady dobré praxe

Soudci ve Švédsku se věnují problematice soudcovské etiky dlouhodobě. I přes to, že uvedená etická pravidla mají pouze doporučující charakter, míra pozornosti, která se věnuje řešení těchto otázek, svědčí o tom, že jsou etická pravidla při každodenní práci soudce respektována. Je nutné vyzdvihnout tři základní obsáhlé publikace o správné soudcovské praxi *God domarsed*. Jak již bylo zmíněno výše, je nutné vyzdvihnout také seznam otázek, které mají pomoci si soudci uvědomit jeho postavení a ulehčit rozhodování v etických otázkách.

10.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Státní zástupci ve Švédsku disponují etickým kodexem, resp. **Etickými směrnicemi pro zaměstnance státního zastupitelství** (*Etiska riktlinjer för anställda i åklagarväsendet*).

Etické směrnice pro zaměstnance státního zastupitelství v úvodních odstavcích přibližují pozadí jejich přijetí. S cílem poskytnout další podporu v otázkách týkajících se konkrétně státního zastupitelství¹⁶⁹ pověřil nejvyšší státní zástupce v říjnu 2012 pracovní skupinu vypracováním etických pokynů. Návrh pracovní skupiny byl předložen

166 Odpověď švédské Národní správy soudů na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 9.

167 Dostupné z: <https://domareforbundet.se/index.php?pageId=553>

168 Dostupné z: <https://domareforbundet.se/index.php?pageId=553>

169 Společné základní hodnoty pro státní zaměstnance jsou již nějakou dobu v platnosti a podporují státní zaměstnance v jejich úsilí o rozvoj dobré správní kultury, která se vyznačuje demokracií, lidskými právy a právním státem, efektivitou a přístupností.

v březnu 2013 a následně rozeslán všem komorám a útvarům státního zastupitelství a Úřadu evropského veřejného žalobce. **Na základě tohoto konzultačního procesu rozhodl nejvyšší státní zástupce o Etických směrnících pro zaměstnance státního zastupitelství.** Přehled rozhodnutí, mimo jiné parlamentního ombudsmana a Státní rady pro odpovědnost (Statens ansvarsnämnd), která jsou v této oblasti zajímavá, je uveden v příloze pokynů.¹⁷⁰

Aby bylo zajištěno, že etické otázky budou ve státních zastupitelstvích stále aktuální, vydal nejvyšší státní zástupce současně zvláštní rozhodnutí týkající se správy etických směrnic. V důsledku toho byly etické pokyny v letech 2015 a 2020 aktualizovány.¹⁷¹

Etické směrnice pro zaměstnance státního zastupitelství jsou dostupné online pro širokou veřejnost z webových stránek švédského státního zastupitelství.¹⁷²

Etické směrnice pro zaměstnance státního zastupitelství upravují požadavky na jednání a chování v následujících oblastech:

- A) nezávislost a zákonný postup v řízení – řeší např. též otázku usilování o správnost rozhodnutí daného státního zástupce, ale též o nápravu nesprávných rozhodnutí soudu či jiných orgánů;
- B) objektivita a nestrannost;
- C) korektní jednání – navazuje na objektivitu a nestrannost, neboť je důležité, aby státní zástupci svým jednáním nezavdávali příčinu k pochybnostem o podjatosti; řeší např. též otázku používání srozumitelného a korektního jazyka;
- D) veřejnost a podpora transparentnosti, včetně kontaktu s médii – řeší např. otázku udržování vhodné míry obezřetnosti při poskytování prohlášení o různých podezřeních z trestné činnosti v průběhu předběžného vyšetřování, nebo otázku objektivního a nestranného vyjadřování při hodnocení soudních rozhodnutí;
- E) řádné hospodaření – řeší např. též otázku volby způsobu dopravy a ubytování při služebních cestách a efektivního využívání pracovní doby;
- F) přijímání darů;
- G) chování na pracovišti – řeší otázku odpovědnosti za vytváření vhodného pracovního prostředí;
- H) veřejné projevy – řeší otázku vystupování na veřejnosti tak, aby nebyla poškozena důvěra veřejnosti v daného státního zástupce či ve státní zastupitelství obecně.

Etické směrnice pro zaměstnance státního zastupitelství mají obecnou působnost, platí tedy pro všechny švédské státní zástupce a jsou **závazné**. Porušení může být řešeno ve dvou rovinách. Pokud je porušení spojeno s trestním řízením, vyšetřuje jej Odbor dohledu generálního prokurátora. Vyšetřování je ukončeno písemným rozhodnutím, které obsahuje komentář k problému. Rozhodnutí je v případě potřeby zveřejněno na interních webových stránkách. Pokud je porušení nesouvisející s trestním řízením, lze jej řešit porušení pracovněprávních povinností státního zástupce, tedy v pracovněprávním sporu.¹⁷³

170 Srov. Etické směrnice pro zaměstnance státního zastupitelství, s. 1.

171 Dostupné z: <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/ovriga-dokument/rar/rar-20141-etiska-riktlinjer.pdf>

172 Dostupné z: <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/ovriga-dokument/rar/rar-20141-etiska-riktlinjer.pdf>

173 Odpověď švédského státního zastupitelství, odboru dohledu, na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 10.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

K Etickým směrnícím pro zaměstnance státního zastupitelství existuje oficiální metodický materiál, který má povahu komentáře k jednotlivým ustanovením. V příloze tohoto dokumentu je pak přehled jednotlivých rozhodnutí v disciplinárních věcech¹⁷⁴.

Vzdělávání státních zástupců zajišťuje švédské státní zastupitelství. Pro všechny nové státní zástupce existuje vzdělávání v oblasti etiky, které je řešeno ve dvou kurzech, a to (i) Základy vyšetřování a (ii) Etika a role státního zástupce.

Základní vzdělávací program pro státní zástupce je povinný a trvá 15 výukových týdnů rozložených do prvních tří let praxe jako státní zástupce. V průběhu základního vzdělávacího programu probíhá několik kurzů, ve kterých jsou etické zásady řešeny.¹⁷⁵

Parlamentní ombudsmeni (*Riksdagens ombudsmän*) a/nebo kancléř spravedlnosti (*Justitiekanslern*) mohou v konkrétním případě posoudit, zda státní zástupce jednal například v souladu se zásadou objektivit. Rozhodnutí parlamentních ombudsmanů nebo kancléře spravedlnosti není závazné, ale očekává se, že státní zástupci se budou rozhodnutími řídit.

Státní zástupci také mohou klást otázky, resp. požádat o radu, Oddělení dohledu Švédského státního zastupitelství (*Tillsynsavdelningen*).

Neexistují žádná pravidla týkající se využívání sociálních sítí státními zástupci. Dle vyjádření Oddělení dohledu Švédského státního zastupitelství¹⁷⁶ je **takováto regulace s ohledem na ústavně zakotvené právo na svobodu projevu téměř nemožná.**

Statistiky týkající se porušení etických pravidel nejsou vedeny.

Příklady dobré praxe

Oficiální metodický materiál k Etickým směrnícím pro zaměstnance státního zastupitelství, který má povahu komentáře k jednotlivým ustanovením, je kvalitně zpracovaný a umožňuje státním zástupcům snadněji identifikovat žádoucí chování, předcházet jejich porušení a podporuje rozvoj eticky správného chování švédských státních zástupců.

174 Dostupné z: <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/ovriga-dokument/rar/rar-20141-etiska-riktlinjer.pdf>

175 Odpověď švédského státního zastupitelství, odboru dohledu, na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 10.

176 Odpověď švédského státního zastupitelství, odboru dohledu, na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 10.

11 Estonsko

11.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Etický kodex (*Kohtunike eetikakodeks*) byl přijat na třetím řádném plenárním zasedání soudců dne 13. února 2004, a následně byl změněn 8. února 2019 na 18. řádném plenárním shromážděním soudců. Kodex se vztahuje na všechny soudce a **je závazný**.

Etický kodex upravuje následující oblasti jednání a chování:

- A) obecné požadavky na soudce (body 1. – 10. Etického kodexu) – řeší např. otázky bezúhonnosti, nezávislosti, nestrannosti, pečlivosti výkonu svěřené pravomoci, střetu zájmů, dalších povolených činností, přípustnosti politické angažovanosti;
- B) řízení před soudem (body 11. – 19. Etického kodexu) – řeší např. otázky odpovídající odborné úrovně a účasti na dalším vzdělávání, trpělivosti při jednání a zdvořilosti k účastníkům řízení, kolegům a zaměstnancům soudu, vyvarování se podjatosti, rozhodování bez zbytečných průtahů a přepjatého formalismu či zákazu veřejné kritiky postupu nebo rozhodnutí jiného soudce;
- C) nezávislost a nestrannost (body 20. – 26. Etického kodexu) – řeší např. otázky vyvarování se střetu zájmů, zákazu podpory politických hnutí nebo jejich kandidátů či přijímání darů;
- D) mimosoudní aktivity (body 27. – 32. Etického kodexu) – řeší např. otázky účasti na společenském a kulturním životě, zdržení se užívání omamných látek a nadměrného požívání alkoholu či otevřené komunikace s médii a veřejností.

Krom výše uvedených oblastí jednání a chování upravuje Etický kodex též základní charakteristiku Etické rady soudců (srov. body 33 až 40 Etického kodexu).

Etický kodex je dostupný online na internetových stránkách Nejvyššího soudu.¹⁷⁷

Porušení Etického kodexu bez dalšího nezakládá kárné provinění, může však k tomuto následku vést.¹⁷⁸ Podle § 87 odst. 2 zákona o soudech (*Kohtute seadus, RT I 2002, 64, 390*) je kárné provinění protiprávní jednání soudce, které spočívá v neplnění nebo nevhodném výkonu úřední povinnosti; kárným proviněním je i nevhodné jednání soudce. Disciplinární komora, která kárná řízení vede, uvedla, že při výkladu jak pojmu *nevhodné jednání*, tak pojmu *nevhodný výkon úředních povinností* může být vycházeno z pravidel obsažených v Etickém kodexu.¹⁷⁹

Disciplinární komora se skládá z pěti soudců Nejvyššího soudu a pěti soudců obvodního soudu a pěti soudců soudů prvního stupně. K rozhodnutí disciplinárního případu soudce ustanoví předseda Disciplinární komory pětičlenný senát složený ze tří soudců Nejvyššího soudu, jednoho soudce obvodního soudu a jednoho soudce soudu prvního stupně.

Členy Disciplinární komory volí jednotlivé soudy v plénu. Nejvyšší soud v plénu rovněž jmenuje předsedu Disciplinární komory. Soudci jsou do Disciplinární komory voleni a jmenováni na období tří let.

177 Dostupné z: <https://www.riigikohus.ee/en/estonian-court-system/estonian-judges-code-ethics>

178 Odpověď Nejvyššího soudu Estonska na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 11.

179 Dtto.

Podle § 97 odst. 3 zákona o soudech (*Kohtute seadus, RT I 2002, 64, 390*) se soudce může proti rozhodnutí Disciplinární komory odvolat k Nejvyššímu soudu (plénum) do 30 dnů od vyhlášení rozhodnutí. Možné kárné sankce jsou [§ 88 odst. 1 zákona o soudech (*Kohtute seadus, RT I 2002, 64, 390*)]: (1) napomenutí; (2) pokuta až do výše jednoho měsíčního platu; (3) snížení platu; (4) odvolání z funkce.

Co se týče statistik k porušení etického kodexu, od roku 2004 (kdy byl přijat Etický kodex) proběhl pouze **jeden disciplinární případ zahrnující porušení tohoto kodexu**. Speciální zásady pro chování soudců na sociálních sítích nejsou k dispozici.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

Ke Kodexu nejsou vydány žádné studijní materiály, existují k němu však stanoviska a doporučení Etické rady soudců.

Etická rada soudců (*Kohtunike eetikanõukogu*) je zvláštní poradní orgán pro otázky etiky. Sestavení této rady je předpokládáno Etickým kodexem. Stanoviska a doporučení rady jsou zveřejněny na webových stránkách Nejvyššího soudu.¹⁸⁰ Skládá se z pěti soudců volených Nejvyšším soudem v plénu, mezi nimiž mohou být i soudci emeritní. Funkční období člena rady je tříleté.

Soudce může věc předložit Etické radě soudců s žádostí o vyjádření. Žádost lze učinit i anonymně. Etická rada soudců může rovněž z vlastního podnětu nebo na návrh vydávat obecná doporučení soudcům. Stanoviska a doporučení Etické rady soudců nejsou závazná.

Etická rada soudců vydává stanoviska po projednání s nejméně třemi členy a doporučení s nejméně pěti členy. Stanoviska a doporučení Etické rady soudců vznikají po vzájemné shodě mezi jejími členy. Technickou podporu zajišťuje Nejvyšší soud.

Etická rada soudců může také přizvat odborníka na etiku, aby si vyžádal názor na konkrétní problém. V posledních letech je tato možnost poradenství využívána zhruba jednou až dvakrát ročně, tzn. že Etická rada soudců obvykle dává 1–2 stanoviska či doporučení ročně.

Etické školení je součástí každoročního školícího programu pro soudce. Plán školení pro soudce zahrnuje etiku jako důležité téma. Etické školení je povinné pro nové soudce a představuje samostatnou část v semináři pro začínající soudce. Obvykle se jedná o jednodenní školení ve formátu přednáška-seminář, s účelem vyvolat diskuzi. Kromě toho jsou etické principy také řešeny jak v rámci školení na vedení sporů (např. komunikace se zranitelnými stranami sporu) a při koučování soudců.

V současné době neexistují žádná pravidla nebo doporučení týkající se používání sociálních sítí, ale vývoj těchto pokynů se plánuje v blízké budoucnosti. Rada pro správu soudů (*Kohtute haldamise nõukoda*) však stanovila obecnější doporučení pro vztahy soudů s médii¹⁸¹. Doporučení mj. uvádí: **Zaměstnanci soudu musí mít na paměti zájmy a image soudu, při komunikaci s veřejností. Když zaměstnanci soudu vyjadřují své osobní názory, musí zdůraznit, že jde o jejich osobní názory, nikoli o názory soudu. V konkrétních soudních řízeních se soudce zdrží sdělování svého osobního názoru. Soudce může vysvětlit médiím obsah rozsudku, povahu řízení a stav, práva a povinnosti účastníků řízení. V případě rozsudku, který nebyl písemně odůvodněn, se doporučuje soudci, aby médiím na jejich žádost vysvětlil důvody stojící za rozsudkem.**

180 Dostupné zde: <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunike-omavalitsuskogud/kohtunike-eetikanoukogu> (pouze v estonštině).

181 Dostupné zde: https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/dokumendid/recommendations_for_the_courts.pdf

Příklady dobré praxe

Jako pozitivní příklad je možné vyzdvihnout široké zastoupení soudců v orgánu příslušném k řešení disciplinárních deliktů (Disciplinární komora), kdy jsou zastoupeni i soudci soudů nižších instancí (včetně soudů prvního stupně).

Dále je to existence Etické rady soudců, jako zvláštního orgánu pro oblast etiky, jejíž činnost spočívající mj. ve vydávání stanovisek a doporučení k etickým otázkám, jakož i v poskytování konzultací v konkrétních případech. Pozitivní je také výslovně předpokládaná možnost anonymního dotázaní, což může posílit důvěru a motivaci soudců k vznesení dotazu Etické radě.

11.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost a vymahatelnost

Etický kodex státních zástupců (*Prokuröride eetikakoodeks*) byl přijat Valným shromážděním státních zástupců dne 12. dubna 2013 a je publikován na stránkách státního zastupitelství.¹⁸² Vztahuje se na všechny estonské státní zástupce, bez ohledu na místní příslušnost (§ 4 odst. 3 kodexu).

Etický kodex státních zástupců upravuje následující oblasti chování a jednání:

- A) obecná pravidla chování státních zástupců – řeší např. povinnost dodržovat Ústavu, povinnost dbát na dobrou pověst státního zastupitelství, požadavky na zachování důstojnosti úřadu a dodržování zásad dobrého chování či požadavky na nestrannost a nezávislost;
- B) pravidla související s přípravným řízením a řízením před soudy – řeší např. otázky cti a důstojnosti, profesionálního, objektivního, spravedlivého a čestného výkonu povinností, vyvarování se podezření z podjatosti, zdržení se kompromitujících kontaktů, zamezení střetu zájmů a zákazu přijímání darů či jiných výhod;
- C) vztahy s kolegy a veřejností – řeší např. otázky vhodného a zdvořilého vystupování vůči druhým či zákazu řešit své spory s kolegy v médiích či na veřejnosti;
- D) vedlejší činnosti a mimopracovní aktivity – upravuje např. problematiku členství v občanských sdruženích a charitativních organizacích.

Etický kodex státních zástupců obsahuje též implementační ustanovení [mj. konstitující **Etickou radu** (*Prokuröride eetikanõukogu*)].

Etický kodex státních zástupců není přímo a sám o sobě závazný pro státní zástupce. Avšak podle § 10 odst. 2 kodexu **slouží jako podklad pro rozhodování disciplinární komise** (*Distsiplinaarkomisjoni*) **při projednávání disciplinárních případů** státních zástupců, resp. podklad pro posouzení konkrétního jednání v disciplinárním řízení. Při rozhodování se tak disciplinární komise může opřít o požadavky na profesní etiku a chování státních zástupců obsažené v Etickém kodexu státních zástupců.

Disciplinární provinění jsou vymezena jako *neoprávněné neplnění nebo nedostatečné plnění povinností* či *nehodné jednání*. Nevhodným jednáním se rozumí taková jednání, která jsou v **rozporu s obecně uznávanými morálními standardy** či **znevažují státního zástupce či úřad státního zastupitelství**, a to bez ohledu na to, zda byl spáchán při plnění povinností státního zástupce či nikoli.¹⁸³ **Nevhodným jednáním může být mj. právě porušení pravidel stanovených Etickým kodexem státních zástupců.**¹⁸⁴

182 Etický kodex dostupný zde: <https://www.prokuratuur.ee/et/organisatsioon/prokuroride-eetikakoodeks>

183 Srov. § 31 zákona o státním zastupitelství (*Prokuratuuriseadus, RT I 1998, 41, 625*).

184 Odpověď estonského Nejvyššího státního zastupitelství na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 12.

Disciplinární komise po projednání věci předkládá návrh na uložení či neuložení disciplinárního postihu Ministru spravedlnosti nebo Nejvyššímu státnímu zástupci. Disciplinárními postihy dle § 31 odst. 3 zákona o státním zastupitelství (*Prokuratouriseadus, RT I 1998, 41, 625*) jsou

- napomenutí;
- snížení platu až do výše 30 % ročního platu;
- zbavení funkce.

Uložení disciplinárního postihu je možné napadnout ve správním soudnictví [srov. § 42 odst. 5 zákona o státním zastupitelství (*Prokuratouriseadus, RT I 1998, 41, 625*)].

Etická rada nemůže vést řízení proti státnímu zástupci z důvodu porušení **Etického kodexu státního zástupce**, avšak stanovisko Etické rady může být zohledněno v rámci disciplinárního řízení disciplinární komisí.¹⁸⁵ Lze tedy uzavřít, že porušení **Etického kodexu státních zástupců** není bez dalšího důvodem pro kárné stíhání státního zástupce, může však v toto kárné stíhání vyústit.

Statistiky týkající se porušení Etického kodexu státních zástupců nejsou vedeny. Speciální zásady pro chování státních zástupců na sociálních sítích též nejsou k dispozici. Uplatní se přiměřeně zásady v Etickém kodexu státních zástupců.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

V březnu 2013 bylo Etickou radou vydáno výkladové stanovisko k **Etickému kodexu státních zástupců** týkající se střetu zájmů. V dokumentu jsou metodicky zpracovány oblasti týkající se (i) přijímání darů, (ii) volnočasových aktivit a (iii) zneužití vnitřních informací. Další oficiální výkladové či studijní materiály k etickému kodexu zpracovány nejsou.

V Estonsku nejsou pořádána zvláštní školení pro oblast etiky státních zástupců a dle vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství Estonska zde taková potřeba není.¹⁸⁶

Během posledních pěti let byla Etická rada státních zástupců ve čtyřech případech požádána o stanovisko v otázce týkající se etiky.

Příklady dobré praxe

Jako příklad dobré praxe lze opět uvést existenci etické rady, která poskytuje vyjádření v etických otázkách v konkrétních případech. Rovněž lze kvitovat vydání výkladového stanoviska k **Etickému kodexu státních zástupců** ohledně střetu zájmů, doplněného o konkrétní příklady z praxe (byť pouze v oblasti týkající se přijímání darů).

185 Odpověď estonského Nejvyššího státního zastupitelství na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 12.

186 Odpověď estonského Nejvyššího státního zastupitelství na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 12.

12 Litva

12.1 Soudci

Forma etických kodexů, jejich působnost a závaznost

Etický kodex soudce (*Lietuvos respublikos teisėjų etikos kodeksas*) byl přijat na základě rozhodnutí valného shromáždění soudců dne 28. června 2006. Čl. 3 Etického kodexu soudce uvádí, že se tento kodex **uplatní na všechny soudce**. Ze strany Národní správy soudů (*Nacionalinės teismų administracijos*) však bylo Zpracovateli sděleno, že zde existuje výjimka – Etický kodex soudce se neuplatní pro soudce Ústavního soudu.^{187, 188} Etický kodex soudce je **závazný a vymahatelný**.

Etický kodex soudce je dostupný online pro širokou veřejnost z webových stránek Národní správy soudů.¹⁸⁹

Oblasti jednání a chování, které Etický kodex soudce upravuje, jsou až na několik výjimek obdobné jako v ostatních porovnávaných státech. Kodex upravuje požadavky na:

- A) úctu k člověku – řeší např. otázky respektování práv a důstojnost účastníků řízení;
- B) úctu a loajalitu ke státu – řeší např. otázky dodržování soudcovské přísahy, politicky neutrálního a korektního chování;
- C) spravedlnost a nestrannost soudce;
- D) nezávislost;
- E) diskrétnost;
- F) transparentnost a otevřenost ve vztahu k veřejnosti – řeší např. požadavek na poskytnutí veřejnosti odůvodnění soudcových rozhodnutí, nebo požadavek na vyvarování se střetu zájmů;
- G) čestnost – řeší např. otázky zachování dobré pověsti soudce, korektního chování, neznevažování pověsti ostatních soudců;
- H) chování, aby soudce mohl být příkladem pro ostatní – soudce by měl např. jít příkladem svým chováním, vystupováním a disciplínou, měl by být dochvilný, vstřícný a tolerantní;
- I) bezúhonnost – soudce by např. neměl porušovat právní předpisy, měl by se důkladně zabývat podstatou projednávaných věcí, vyvarovat se spěchu a pouze povrchnímu prostudování spisu, ale zároveň by neměl protahovat řízení;
- J) solidarita s ostatními soudci – řeší např. otázky vzájemné pomoci a výměny zkušeností a znalostí či vzájemné pomoci v obraně proti pomluvám v médiích, neadekvátní kritice nebo profesní diskreditaci;
- K) průběžné zvyšování odborné kvalifikace.

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Porušení soudcovské etiky je upraveno v Hlavě IX „*Odpovědnost soudců, jejich odvolání a odvolání z funkce, hodnocení jejich činnosti*“ **zákona o soudech** (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*). Článek 83 odst. 1 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*) stanoví, že disciplinární řízení soudce probíhá před **Čestným soudem** (*Teisėjų garbės teismas*).

Soudce může být dle čl. 83 odst. 2 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*) podroben disciplinárnímu řízení:

- 1) za čin snižující dobré jméno soudce;
- 2) za porušení jiných požadavků Etického kodexu soudce;
- 3) za nedodržení omezení profesní nebo politické činnosti soudců stanovených zákonem.

187 Odpověď litevské Národní správy soudů na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 13.

188 Obdobný názor dohledal Zpracovatel i ve veřejných sdělovacích prostředcích: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/g-kryzevicius-teiseju-etikos-kodeksas-konstitucinio-teismo-teisejams-negalioja.d?id=63901898>

189 Dostupné z: https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/11/teiseju_etikos_kodeksas.doc

Činem znevažujícím jméno soudce se rozumí čin neslučitelný se soudcovskou ctí a nespĺňující požadavky Etického kodexu soudce, který znevažuje jméno soudce a podřívá autoritu soudu. Za jednání poškozující postavení soudce se považuje rovněž jakékoliv úřední pochybení v podobě hrubé nedbalosti při plnění konkrétní soudcovské povinnosti nebo neomluvené neplnění konkrétní povinnosti [čl. 83 odst. 3 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*)]. Požadavky na zahájení disciplinárního řízení jsou obsaženy v čl. 84 citovaného zákona.

Podle čl. 85 odst. 1 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*) rozhoduje ve věcech zahájení kárného řízení proti soudcům **Soudcovská etická a disciplinární komise** (*Teisėjų etikos ir drausmės komisija*). Ta zkoumá odůvodněné návrhy osob týkající se zahájení kárného řízení proti konkrétnímu soudci, a to pouze pro konkrétní jednání nebo opomenutí, které může být důvodem k vyvození kárné odpovědnosti.

Pokud Soudcovská etická a disciplinární komise zahájí disciplinární řízení, je věc postoupena Čestnému soudu [srov. čl. 83 odst. 1 ve spojení s čl. 84 odst. 6 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*)]. V případech, kdy je zahájení kárného řízení odmítnuto, je rozhodnutí Soudcovské etické a disciplinární komise konečné a nelze se proti němu odvolat.

Po přezkoumání disciplinární žaloby může Čestný soud svým rozhodnutím dle čl. 86 odst. 1 citovaného zákona:

- 1) disciplinární žalobu zamítnout z důvodu neexistence důvodů kárné odpovědnosti;
- 2) zamítnout disciplinární žalobu z důvodu uplynutí lhůty;
- 3) omezit se na přezkum disciplinární žaloby;
- 4) uložit disciplinární sankci.

Čestný soud může uložit jednu z disciplinárních sankcí uvedených v čl. 87 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*):

- 1) napomenutí (*pareikšti pastabą*);
- 2) důtku (*pareikšti papeikimą*);
- 3) důraznou důtku (*pareikšti griežtą papeikimą*).

Čestný soud může navíc svým rozhodnutím dle čl. 86 odst. 2 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*):

- 1) navrhnout prezidentu republiky nebo Sejmu (*Seimas*), aby zákonem stanoveným postupem odvolal soudce z funkce;
- 2) navrhnout prezidentu republiky, aby požádal *Seimas* o zahájení řízení o obžalobě soudce.

Proti rozhodnutí Čestného soudu lze podat odvolání k Nejvyššímu soudu do deseti dnů od jeho přijetí [srov. čl. 86 odst. 2 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*)].

Etický kodex soudců nestanoví konkrétní pravidla a požadavky na chování soudců na sociálních sítích. Neexistuje ani žádný jiný oficiální dokument, který by takováto pravidla formuloval. Soudcovská etická a disciplinární komise se při posuzování podání týkajících se přípustného chování soudců na sociálních sítích tímto tématem zabývá ve svých rozhodnutích, odpovědích a konzultacích a poskytuje různé typy doporučení, čímž formuje aktuální praxi.¹⁹⁰

Statistiky porušení etiky

Soudcovská etická a disciplinární komise každoročně zveřejňuje své výroční zprávy, kde uvádí i statistické údaje.

V roce 2022 přijala Soudcovská etická a disciplinární komise 5 rozhodnutí (proti 6 soudcům), z nichž 3 soudci byli trestně stíháni. Disciplinární řízení nebylo zahájeno ve 2 případech, které se omezily na projednání uvedenou komisí.

V roce 2021 Soudcovská etická a disciplinární komise přijala 9 rozhodnutí: disciplinární řízení bylo zahájeno proti 4 soudcům, ve 3 případech disciplinární řízení nebylo po posouzení v Soudcovské etické a disciplinární komisí zahájeno, ve 2 případech nebylo zahájeno disciplinární řízení.

V roce 2020 se jednalo o 7 rozhodnutí přijatých Soudcovskou etickou a disciplinární komisí: proti 2 soudcům bylo zahájeno kárné řízení, ve 2 případech nebylo kárné řízení zahájeno, v 1 případě bylo kárné řízení zastaveno z důvodu neexistence subjektu kárné odpovědnosti, ve 2 případech nebylo kárné řízení zahájeno, ale omezilo se na projednání věci.

V roce 2019 Soudcovská etická a disciplinární komise přijala 8 rozhodnutí (proti 11 soudcům), z toho u 1 soudce bylo vedeno kárné řízení, ve 4 případech nebylo kárné řízení zahájeno po posouzení Soudcovskou etickou a disciplinární komisí, ve 3 případech kárné řízení nebylo zahájeno.

V roce 2018 Soudcovská etická a disciplinární komise přijala 16 rozhodnutí, z toho proti 2 soudcům bylo zahájeno kárné řízení, proti 5 soudcům bylo kárné řízení omezené na projednání v komisí, proti 8 soudcům nebylo zahájeno kárné řízení z důvodu absence důvodů kárné odpovědnosti, 1 rozhodnutí bylo odmítnuto z důvodu zániku mandátu soudce.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

K Etickému kodexu soudce je zpracován obsáhlý komentář označovaný jako praktická příručka (praktinis vadovas). Poslední praktická příručka je z roku 2022. Předchozí verze této příručky byly vydány v letech 2017 a 2018.¹⁹¹ Příručka podrobně rozebírá účel a cíle kodexu, jakožto jeho použití a zdroje, ze kterých vychází. Následně se věnuje rozboru jednotlivých etických zásad a jejich aplikaci. Rozbor je též doplněn o relevantní rozhodnutí Soudcovské etické a disciplinární komise a Čestného soudu.

Již výše zmíněná Soudcovská etická a disciplinární komise může dle čl. 85 odst. 1 zákona o soudech (*Teismų įstatymas, Nr. I-480*) též poskytovat soudcům poradenství v etických otázkách. Jak bylo sděleno k činnosti této komise ze strany Národní správy soudů, na základě vyhodnocení individuální situace a konkrétních okolností vytvoří doporučený model určitého chování, které odpovídá požadavkům soudcovské etiky. V roce 2022 Soudcovská etická a disciplinární komise poskytla 7 konzultací k různým otázkám – k problematice pronájmu nemovitostí, členství v „Rotary“ klubu, k právu na vědeckou a tvůrčí činnost a další.¹⁹²

V roce 2021 se jednalo o 5 konzultací, v roce 2020 o 1 konzultaci, v roce 2019 o 3 konzultace, v roce 2018 též o 3 konzultace, v roce 2017 též o 3 konzultace a v roce 2016 o 2 konzultace.

Dle Zprávy o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, bod 43., byl stálý vzdělávací program pro soudce „aktualizován tak, aby zahrnoval následující témata: ‚Etické požadavky na chování soudců‘; ‚Střet zájmů v soudní činnosti‘; ‚Limity podjatosti a nestrannosti‘; ‚Praktická aplikace Etického kodexu soudců‘; ‚Zvláštnosti řízení korupčních rizik v justici‘. Těchto povinných školení se účastní všichni noví soudci a předsedové soudů. Informace o vzdělávacích aktivitách jsou veřejné.“¹⁹³

191 Všechna vydání praktické příručky k Etickému kodexu jsou dostupné z: <https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-etikos-ir-drausmes-komisija/apie-komisija/182>

192 Odpověď litevské Národní správy soudů na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 14.

193 Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900016806c32e2>

Příklady dobré praxe

Praktická příručka k Etickému kodexu soudce je podrobně zpracovaná, včetně výkladu jednotlivých ustanovení, relevantních rozhodnutí Soudcovské etické a disciplinární komise a Čestného soudu. Význam této příručky také spočívá v její časté aktualizaci.

Pozitivně lze hodnotit také v praxi využívanou konzultační službu poskytovanou Soudcovskou etickou a disciplinární komisí. Rovněž zpracovávání statistických údajů ohledně disciplinárních provinění v rámci výročních zpráv této komise lze hodnotit kladně.

12.2 Státní zástupci

Forma etických kodexů, jejich působnost a závaznost

Etický kodex státních zástupců Litevské republiky (*Prokurorų etikos kodeksas*) byl přijat nařízením nejvyššího státního zástupce č. I-68 ze dne 30. dubna 2004. Následně byl v roce 2012 aktualizován (nařízení nejvyššího státního zástupce č. I-15 ze dne 9. ledna 2012). Etický kodex státních zástupců Litevské republiky je **závazný, vymahatelný a uplatní se na všechny státní zástupce. Uvedené plyne přímo z čl. 39 odst. 1 a 2 zákona o státním zastupitelství** (*prokuratūros įstatymas, Nr. I-599*), jakož i přímo z textu Etického kodexu státních zástupců Litevské republiky (srov. bod 15. citovaného etického kodexu: „*Státní zástupci nesou odpovědnost za porušení tohoto kodexu postupem stanoveným zákonem o státním zastupitelství Litevské republiky.*“).

Etický kodex státních zástupců Litevské republiky je dostupný online pro širokou veřejnost z webových stránek státního zastupitelství.¹⁹⁴

Oblasti chování, které upravuje Etický kodex státních zástupců Litevské republiky, se nijak zvláště neliší od obdobných úprav v porovnávaných státech. Etický kodex státních zástupců Litevské republiky upravuje požadavky na:

- A) spravedlnost – upravuje např. požadavek na rozumné a spravedlivé jednání a na přijímání uvážených rozhodnutí, včetně respektování principu presumpce nevinny;
- B) slušnost – obsahuje např. požadavek na to, aby státní zástupce nešířil pomlvy, zbytečně nekritizoval kolegy a nejednal arogantně;
- C) nezávislost;
- D) nestrannost;
- E) nezneužívání pravomocí – řeší např. otázky nepoužívání státního majetku k jiným účelům či nepoužívání úřední pravomoci k ovlivňování rozhodnutí jiných osob;
- F) požadavky na mlčenlivost;
- G) solidaritu s ostatními státními zástupci, – řeší např. otázky vzájemné výměny informací, znalostí a dovedností, nebo zdržení se veřejných a neoprávněných komentářů k práci jiných státních zástupců;
- H) respektování a dodržování práva – upravuje například požadavek na dodržování etických zásad;
- I) odpovědné jednání. – řeší např. otázku nepřijímání darů a jiných výhod.

Chování na sociálních sítích Etický kodex státních zástupců Litevské republiky zvláště neupravuje, nejsou k dispozici ani jiné materiály. Na etické otázky související s používáním sociálních sítí lze aplikovat obdobně pravidla obsažená v tomto kodexu.¹⁹⁵

194 Dostupné z: <https://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2017/04/2012-01-09-nr.-i-15-prokuroru-etikos-kodeksas.pdf>

195 Odpověď litevského státního zastupitelství na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 14.

Vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení

Jak již bylo uvedeno výše, Etický kodex státních zástupců Litevské republiky je závazný a vymahatelný. Příslušnou institucí ve věcech kárného řízení státních zástupců je **Etická komise státních zástupců** (*Prokurorų etikos komisija*). Čl. 40 odst. 1 zákona o státním zastupitelství (*prokuratūros įstatymas, Nr. I-599*) stanoví, že za porušení etického kodexu státních zástupců mohou být státnímu zástupci uloženy tato disciplinární opatření:

- 1) napomenutí (*pastaba*);
- 2) důtka (*papeikimas*);
- 3) přeřazení na nižší funkci (*perkėlimas į žemesnes pareigas*);
- 4) zbavení funkce (*atleidimas iš tarnybos*).

Propuštění ze služby může být státnímu zástupci dle čl. 40 odst. 2 bod 5) zákona o státním zastupitelství (*prokuratūros įstatymas, Nr. I-599*) uloženo za porušení Etického kodexu státních zástupců Litevské republiky, které diskredituje autoritu státního zastupitelství a důvěru veřejnosti ve státní zastupitelství.

Okruh osob, které mohou podat podnět k prošetření jednání státního zástupce, jsou uvedeny v čl. 41 odst. 2 citovaného zákona.

Co se týče odvolání proti rozhodnutí, čl. 42 odst. 5 citovaného zákona uvádí, že proti usnesení o uložení služební trestu lze podat odvolání do jednoho měsíce ode dne jeho oznámení a proti usnesení o zbavení funkce státního zástupce lze podat odvolání k soudu postupem podle zákona o správním řízení (*administracinių bylių teisenos įstatymas, Nr. VIII-1029*) do jednoho měsíce ode dne doručení usnesení.

Statistiky týkající se porušení pravidel etiky uvedených v Etickém kodexu státních zástupců Litevské republiky nejsou dostupné.

Vzdělávání a podpora v oblasti etiky

K Etickému kodexu státních zástupců Litevské republiky je vydán obsáhlý komentář, označovaný jako praktická příručka (*Lietuvos respublikos prokurorų etikos kodekso taikymo, praktinis vadovas – Uplatňování etického kodexu státních zástupců Litevské republiky, praktická příručka*).¹⁹⁶ Příručka podrobně rozebírá jednotlivé etické zásady a jejich aplikaci. Rozbor je též doplněn o relevantní rozhodnutí Etické komise státních zástupců.

Jak uvádí Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2019 v bodě 53: „školení o etice [...] se konají pravidelně nejen na generálním státním zastupitelství, ale i na úrovni regionálních státních zastupitelství. V období od listopadu 2016 do listopadu 2018 se uskutečnilo 37 školení o otázkách relevantních pro jednání státních zástupců (například ‚etika státních zástupců‘, ‚relevantní otázky etiky státních zástupců‘, ‚profesní etika ve státní službě‘ a ‚identifikace, řízení a prevence střetu zájmů‘), kterých se zúčastnilo více než 500 státních zástupců.“¹⁹⁷

Ze strany litevského nejvyššího státního zastupitelství (*Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros*) bylo Zpracovateli sděleno, že v poslední době státní zastupitelství školení, která by se věnovala tématu etických otázek, nepořádá.¹⁹⁸

196 Dostupné z: <https://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2017/03/prokurorų-etikos-kodekso-taikymo-praktinis-vadovas-red.pdf>

197 Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2019, dostupné z: <https://rm.coe.int/greco4-2019-18-fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-resp/168096d994>

198 Odpověď litevského státního zastupitelství na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 14.

V roce 2017 byla přijata novela jednacího řádu Etické komise státních zástupců, kterou byla zakotvena její doplňková funkce, a to poskytování konzultací k otázkám etiky. Státní zástupce je oprávněn obrátit se na ni se žádostí o konzultaci týkající se jeho osoby nebo jeho činnosti, u níž má určité pochybnosti z hlediska etiky (srov. bod 55 Usnesení o příkazu Nejvyššího státního zástupce Litevské republiky ze dne 9. ledna 2012 č. I-16 „*O schválení jednacího řádu Etické komise státních zástupců*“¹⁹⁹). Konzultace Etické komise státních zástupců byly zveřejněny na internetových stránkách státního zastupitelství, kde se s nimi může kdokoliv seznámit.²⁰⁰ Za pět let komise poskytla 10 konzultací.

Příklady dobré praxe

Etické komise státních zástupců je činná v mnoha oblastech, kladně lze hodnotit zveřejňování proběhlých konzultací, které přispívají ke zvyšování důvěryhodnosti státního zastupitelství.

199 *Isakymas dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. I-16 „Dėl Prokurorų etikos komisijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo.* Dostupné z: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7bd84840cc6211e3a8ded1a0f5aff0a9/asr>

200 Dostupné z: <https://www.prokuraturos.lt/lt/komisijos/prokuroru-etikos-komisija/konsultacijos/5442>

13 Závěr

13.1 Shrnutí poznatků

Zpracovatel níže předkládá shrnutí získaných informací k jednotlivým oblastem, a to vždy v porovnání se stavem v České republice. Obecně je možné považovat situaci ohledně etických kodexů soudců a státních zástupců v České republice za velmi uspokojivou. Pro soudce i státní zástupce jsou vydány etické kodexy či dokumenty obdobného charakteru, které jsou dobrým signálem pro širokou veřejnost ohledně deklarace a dodržování nejvyšších profesních standardů eticky souladného chování. Je možné konstatovat, že všechny tyto platné etické kodexy či dokumenty obdobného charakteru jsou zpracovány na vysoké úrovni, a to včetně souvisejících podpůrných materiálů, jakými jsou například obsáhlé komentáře rozvíjejí obsažené etické principy.

Soudci

1 FORMA A ZÁVAZNOST

V současné době v České republice nezávisle na sobě existují dva etické kodexy, a to Etický kodex soudce, který byl zpracován pod vedením současného předsedy Nejvyššího soudu JUDr. Petra Angyalossyho, Ph.D., a Etické zásady chování soudce, jejichž autorem je Soudcovská unie České republiky. Společně těmto kodexům je, že nejsou závaznou normou a samo o sobě porušení pravidel obsažených v Etickém kodexu soudce či Etických zásadách chování soudce nevede ke kárnému řízení, pokud zároveň nenaplní předpoklady v zákoně o soudech a soudcích. Pokud by předpoklady uvedené v zákoně o soudech a soudcích naplněny byly, bude zahájeno běžné kárné řízení před Nejvyšším správním soudem.

Všechny posuzované státy mají etické kodexy, etické principy či jiné dokumenty povahy etického kodexu ve psané formě. Co se týče otázky závaznosti těchto kodexů, v porovnávaných státech převažuje nezávazná povaha těchto kodexů. Tak tomu je kromě České republiky i v Německu, Rakousku, Kanadě, Švédsku, Finsku a Dánsku. Naopak závaznými jsou příslušné etické kodexy či obdobné dokumenty pro soudce v Norsku, v Estonsku na Slovensku a v Litvě.

2 UPRAVENÉ OBLASTI CHOVÁNÍ A JEDNÁNÍ

Etický kodex soudce je rozdělen do 4 částí, a to: I. Nezávislost, II. Nestrannost a rovnost, III. Bezúhonnost a důstojnost, IV. Odbornost a svědomitost. Jednotlivé části následně upravují dílčí otázky jako například přijímání darů a jiných výhod, vztah soudce s médii či chování soudce na sociálních sítích. Právě ve srovnání s ostatními porovnávanými státy je úprava chování na sociálních sítích spíše vzácnou součástí etických kodexů, a je proto třeba tuto úpravu vyzdvihnout.

Etické zásady chování soudce dělí etická pravidla do 6 částí, a to: I. Nezávislost, II. Nestrannost, III. Bezúhonnost, IV. Důstojnost, V. Rovnost, VI. Odbornost. Jednotlivé části poté upravují dílčí otázky, kdy je vhodné zmínit ne zcela tradiční prohlubování odborných znalostí včetně vývoje mezinárodního práva.

Všechny kodexy či obdobné dokumenty víceméně upravují stejné oblasti. Úpravy jednotlivých etických kodexů či obdobných dokumentů se tak dotýkají otázek nezávislosti, nestrannosti, rovnosti, bezúhonnosti či odbornosti. Z těchto úprav následně vystupují některé, které ve srovnání s ostatními porovnávanými státy nejsou zcela tradiční. V Litvě jde například o řešení otázky úcty a loajality ke státu. V Norsku je navíc řešena například povinnost zasáhnout, pokud se soudce dozví o podstatném porušení povinností jiným soudcem. V Německu jsou naopak upraveny požadavky na umírněnost, lidskost a odvahu daného soudce.

3 ZPŮSOB ZVEŘEJNĚNÍ

Ve všech porovnávaných státech jsou etické kodexy či jiné dokumenty povahy etického kodexu dostupné online pro širokou veřejnost.

4 PŮSOBNOST

V České republice je Etický kodex soudce svou působností vztažen na všechny soudce, a to díky projednání jednotlivými soudcovskými radami. Etické zásady chování soudce se ze své podstaty vztahují pouze na členy Soudcovské unie České republiky.

Co se týče působnosti etických kodexů či obdobných dokumentů povahy etického kodexu v ostatních porovnávaných státech, ve většině těchto zemí je skutečnost, že se působnost vztahuje na všechny soudce, výslovně uvedena.

V některých státech, jako je Rakousko, Německo, Finsko a Švédsko, všeobecná působnost na všechny soudce nevyplývá přímo z textu daných etických pravidel. Principy v těchto pravidlech obsažené by však měly být společné pro chování a jednání všech soudců, a proto je možné všeobecnou působnost těchto etických pravidel dovozovat.

5 METODICKÁ PODPORA

V České republice byl k Etickému kodexu soudce vydán obsáhlý komentář. Podobně byl Soudcovskou unií České republiky ve vztahu k Etickým zásadám chování soudce vydán Otevřený soubor etických dilemat soudce, který je dostupný na jejich webových stránkách.

Obdobně jsou ve většině porovnávaných států dostupné komentáře či praktické příručky. V této souvislosti je nutné vyzdvihnout dokument, který nemá v porovnávaných státech obdoby, a to nejen svým rozsahem. V Německu bylo připraveno na doporučení skupiny GRECO kompendium etických a profesních standardů pro soudce a státní zástupce, které čítá přes 500 stran. Ve Švédsku jsou naopak dostupné tři obsáhlé publikace (Správné chování soudců – zásady a problémy; etika a odpovědnost; profesní odpovědnost a dohled), které rozebírají široké spektrum etických otázek.

6 VYMAHATELNOST

Etický kodex soudce ani Etické zásady chování soudce nejsou závazné a vymahatelné, a tedy jejich porušení není kárným proviněním a ani za jejich porušení nelze uložit kárné opatření. Jak již bylo uvedeno výše v bodě 01 FORMA A ZÁVAZNOST, kárná odpovědnost by nastala až při současném porušení příslušných ustanovení zákona o soudech a soudcích.

Vzhledem k tomu, že ve většině ostatních porovnávaných států nejsou etické kodexy nebo obdobné dokumenty povahy etického kodexu závazné, nemohou být ani vymahatelné.

Na Slovensku, v Norsku, Estonsku a v Litvě však vzhledem k závaznosti příslušných etických kodexů může vést porušení pravidel ke kárnému řízení dle předpokladů v příslušných zákonech.

7 INSTITUTY ŘEŠÍCÍ PORUŠENÍ ETIKY

Jak již bylo zmíněno výše, v České republice nevede porušení etických pravidel ke kárnému řízení, pokud zároveň nenaplní předpoklady v zákoně o soudech a soudcích.

V Litvě rozhoduje ve věcech zahájení kárného řízení proti soudcům Soudcovská etická a disciplinární komise. Následné disciplinární řízení probíhá před Čestným soudem. Na Slovensku probíhá klasické kárné řízení před Nejvyšším správním soudem. V Norsku řeší porušení Etických zásad chování soudců Dozorčí výbor. Dozorčí výbor obvykle dospěje k závěru, že soudce porušil pravidla řádného chování soudce, přičemž jakožto referenční kritérium řádného chování použije tamní etický kodex – Etické zásady chování soudců. V Estonsku řeší porušení Etického kodexu Disciplinární komora. Disciplinární komora uvádí, že při výkladu jak pojmu nevhodné jednání, tak pojmu nevhodný výkon úředních povinností, může být vycházeno z pravidel obsažených v Etickém kodexu.

Jak již bylo uvedeno výše, ve zbylých státech jsou etické kodexy či obdobné dokumenty povahy etického kodexu nezávazné, a tudíž nevymahatelné.

8 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ PORUŠENÍ ETIKY

Jak již bylo zmíněno výše, v České republice nevede porušení etických pravidel ke kárnému řízení, pokud zároveň nenaplní předpoklady v zákoně o soudech a soudcích.

Na Slovensku je možné za spáchání kárného provinění uložit následující opatření: napomenutí, snížení platu až o 30 % na dobu nejvíce 3 měsíců. Při opětovném provinění, které dotyčný spáchal před zahlazením prvního provinění, lze uložit uvedené snížení platu až na dobu 6 měsíců. V případě drobných pracovních nedostatků či poklesků v chování může subjekt, který je oprávněn podat kárný návrh, soudci jednání písemně vytknout, pokud je takováto forma nápravy dostačující.

V Norsku může být soudci udělena výtka nebo varování. Dozorčí výbor může též vydat stanovisko k tomu, co se považuje za řádné chování soudce, aniž by soudci uložil kárné opatření. V Estonsku jsou možnými kárnými sankcemi, které mohou soudce postihnout, napomenutí, pokuta až do výše jednoho měsíčního platu, snížení platu nebo odvolání z funkce. V Litvě může Čestný soud uložit soudci jednu z disciplinárních sankcí (napomenutí, důtka, důrazná důtka). Čestný soud může navíc navrhnout odvolání soudce z funkce, nebo požádat o zahájení řízení o obžalobě soudce.

Jak již bylo uvedeno výše, ve zbylých státech jsou etické kodexy či obdobné dokumenty povahy etického kodexu nezávazné, a tudíž nevymahatelné.

9 PORADENSTVÍ

V České republice převažuje přístup, že by si soudce měl být schopný vyřešit etické otázky sám. To však nevylučuje možnost daného soudce obrátit se s žádostí o radu na předsedu soudu, ministra spravedlnosti či Etický soud Soudcovské unie České republiky, který je otevřen nejen členům Soudcovské unie České republiky.

Ve většině ostatních porovnávaných států je možné žádat o doporučení ohledně řešení etických otázek souvisejících s výkonem úřadu soudce soudcovské rady či jiné speciálně vytvořené rady (či jinak označené jako výbory, komise, sbory) pro etiku. Například v Rakousku byla zřízena v roce 2017 Rada pro etiku. Obdobný výbor pro soudcovskou etiku byl zřízen též při Norské asociaci soudců.

10 ŠKOLENÍ

Obecně se vzdělávání soudců v otázkách etiky věnuje též Justiční akademie a krajské soudy. Justiční akademie běžně pořádá nepovinné třídní semináře dvakrát ročně a za rok se jich zúčastní okolo 100 soudců a státních zástupců. Krom toho Nejvyšší soud pravidelně pořádá tzv. Kulaté stoly k etice, které slouží k debatě o etických otázkách na vybrané téma.

Co se týče školení v oblasti soudcovské etiky, v ostatních státech je tato oblast zpravidla zajišťována příslušnou justiční akademií či podobnou institucí odpovědnou za vzdělávání soudců. V některých státech jsou etické otázky už součástí přípravy na výkon funkce. Je tomu tak například na Slovensku, v Rakousku, Švédsku, Estonsku.

11 STATISTIKY

V České republice neexistují samostatné statistiky, které by se věnovaly přímo porušení etických kodexů.

V Norsku jsou omezené informace veřejně dostupné ze zpráv Dozorčího výboru. Do roku 2020 Dozorčí výbor rozhodl o uložení disciplinárního opatření celkem v 87 případech, přičemž v sedmi z nich bylo vydáno varování.

V Litvě jsou statistické údaje týkající se porušení etiky zpracovány ve výročních zprávách Soudcovské etické a disciplinární komise. Z posledních dostupných dat za rok 2022 vyplývá, že v roce 2022 přijala Soudcovská etická a disciplinární komise 5 rozhodnutí (proti 6 soudcům), z nichž 3 soudci byli trestně stíháni. Disciplinární řízení nebylo zahájeno ve 2 případech, které se omezily na projednání uvedenou komisí.

V ostatních porovnávaných státech se takové statistiky nevedou.

13.2 Státní zástupci

1 FORMA A ZÁVAZNOST

Státní zástupci v České republice disponují Etickým kodexem státního zástupce ze dne 16. 4. 2019 s účinností od 1. 5. 2019, který byl přijat jako tzv. společné opatření. Etický kodex státního zástupce je závazný pro všechny státní zástupce. Tato závaznost vyplývá přímo z čl. III odst. 1 společného opatření.

Všechny porovnávané státy mají etické kodexy či podobný dokument obsahující etické principy ve psané formě. V porovnání s ostatními státy, jejichž úpravy byly předmětem této studie, jsou příslušné etické kodexy či dokumenty obdobné povahy závazné ve více státech v porovnání s etickými kodexy soudců. Závazné jsou tak příslušné etické kodexy či dokumenty obdobné povahy pro státní zástupce na Slovensku, v Kanadě, Dánsku, Norsku, Švédsku, Estonsku a v Litvě. Naopak nezávazné jsou etické kodexy či obdobné dokumenty pro státní zástupce v Rakousku, Německu a Finsku.

2 UPRAVENÉ OBLASTI CHOVÁNÍ A JEDNÁNÍ

V České republice Etický kodex upravuje zákonnost a nezávislost, nestrannost, odbornost, důvěryhodnost, důstojnost a vystupování a též oblast spolupráce nejen s ostatními státními zástupci, ale i s dalšími orgány, a to i zahraničními. Jednotlivé oblasti upravují dílčí otázky jako například přijímání darů či zdvořilého a slušného vystupování, včetně vhodného oblékání.

Všechny kodexy či obdobné dokumenty víceméně upravují stejné oblasti. Důraz je kladen na řešení otázek nezávislosti, nestrannosti, rovnosti, osobní integrity a bezúhonnosti, diskrétnosti, přijímání darů či kontaktu s veřejností. Obdobně jako v případě etických kodexů soudců z těchto úprav následně vystupují některé, které ve srovnání s ostatními porovnávanými státy nejsou zcela tradiční. Na Slovensku jde například o požadavek zvyšovat nejen své odborné vědomosti, ale též sociální dovednosti a vybrané osobnostní kvality. V Dánsku je kladen požadavek na obezřetné používání ironie či slangu nebo na přístup do registrů a specializovaných systémů v souladu se zákonem.

3 ZPŮSOB ZVEŘEJNĚNÍ

Etický kodex státního zástupce je dostupný z webových stránek Nejvyššího státního zastupitelství.

Všechny kodexy či obdobné dokumenty jsou dostupné online pro širokou veřejnost. Výjimku v tomto směru tvoří Dánsko, kdy jsou veřejně nedostupné doplňující Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství.

4 PŮSOBNOST

V České republice se Etický kodex státního zástupce výslovně vztahuje na všechny státní zástupce.

Obdobnou výslovnou deklaraci všeobecné působnosti je možné nalézt v etických kodexech či dokumentech obdobné povahy na Slovensku, v Kanadě, Dánsku, Norsku, Estonsku, Litvě a Švédsku. V ostatních státech všeobecná působnost na všechny státní zástupce nevyplývá přímo z textu daných etických pravidel. Principy v těchto pravidlech obsažené by však měly být společné pro chování a jednání všech státních zástupců, a proto je možné všeobecnou působnost těchto etických pravidel dovozovat.

5 METODICKÁ PODPORA

V České republice je k Etickému kodexu státních zástupců dostupný komentář, který poskytuje ke každému odstavci podrobný výklad, jakož i přílehlavou judikaturu.

Komentář k etickému kodexu či dokumentu obdobné povahy je v současné době skoro standardem. Téměř všechny státy disponují komentáři k příslušným etickým kodexům či dokumentům obdobné povahy. Výjimku zde tvoří státní zástupci v Kanadě a Finsku, kteří příslušnými komentáři nedisponují.

V této souvislosti je nutné vyzdvihnout dokument, který nemá v porovnávaných státech obdoby, a to nejen svým rozsahem. V Německu bylo na doporučení skupiny GRECO kompendium etických a profesních standardů pro soudce a státní zástupce, které čítá přes 500 stran. Dále je také nutné vyzdvihnout přístup v Norsku, kde státní zástupci disponují navíc dokumentem s 58 příklady etických dilemat.

6 VYMAHATELNOST

Porušení Etického kodexu státního zástupce může založit odpovědnost za kárné provinění. Tento závěr je však do jisté míry relativizován kárnou rozhodovací praxí. V kárných řízeních nebylo dosud vydáno rozhodnutí, ve kterém by byla dovozena kárná odpovědnost státního zástupce na základě porušení Etického kodexu státního zástupce, resp. předchozího Kodexu profesionální etiky státního zástupce. Kárný soud doposud dovozuje kárnou odpovědnost pouze na základě porušení příslušných ustanovení zákona o státním zastupitelství.

Co se týče situace v ostatních porovnávaných státech, jak již bylo uvedeno výše, závazné, a tedy vymahatelné, jsou příslušné etické kodexy či dokumenty obdobné povahy pro státní zástupce na Slovensku, v Kanadě, Dánsku, Norsku, Švédsku, Estonsku a v Litvě. Naopak nezávazné, a tedy nevymahatelné, jsou etické kodexy či obdobné dokumenty pro státní zástupce v Rakousku, Německu a Finsku.

7 INSTITUTY ŘEŠÍCÍ PORUŠENÍ ETIKY

Co se týče průběhu kárného řízení v České republice, v rámci kárného řízení jedná a rozhoduje kárný soud, kterým je Nejvyšší správní soud. Samotné kárné řízení se vždy zahajuje na návrh, který jsou oprávněni podat subjekty uvedené v § 8 odst. 5 zákona č. 7/2002 Sb. Obviněný je oprávněn si zvolit obhájce z řad státních zástupců nebo advokátů.

V ostatních porovnávaných státech, kde jsou etické kodexy či obdobné dokumenty obsahující etické principy vymahatelné, jsou instituty řešící porušení etiky různé. Například na Slovensku probíhá klasické disciplinární řízení před Nejvyšším správním soudem. V Litvě je příslušnou institucí ve věcech kárného řízení státních zástupců je Etická komise státních zástupců.

8 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ PORUŠENÍ ETIKY

V České republice dojde-li senát většinou všech hlasů k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, může státnímu zástupci uložit podle závažnosti kárného provinění některé z těchto kárných opatření: důtku, snížení platu až o 30 % na dobu nejdéle 1 roku a při opětovném kárném provinění, jehož se státní zástupce dopustil v době před zahlázením kárného postihu, na dobu nejdéle 2 let a odvolání z funkce. Pokud je projednání kárného provinění státního zástupce postačující, lze od jeho uložení upustit. V případě drobných nedostatků a poklesků může jednání být bez zahájení kárného řízení vedoucím státním zástupcem písemně vytknuto.

V ostatních porovnávaných státech, kde jsou etické kodexy či obdobné dokumenty obsahující etické principy vymahatelné jsou způsoby řešení porušení etiky různé. Například na Slovensku může kárný senát většinou svých hlasů prokurátorovi za kárné provinění udělit písemnou důtku nebo snížení základního platu až o 15 % nejvýše na tři měsíce; při opětovném disciplinárním provinění, kterého se dopustil v době před zahlázením kárného opatření, nejvýše na šest měsíců. V případě spáchání závažného provinění lze uložit trest v podobě snížení základního platu o 15 % až 50 %, nejvýše na jeden rok, odvolání z funkce vedoucího prokurátora, přeložení na prokuraturu nižšího stupně nebo zbavení funkce.

Dalším příkladem může být Estonsko, kde je možné státnímu zástupci uložit napomenutí, snížení platu či zbavení funkce. V Litvě lze státnímu zástupci obdobně uložit napomenutí, důtku, přeřadit jej na nižší funkci či jej dokonce funkce zbavit.

9 PORADENSTVÍ

V České republice poskytuje stanoviska k etickým otázkám Etická komise Unie státních zástupců České republiky. Dále mohou dle čl. IV společného opatření vedoucí státní zástupci poskytovat na žádost konzultace k výkladu a do-
držování Etického kodexu státního zástupce.

Co se týče situace v ostatních porovnávaných státech, poradenství v otázkách etiky většinou mohou poskytnout nadřízení daných státních zástupců. V Litvě poskytuje poradenství Etická komise státních zástupců. Litevský státní zástupce je oprávněn obrátit se na ni se žádostí o konzultaci týkající se jeho osoby nebo jeho činnosti, u níž má určité pochybnosti z hlediska etiky. Konzultace Etické komise státních zástupců byly zveřejněny na internetových stránkách státního zastupitelství, kde se s nimi může kdokoliv seznámit.

10 ŠKOLENÍ

V České republice je vzdělávání v otázkách etiky pro všechny státní zástupce povinné. Etických otázek spojených s výkonem funkce státního zástupce se týká školení při nástupu do funkce a dále každé tři roky. Obecně se vzdělávání státních zástupců v otázkách etiky věnují též Justiční akademie a krajská, vrchní a Nejvyšší státní zastupitelství.

Ve většině porovnávaných států zajišťuje školení v otázkách etiky státních zástupců justiční akademie či podobná instituce odpovědná za vzdělávání státních zástupců. Například v Dánsku Ředitel státního zastupitelství vytvořil „tréninkový balíček“ na téma etiky. Etika je též součástí školení nových státních zástupců (zaměřeno na typická etická dilemata v praxi). Dle katalogu školení pro rok 2023 je první modul školení pro nové státní zástupce nazván Role státního zástupce a úvod do správné práce u soudu. Součástí tohoto školení je správné chování a etika ve státním zastupitelství.

11 STATISTIKY

V České republice a ani v ostatních porovnávaných státech neexistují samostatné statistiky, které by se věnovaly přímo porušení etických kodexů či obdobných dokumentů.

13.2 Shrnutí příkladů dobré praxe

Zpracovatel nakonec přistupuje ke shrnutí a zobecnění příkladů dobré praxe, které v porovnávaných státech identifikoval.

Předně Zpracovatel akcentuje, že deklarovaná nezávaznost kodexu či naopak jako deklarovaná závaznost a vy-mahatelnost napomáhá jednoznačnému určení povahy dokumentu. Dále je nutné kladně hodnotit zakotvení kodexu jako interpretační pomůcky při výkladu relativně neurčitých právních norem spojených s povinnostmi soudce.

Na základě provedené studie se zdá vhodná též soustavná činnost samosprávného orgánu charakteru soudcovské rady v oblasti profesní etiky soudců či obdobného orgánu pro potřeby státních zástupců. Samosprávný orgán tohoto charakteru garantuje kontinuitu v oblasti řešení etických otázek, se kterými se mohou soudci či státní zástupci potýkat. Existence tohoto orgánu navíc umožňuje flexibilně reagovat na aktuálně řešené problémy, a to formou vydávání různých stanovisek či metodik. Další výhodou tohoto přístupu je současně eliminace nebezpečí nevhodné ingerence moci výkonné (či zákonodárné) do nezávislosti soudů či do nezávislosti státních zastupitelství.

Zpracovatel též hodnotí kladně zpracování komentáře (či obdobného dokumentu) k etickým zásadám, obsahujícího podrobnější výklad etických doporučení. Vhodné doplnění takového komentáře představuje relevantní kárná judikatura. Obdobně je možné přivítat zpracování praktické příručky (či obdobného dokumentu) obsahujícího modelové (fiktivní) případy a poskytující návod postupu v konkrétních eticky nejasných situacích. Vhodné je taktéž doplnění komentáře, příručky či obdobných dokumentů o modelové otázky, které mohou napomoci v rozhodování při řešení konkrétního etického dilematu.

Přínosné je též provedení opatření, která zajistí, že bude existovat možnost konzultací v konkrétních případech u nezávislého orgánu. V této souvislosti se nejvíce vhodné omezení konzultací pouze na konzultace prostřednictvím vedoucího zaměstnance či nadřízeného subjektu. Nadto je vhodné umožnit položení dotazu anonymně. I tímto opatřením se může přispět k tomu, že konzultace jsou objektivní a důvěrné a nezávisí na vedoucím zaměstnanci nebo nadřízeném subjektu.

Konečně, Zpracovatel akcentuje probíhající školení zaměřená na profesní etiku jako součást přípravy na výkon profese soudce či státního zástupce. Povinná školení o profesní etice pro začínající soudce a státní zástupce či čeka-tele tak mohou ve svém důsledku přispívat ke vysoké důvěře v justici daného státu.

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář

14 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Rakousko – Ministerstvo spravedlnosti

Příloha č. 2 – Rakousko – Svaz rakouských soudců

Příloha č. 3 – Německo – Spolkový soudní dvůr

Příloha č. 4 – Norsko – Norská správa soudů

Příloha č. 5 – Norsko – Státní zastupitelství (1. odpověď)

Příloha č. 6 – Norsko – Státní zastupitelství (2. odpověď)

Příloha č. 7 – Finsko – Poradní sbor pro etiku soudců

Příloha č. 8 – Finsko – Národní správa soudů

Příloha č. 9 – Švédsko – Národní správa soudů

Příloha č. 10 – Švédsko – Státní zastupitelství

Příloha č. 11 – Estonsko – Nejvyšší soud

Příloha č. 12 – Estonsko – Státní zastupitelství

Příloha č. 13 – Litva – Národní správa soudů

Příloha č. 14 – Litva – Státní zastupitelství

Příloha č. 15 – Dánsko – Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství

15 Seznam použitých zkratek

Listina základních práv a svobod – usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

společné opatření – opatření ze dne 16. 4. 2019, č. j. 7 SPR 269/2017

Ústava – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 7/2002 Sb. – zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů

zákon o soudech a soudcích – zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

zákon o státním zastupitelství – zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

zákon o Ústavním soudu – zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

ZSS – zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

16 Seznam použitých zdrojů

1 ČESKÁ REPUBLIKA

DERKA, Ladislav. Etické meze působení soudce na sociálních sítích. Soudcovská unie České republiky [online]. 2017 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z:

<http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>

Etické zásady chování soudce, dostupné z <https://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>

Etický kodex soudce, dostupný z:

<https://justice.cz/documents/16809/0/Etick%C3%BD+kodex+soudc%C5%AF-2020.pdf/113b03de-faf7-43f0-a5c8-3bd04401c732>

Etický kodex státního zástupce, dostupný z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/eticky-kodex-statniho-zastupce/>

FINDEJS, Stanislav. Etický kodex – co nového přináší. Právní prostor [online]. 2020 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z:

<https://www.pravniprostor.cz/nazory/glosa-stanislava-findejse/eticky-kodex-co-noveho-prinasi>

Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2016, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c319a>

Komentář k Etickému kodexu soudce, dostupný z:

[https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/\\$file/ETICK%C3%9D%20KODEX%20\(2\).pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/$file/ETICK%C3%9D%20KODEX%20(2).pdf)

Komentář k Etickému kodexu státního zástupce, dostupný z:

<https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/eticky-kodex-statniho-zastupce/>

LATA, J., PAVLÍK, J., ZEZULOVÁ, J. Zákon o státním zastupitelství. Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13

Návrh kodexu chování soudců zpracovaného v roce 2001 v Bangalore, dostupné z:

<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/03/Bangalore-Principles-of-Judicial-Conduct-instrument-2002-eng.pdf>

Otevřený soubor etických dilemat soudce, dostupné z:

<https://www.soudci.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%C3%BDch-dilemat-soudce.html>

Prohlášení Etické komise k účasti státních zástupců v orgánech právnických osob 7. listopadu 2011, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/prohlaseni-eticke-komise-k-ucasti-statnich-zastupcu-v-organech-pravnickyh-osob/>

Setkání zástupců soudcovských rad – vysvětlující přípis ze dne 1. 9. 2020. Dostupný z:

<https://www.justice.cz/documents/15689/2426015/TMP08175623Setkani+zastupcu+soudcovskych+rad+-+vysvetlujici+dopis.docx/8a73052a-de51-46d2-8318-c269a73ef727>

Stanovisko – Mgr. Věra Nováková ze dne 1. prosince 2010, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-mgr-vera-novakova/>

Stanovisko Etické komise k členství státních zástupců v Rotary klubech s pravidly profesní etiky

ze dne 26. listopadu 2012, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-clenstvi-statnich-zastupcu-v-rotary-klubech-s-pravidly-profesni-etiky/>

Stanovisko Etické komise k možnosti státního zástupce vykonávat lektorskou činnost na základě živnostenského oprávnění ze dne 12. listopadu 2019, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-moznosti-statniho-zastupce-vykonavat-lektorskou-cinnost-na-zaklade-zivnostenskeho-opravneni/>

Stanovisko Etické komise k pořádání výstav v prostorách státního zastupitelství ze dne 10. srpna 2012, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-poradani-vystav-v-prostorach-statniho-zastupitelstvi/>

Stanovisko Etické komise k účasti státních zástupců v televizních vědomostních soutěžích ze dne 14. května 2015, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-ucasti-statnich-zastupcu-v-televiznich-vedomostnich-soutezich/>

Stanovisko Etické komise k užívání obecních bytů státními zástupci za zvýhodněných podmínek

ze dne 22. února 2019, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-k-uzivani-obecnich-bytu-statnimi-zastupci-za-zvyhodnenych-podminek/>

Stanovisko Etické komise USZ k vystoupení JUDr. M. Prokešové ze dne 7. června 2011, dostupné z:

<https://www.uniesz.cz/stanovisko-eticke-komise-usz-k-vystoupeni-judr-m-prokesove/>

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1289/2011

Ostatní internetové zdroje:

Článek „Etický kodex soudců je hotový, Angyalossy jej předal Benešové“, dostupné z:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/eticky-kodex-soudcu-je-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove-110432>

Článek „Etický kodex? Ubylo kárných prohřešků u soudců, řekl předseda Nejvyššího soudu“, dostupné z:

<https://www.ceska-justice.cz/2022/10/eticky-kodex-ubylo-karnych-prohresku-u-soudcu-rekl-predseda-nejvyssiho-soudu/>

Článek „Je nás hodně nebo málo?“, dostupné z:

<http://www.sucr.cz/zpravy-a-stanoviska/slovo-soudce/762-je-nas-hodne-nebo-malo-.html>

Článek „Krátké z justice: Přijetí soudcovského etického kodexu se začíná komplikovat“, dostupné z:

https://www.lidovky.cz/byznys/kratce-z-justice-prijeti-soudcovskeho-etickeho-kodexu-se-zacina-komplikovat.A200829_212603_ln_byznys_pravo_ssu

Článek „Marie Benešová chce jednotný etický kodex pro soudce. ‚Ať se ministerstvo drží stranou,‘ reagují“, dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soud-soudci-eticky-kodex-marie-benesova-ministerstvo-spravedlnosti_1908011219_dok

Článek „Rozhovor: Petr Angyalossy – Stát se soudcem byl můj životní sen, jako předseda však mohu přiložit ruku k dílu a být justici prospěšný i v jiných směrech“, dostupné z:

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/rozhovor-petr-angyalossy-stat-se-soudcem-byl-muj-zivotni-sen-jako-predseda-vsak-mohu-prilozit-ruku-k-dilu-byt-justici-prospesny-i-v-jinych-smerech>

Článek „Soudcovskou unii znovu povede její někdejší prezident Libor Vávra“, dostupné z:

<https://www.ceska-justice.cz/2020/11/soudcovskou-unii-povede-jeji-nekdejsi-prezident-libor-vavra/>

Článek „Soudcovská unie České republiky, dostupné z: <https://www.soudci.cz/o-nas/su-cr.html>

2 SLOVENSKO

Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017, dostupné z:

<https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/168075f4b7>

Etický kódex prokurátora, dostupný z:

<https://www.genpro.gov.sk/eticka-komisia-prokuratury/eticky-kodex-prokuratora-3970.html>

Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2013, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca488>

Komentář k Etickému kódexu prokurátora, dostupné z:

<https://www.genpro.gov.sk/eticka-komisia-prokuratury/komentar-k-etickemu-kodexu-prokuratorov-3971.html>

Stanovisko Súdnej rady Slovenskej republiky z 30. apríla 2018 k interpretácii Zásad sudcovskej etiky podľa čl. V ods. 1 písm. a) Zásad sudcovskej etiky, dostupné z:

https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/916_stanovisko-sudnej-rady-slovenskej-republiky-z-30-aprila-2018-k-interpretacii-zasad-sudcovskej-etiky-podla-cl-v-ods-1-pism-a-zasad-sudcovskej-etiky.pdf?csrt=6039960107433892501

Zásady sudcovskej etiky, dostupné z: <https://www.sudnarada.gov.sk/zasady-sudcovskej-etiky/>

Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca50e>

3 RAKOUSKO

Deklarace z Welsu (*Welser Erklärung*), dostupné z:

<https://richtervereinigung.at/ueber-uns/ethikerklaerung/>

Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2016, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806f2b42>

Compliance pokyny (*Compliance-Leitlinien*), dostupné z:

<https://www.justiz.gv.at/justiz/compliance.79b.de.html>

Odpověď rakouského Ministerstva spravedlnosti na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 1.

Odpověď Svazu rakouských soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 2.

Komentář k Deklaraci z Welsu, dostupné z:

https://richtervereinigung.at/wp-content/uploads/delightful-downloads/2019/07/2019_Welser-Erkl%c3%a4rung-Brosch%c3%bcre.pdf

Profesní kodex (*Berufskodex*), dostupné z: <https://staatsanwaelte.at/wer-wir-sind/berufskodex/>

4 NĚMECKO

Etika soudců v Německu – teze pro diskusi o profesní etice soudců a státních zástupců v Německém svazu soudců (*Richterethik in Deutschland – Thesen zur Diskussion Richterlicher und Staatsanwaltlicher Berufsethik im Deutschen Richterbund*), dostupné z: <https://www.drj.de/positionen/themen-des-richterbundes/ethik>

Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c639b>

Odpověď Spolkového soudního dvora na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 3.

Pokyny pro chování soudců Spolkového ústavního soudu (*Verhaltensleitlinien für Richterinnen und Richter des Bundesverfassungsgerichts*), dostupné z:

<https://www.bundesverfassungsgericht.de/DE/Richter/Verhaltensleitlinie/Verhaltensleitlinie.html>

Regelungen in Bund und Ländern über das berufsethische Verhalten von Richtern und Staatsanwälten; dostupné z:

https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Fachinformationen/Kompodium_von_Regelungen_in_Bund_und_Laendern_%C3%BCber%20das_berufsethische_Verhalten_von_Richtern_und_Staatsanwaelten_Web.pdf?__blob=publicationFile&v=2

5 KANADA

Etické principy pro soudce (*Ethical Principles for Judges*), dostupné z:

https://cjc-ccm.ca/sites/default/files/documents/2021/CJC_20-301_Ethical-Principles_Bilingual_Final.pdf

Kodex chování (*Code of Conduct*), dostupný z: <https://www.ppsc-sppc.gc.ca/eng/bas/cc.html>

Ostatní internetové zdroje:

About CALE/ACEJ, dostupné z: <https://ethicsincanada.com/about/>

Training for new federally appointed judges, dostupné z: <https://cjc-ccm.ca/en/training-new-judges>

6 DÁNSKO

Etické principy pro soudce (*Etiske principper for dommere*), dostupné z:

<https://www.dommerforeningen.dk/dommerforeningen/etiske-principper-for-dommere/>

Hodnotící zpráva Skupiny GRECO z roku 2014, bod 178., dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c323e>

Katalog školení pro rok 2023, dostupné z:

<https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/inline-files/Anklagemyndighedens%20uddannelseskatalog%202023.pdf>

Obecný kodex chování (*Code of Conduct in the Public Sector*), dostupné z:

<https://modst.dk/media/18742/code-of-conduct-in-the-public-sectorforside.pdf>

Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství (*God adfærd og etik i anklagemyndigheden*), viz. příloha č. 15.

Průběžná zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2019. Dostupné z:

<https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/16809a59ea>

Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2016, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c3240>

7 NORSKO

Dopis ředitele státního zastupitelství „*Etiske retningslinjer – Anvendelse på enkelttilfeller*“ ze dne 19. 3. 2019. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 6.

Dopis ředitele státního zastupitelství „*Etiske retningslinjer – Anvendelse på enkelttilfeller: Fiktive eksempler om Peder Ås og Marte Kirkerud som begge er ansatt i påtalemyndigheten*“ ze dne 19. 3. 2019. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 6.

Doporučení k používání sociálních médií pro zaměstnance soudu, dostupné z:

<https://www.digdir.no/digitalisering-og-samordning/privat-bruk-av-sosiale-medium/1956>

Etické pokyny (*Etiske retningslinjer for medarbeidere i påtalemyndigheten*), dostupné z:

<https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/09/Rundskriv-2017-2-Etiske-retningslinjer-for-medarbeidere-i-p%C3%A5talemyndigheten.pdf>

Etické zásady chování soudců z října 2010 (*Etiske prinsipper for dommeratferd*), dostupné z:

<https://www.domstol.no/no/tilsynsutvalget-for-dommere/etiske-retningslinjer/>

Odpověď Norské správy soudů na dopis ze dne 13. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 4.

Odpověď norského Úřadu státního zástupce na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 5.

Stížnosti na soudce (*Klage på dommere*), dostupné z:

<https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/domstol.no/om-domstolene/klage-pa-dommere/tilsynsutvalget/bokmal.pdf>

Výroční zpráva Dozorčí komise z roku 2018, dostupné z:

<https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/domstol.no/om-domstolene/tilsynsutvalget/arsmeldinger/arsmelding-2018.pdf>

Výroční zpráva Dozorčí komise z roku 2020, dostupné z:

https://www.domstol.no/contentassets/09a214a619a3464ab4cabdbf64e86800/arsmelding_2020_digital.pdf

8 FINSKO

Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2017, dostupné z:

<https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680728761>

Etické pokyny (*Eettiset linjaukset*), dostupné z: <https://syyttajalaitos.fi/en/the-ethical-guidelines>

Etické principy pro soudce (*Tuomarin eettiset periaatteet*), dostupné z:

https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomariliitto.kotisivukone.com/tiedostot/tuomarin_eettiset_periaatteet.pdf

Jednací řádu Poradního sboru pro etiku soudců (*Tuomareiden eettisen neuvottelukunnan säännöt*), dostupný z:

https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomariliitto.kotisivukone.com/Eettisen_neuvottelukunnan_saannot.pdf

Odpověď finské Národní správy soudů na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 8.

Odpověď Poradního sboru pro etiku soudců na dopis ze dne 7. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 7.

Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c5d15>

9 ŠVÉDSKO

Etické směrnice pro zaměstnance státního zastupitelství (*Etiska riktlinjer för anställda i åklagarväsendet*), dostupné z:

<https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/ovriga-dokument/rar/rar-20141-etiska-riktlinjer.pdf>

Komentář k Etickým směrnícím pro zaměstnance státního zastupitelství, dostupné z:

<https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/ovriga-dokument/rar/rar-20141-etiska-riktlinjer.pdf>

Odpověď švédské Národní správy soudů na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 9.

Odpověď švédského státního zastupitelství, odboru dohledu, na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 10.

Správná soudní praxe — etika a odpovědnost (*God domarsed – om etik och ansvarstagande*), dostupné z:

<https://domareforbundet.se/index.php?pageId=550>

Správná soudní praxe — o profesní odpovědnosti a dohledu (*God domarsed – om tjänsteansvar och tillsyn*),

dostupné z: <https://domareforbundet.se/index.php?pageId=550>

Správná soudní praxe — zásady a problémy (*God domarsed – grundsatser och frågor*), dostupné z:

<https://domareforbundet.se/index.php?pageId=550>

Ostatní internetové zdroje:

Sveriges Domareförbund, dostupné z: <https://domareforbundet.se/index.php?pageId=553>

10 ESTONSKO

Etický kodex (*Kohtunike eetikakoodeks*), dostupný z:

<https://www.riigikohus.ee/et/kohtunike-omavalitsuskogud/kohtunike-eetikanoukogu>

Doporučení pro vztahy soudů s médii, dostupné z:

https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/dokumentid/recommendations_for_the_courts.pdf

Etický kodex státních zástupců (*Prokurõride eetikakoodeks*), dostupný z:

<https://www.prokuratuur.ee/et/organisatsioon/prokurõride-eetikakoodeks>

Odpověď estonského Nejvyššího státního zastupitelství na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 12.

Odpověď Nejvyššího soudu Estonska na dopis ze dne 7. 3. 2023. Neveřejný dokument, viz. příloha č. 11.

Zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2015, dostupné z:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c32e2>

11 LITVA

Druhá zpráva o plnění doporučení Skupiny GRECO z roku 2019, dostupné z:
<https://rm.coe.int/grecorc4-2019-18-fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-resp/168096d994>

Etický kodex soudce (*Lietuvos respublikos teisėjų etikos kodeksas*), dostupný z:
https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/11/teiseju_etikos_kodeksas.doc

Etický kodex státních zástupců Litevské republiky (*Prokurorų etikos kodekso*), dostupné z:
<https://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2017/04/2012-01-09-nr.-i-15-prokuroru-etikos-kodeksas.pdf>

Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. I-16 „Dėl Prokurorų etikos komisijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. Dostupné z:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7bd84840cc6211e3a8ded1a0f5aff0a9/asr>

Odpoď litevské Národní správy soudů na dopis ze dne 20. 3. 2023. Nepublikovaný materiál, viz. příloha č. 14.

Praktická příručka (*praktinis vadovas*) k Etickému kodexu soudce, dostupné z:
<https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-etikos-ir-drausmes-komisija/apie-komisija/182>

Uplatňování etického kodexu státních zástupců Litevské republiky, praktická příručka (*Lietuvos respublikos prokurorų etikos kodekso taikymo, praktinis vadovas*), dostupné z:
<https://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2017/03/prokuroru-etikos-kodekso-taikymo-praktinis-vadovas-red.pdf>

Ostatní internetové zdroje:

Článek „G. Kryževičius: Teisėjų etikos kodeksas Konstitucinio Teismo teisėjams negalioja“, dostupné z:
<https://www.delfi.lt/news/daily/law/g-kryzevicius-teiseju-etikos-kodeksas-konstitucinio-teismo-teisejams-negalioja.d?id=63901898>

Konsultacijos, dostupné z: <https://www.prokuraturos.lt/lt/komisijos/prokuroru-etikos-komisija/konsultacijos/5442>

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář vyhotovila tento dokument s využitím svých odborných znalostí a zkušeností, při zohlednění platné právní úpravy, dostupné rozhodovací praxe a odborné literatury, aktuálních ke dni zpracování tohoto dokumentu, jakož i všech podkladů a informací, které jí byly za účelem zpracování tohoto dokumentu poskytnuty Objednatelem. Dokument se věnuje pouze vytknuté oblasti práva, kterou CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář považuje pro obsah právní analýzy za směrodatnou. Vyslovené závěry se tudíž mohou dále měnit dle dodatečně poskytnutých podkladů, či jiných zjištěných informací.

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář vždy uvažuje všechny okolnosti, které orgány veřejné moci při rozhodování zohledňují nebo by zohlednit měly. Konečný a závazný výklad právních norem je však oprávněn učinit pouze příslušný orgán veřejné moci, přičemž nelze vyloučit, že jeho právní názor bude v konkrétních otázkách či případech odlišný.

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář upozorňuje, že závěry uvedené v tomto dokumentu nelze zobecňovat na případy mimo předmět právní analýzy, ani na případy založené na odlišných skutkových okolnostech.

